

Riksdagens protokoll

2010/11:37

Fredagen den 17 december

Kl. 09.00 – 16.10

Protokoll
2010/11:37

1 § Meddelande om skriftliga frågor och svar under juluppehållet

Förste vice talmannen meddelade att skriftliga frågor som lämnats in under tiden *fredagen den 17 december 2010 kl. 10.00–fredagen den 7 januari 2011 kl. 10.00* skulle besvaras senast inom fjorton dagar efter det att frågan framställts.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2010/11:109

Till riksdagen

Interpellation 2010/11:109 Beredskap för att hantera akuta stopp i tågtrafiken

av Carina Adolfsson Elgestam (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 januari 2011.

Skälet till dröjsmålet är planerade nationella och utrikes resor.

Stockholm den 15 december 2010

Näringsdepartementet

Catharina Elmsäter-Svärd (M)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2010/11:110

Till riksdagen

Interpellation 2010/11:110 Vintertrafikproblem på E4:an i Gävleborg

av Elin Lundgren (S)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 22 december 2010.

Skälet till dröjsmålet är planerade nationella och utrikes resor.
Stockholm den 15 december 2010
Näringsdepartementet
Catharina Elmsäter-Svärd (M)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2010/11:112

Till riksdagen
Interpellation 2010/11:112 Avreglering och biljettsystem
av Per Svedberg (S)
Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 22 december 2010.

Skälet till dröjsmålet är planerade nationella och utrikes resor.
Stockholm den 15 december 2010
Näringsdepartementet
Catharina Elmsäter-Svärd (M)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2010/11:120

Till riksdagen
Interpellation 2010/11:120 Odling av specialgrödor
av Suzanne Svensson (S)
Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 28 januari 2011.
Miljöministern har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.
Stockholm den 14 december 2010
Miljödepartementet
Andreas Carlgren (C)
Enligt uppdrag
Lena Ingvarsson
Expeditions- och rättschef

3 § Anmälan om inkommet protokollsutdrag från utskott

Förste vice talmannen anmälde att ett utdrag ur prot. 2010/11:13 för torsdagen den 16 december i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag inkommit från miljö- och jordbruksutskottet.

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2010/11:43 till justitieutskottet

Motioner
2010/11:U4 och U5 till utrikesutskottet
2010/11:Ju4 till justitieutskottet
2010/11:Fö4 till försvarsutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Civilutskottets betänkanden 2010/11:CU4 och CU1
Näringsutskottets betänkanden 2010/11:NU1 och NU2
Utbildningsutskottets betänkanden 2010/11:UbU2 och UbU3

6 § Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m.

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2010/11:SoU1
Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m. (prop.
2010/11:1 delvis).

Anf. 1 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP):

Fru talman! Nu har turen kommit till socialutskottet att debattera det betänkande som behandlar regeringens förslag till anslag för 2011 när det gäller utgiftsområde 9 om hälsovård, sjukvård och social omsorg. Områden som behandlas i betänkandet är psykiatri, folkhälsopolitik, funktionshinderspolitik, äldrepolitik, socialtjänstpolitik och barnrättspolitik. I betänkandet finns 105 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2010.

Under beredningen av betänkandet informerades socialutskottet om Socialstyrelsens verksamhet den 2 november i år av dess generaldirektör med medarbetare. Den 11 november fick utskottet information av Läke- medelsverkets generaldirektör. Till sist, den 18 november, informerades utskottet om verksamheten vid Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket av dess generaldirektör med medarbetare.

I betänkandet finns 31 reservationer och två särskilda yttranden.

Fru talman! Efter denna korta inledning lämnar jag plats för debatt.

Anf. 2 KENNETH JOHANSSON (C):

Fru talman! Centerpartiet och övriga allianspartier tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisningar och begärda bemyndiganden avseende utgiftsområde 9. Vi yrkar bifall till övriga delar av betänkandet SoU1 och avslag på reservationerna med ett undantag.

Vi säger nej till Sverigedemokraternas och Vänsterpartiets motioner med likalydande förslag om riktlinjer för bemanning för demensvård. Centralstyrda riktlinjer kan urholka den individuella bedömningen och har inte stöd i det omfattande riktlinjearbete som Socialstyrelsen har gjort. Socialdemokrater och miljöpartister vet tydligen bättre och ger sitt stöd till Sverigedemokraternas och Vänsterpartiets förslag. I skön förening avser den samlade oppositionen att driva igenom ett tillkännagivande.

Jag yrkar avslag på tillkännagivandet och bifall till reservation 26.

Fru talman! I förra veckan medverkade jag och några kolleger vid en EU-ordförandekonferens i Bryssel om arbetsmarknadsinsatser och fattigdomsbekämpning. Med respekt för olika EU-länders skilda förutsättningar har Sverige ett jämförelsevis mycket bra utgångsläge. Framgångsvägar som vi arbetar efter och som vi ska stå upp för är arbetslinjen, att bekämpa utanförskapet, att lyfta fram entreprenörskapet och företagandet och att ha en framgångsrik ekonomisk politik som möjliggör miljardsatsningar på kommuner och landsting. Det är ett flertal åtgärder där vi ser att tillgängligheten ökar och att vi kvalitetssäkrar vård och omsorg.

Vi vill ha en förnyelse av välfärden där patienter, brukare och servicemottagare får ökade rättigheter och ökade möjligheter att påverka sin situation. Vi stimulerar en mångfald av vårdgivare. Vi är på rätt väg, men inte på något sätt framme.

Budgetpropositionen för 2011 innehåller förslag på nya reformer för sammanlagt 13 miljarder kronor. Ett av de områden som är särskilt prioriterade är att värna välfärdens kärna. För att värna välfärden och jobben finns bland annat 3 extra miljarder till kommunsektorn utöver de 5 som tidigare har aviserats för 2011 och framåt. Socialbudgetens utgiftsområde 9 förstärker och utvecklar välfärdsbygget på viktiga områden.

Som jag ser det handlar det för det första om att ge människor ökade möjligheter att bestämma över sina egna liv. För det andra handlar det om att inse att varje människa är unik. Och för det tredje: Vi har behov av ett starkt skyddsnät.

Det finns även ljuspunkter här. Kvaliteten i hälso- och sjukvården har förbättrats under de senaste fem åren. Det visar Socialstyrelsens och Sveriges Kommuner och Landstings öppna jämförelser.

Tillgängligheten har förbättrats. Kömiljard och skärpt vårdgaranti har gett resultat. Valfrihetsreformen är på plats. Det handlar om fritt vårdval, lagen om valfrihet och apoteksomregleringen – även om De rödgröna hela tiden har sagt nej. Upprustningen av äldreomsorgen börjar märkas.

Men vi vill mer. Vi har ingen jämlik vård än. Vi har hälsoklyftor. Vi har vårdköer. Vi har brister i bemötande. Vi jobbar alldeles för lite med prevention och hälsofrämjande insatser. Äldresjukvården behöver förbättras. Barnens rättigheter och barnens trygghet behöver förstärkas – bara för att nämna några av de framtida utmaningarna.

I budgeten ser vi viktiga satsningar. Patientsäkerhetsarbetet förstärks. Många miljoner satsas de närmaste åren. Kömiljarden förlängs. Tidsgränserna i vårdgarantin skärps. Särskilda insatser vidtas när det gäller akutmottagningarna och väntetiderna där – allt för att ytterligare förbättra tillgängligheten inom vården.

Psykiatrisatsningarna som har varit omfattande och som det finns fortsatt behov av förlängs. Inom äldreområdet är satsningar på en sam-

manhållen vård av och omsorg om äldre ett mycket viktigt paket som vi nu lägger fram med en lång rad insatser. Det finns ett omvårdnadslyft för äldreomsorgens medarbetare. Det finns en nationell värdegrundssatsning för att få fler kommuner att införa lokala vårdgarantier. Vi breddar satsningen på anpassade bostäder för äldre.

Vi genomför det tredje steget i tandvårdsreformen. Det är riktat till personer som på grund av långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning har ett ökat behov att tandvård. Vi planerar att införa det 2012.

På alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksområdet satsas mer pengar. Det finns ytterligare medel för att klara det ökade behovet av personlig assistans, sysselsättningsåtgärder för psykiskt funktionsnedsatta, satsningar på personliga ombud, satsningar på barnens rättigheter och förverkligande av barnkonventionen. Det är jätteviktiga områden som vi står upp för, och vi ska se till att detta blir genomfört.

Oppositionen har inget samlat budgetalternativ. S, MP och V tar bort 35 miljoner för att motarbeta mångfald. De övriga satsningar som redovisas, framför allt inom äldreomsorgen, är klart underfinansierade. Det är en underfinansiering på närmare 10 miljarder. Där brister trovärdigheten totalt.

Sverigedemokraternas totala skuggbudget är enligt de beräkningar som Finansdepartementet har gjort underfinansierad med 5–10 miljarder kronor. Reformutrymmet för behjärtansvärda satsningar tas fram genom att klämma åt invandring och bistånd. Det är tricks och fix med siffror, och det är fyllt av inkonsekvenser.

Fru talman! Utskottets motionsbehandling och ställningstaganden framgår av betänkandet. Jag ska uppehålla mig vid en fråga, och det handlar om riktlinjer för bemanning i demensvården. Alliansregeringen bedriver ett mycket omfattande arbete för att förbättra kvaliteten i demensvården. Det är prioriterat. Vi har ett omvårdnadslyft för att stärka personalens kompetens, stimulansbidrag till kommunerna, en sammanhållen vård för äldre och en skärpt tillsyn. Vi har inrättat Svenskt Demenscentrum.

Socialstyrelsen har genomfört ett omfattande arbete, och i våras presenterade man nationella riktlinjer. Efter många överväganden kom man fram till att det saknas underlag för att utfärda rekommendationer i bemanningsfrågan. Många säger att det till och med kan vara kontraproduktivt att göra det. Efter att ha tagit del av Sveriges Kommuner och Landstings protest är det lätt att inse att vi har hamnat helt rätt när vi anser att det är en kommunal fråga som måste lösas utifrån lokala förutsättningar. Där man inte gör det, och det finns exempel på detta, ska tillsynen fungera, och vi ser alltmer att den gör det.

Det är förvånansvärt att framför allt Socialdemokraterna, men även Miljöpartiet, med sådan iver och med sådan lusta ställer upp bakom Sverigedemokraternas och Vänsterpartiets motioner i den här delen. Min fråga är avslutningsvis: Vilka kunskaper har Sverigedemokraternas, Vänsterpartiets, Socialdemokraternas och Miljöpartiets företrädare i den här frågan som vi reserverar och andra har missat?

(Applåder)

I detta anförande instämde Mats Gerdau (M), Barbro Westerholm (FP) och Anders Andersson (KD).

Prot. 2010/11:37
17 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

Anf. 3 LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag ska inleda med mina yrkanden så att jag inte glömer det. För tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservationerna 1, 21 och 28.

Fru talman! Vi fick tidigare föredraget allt vad utgiftsområde 9 innehåller. Det är sjukvård, äldreomsorg, alkoholpolitik, folkhälsa, socialtjänst och mycket mer. Man kan gott sammanfatta socialutskottets ansvarsområden som hörnstenarna i välfärdspolitiken, för vi lever ju ett välfärdssamhälle. Det är ett samhälle som vi genom arbete och med gemensamma beslut har byggt upp bit för bit med solidariteten som grund.

Solidaritet är en värdering. Det är en väldigt stark kraft som vi ska vara rädda om och inte utmana genom att var och en ska känna sig tvingad att välja mellan sig själv och sina medmänniskor. Vi har klarat både och, och den socialdemokratiska utgångspunkten är att det ska vi göra även framöver.

Vi har valt att finansiera vår välfärd med skatter där var och en bidrar efter förmåga och får efter behov. Det borde för övrigt uttryckas tydligt i den svenska hälso- och sjukvårdslagen. Ingen kan väl ändå föredra någon annan utgångspunkt eller prioriteringsordning. Det är en tydlig skillnad gentemot de länder som i stället valt försäkringsmodellen där avgifter sätts utifrån faktorer som risk, sjukdomshistoria och ålder och där vård sedan erbjuds i enlighet med den försäkring man tecknat.

Försäkringsmodellen står i absolut kontrast till vår solidariska välfärdsmodell som utmanas av andra intressen än vård efter behov. Jag säger inte att detta är utbrett i Sverige, men det är på stark frammarsch, bland annat i den region vi just nu befinner oss i.

Låt mig ge ett tydligt exempel. På det gemensamt drivna sjukhuset finns en privat aktör som bedriver hjärtsjukvård. Den som har en försäkring kan där få snabbare behandling. När det sedan är dags för eftervård har den som är nyopererad ett självklart behov och får omedelbart en plats. Men vem som ursprungligen hade det största behovet av operationen kan professionen aldrig ta ställning till.

Det här är ett sätt att bygga in gräddfiler i den offentliga vården utan en offentlig debatt. Det duger inte att smyga in systemförändringar som spelar en så avgörande roll. Den som vill se andra modeller än vård efter behov måste våga ta den debatten. Det är viktiga vägval vi står inför.

I Stefan Svallfors välfärdsundersökning som presenterades förra veckan är det 95 procent som svarar att sjukvården bör, som nu, huvudsakligen finansieras genom skatter och arbetsgivaravgifter. Det är ett stabilt och mycket högt stöd och förtroende.

Fru talman! Däremot kan ingen klandras för att själv vilja försäkra sig om en god sjukvård. Vars och ens största oro är att man själv eller ens familj drabbas av sjukdom. Skräcken är att i det läget inte få vård i rätt tid. Men ingen ska behöva en privat försäkring, för vi har tillsammans via skattsedeln tecknat en gemensam försäkring som vi politiker, framför allt förtroendevalda inom landstingen, har ansvar att förvalta. Hur resurserna ska användas beslutas helt öppet av demokratiskt valda politiker. Dessa politiker går dessutom att påverka och samtala med om de brister man ser och upplever. Helt oavsett vem som driver verksamheten är det viktigt att de som är förtroendevalda har både förmåga och mod att styra

så att en god kvalitet garanteras och att patienten får bästa tänkbara vård i rätt tid.

Fru talman! En säker vård av hög kvalitet är grundläggande för den svenska sjukvården. Ändå drabbas runt 100 000 patienter varje år av vårdskador i Sverige. För ca 3 000 patienter kan dessutom vårdskadan ha varit en bidragande dödsorsak. Vid sidan av personligt lidande kostar vårdskador samhället runt 2 miljarder kronor årligen. Därför välkomnar jag det första steget som tas i en patientsäkerhetssatsning.

Men vid sidan av det innehåller regeringens budgetförslag i princip ingenting nytt, vilket jag måste säga är ganska märkligt. Det är den första budgeten efter valet. Vilka är de stora visionerna vid sidan av kömiljard och vårdvalssystem?

Jag vill gärna säga några ord om den kömiljard som riksdagen införde 2008 med ambitionen och förhoppningen att vårdgarantin skulle uppfyllas. Jag har sagt det förut, och jag säger det igen: En god ambition ska uppmuntras. Jag betvivlar inte att Hägglund trodde på sitt förslag. Men när statistiken visar att bara 6 procent av landets invånare lever i ett landsting som uppfyller kraven när det gäller operationer gäller det också att inse och erkänna att det kanske inte blev den framgång som det var tänkt. Trots detta resultat är kömiljarden fortfarande Hägglunds svar på hur patienter ska få vård i tid. Med den passiva hållningen tror jag att han helt enkelt får be en stilla bön och tro på ett mirakel.

Det är Socialdemokraternas uppfattning att det är dags att gå vidare i både teori och praktik. Vi måste utveckla sjukvården. Det handlar om tillgänglighet, om den förebyggande hälsovården och om att ta kliv mot målet om en köfri och jämlik vård. Det finns många rapporter som visar att det finns stora skillnader i vård och behandling beroende på vem du är eller var du bor. Det finns fortfarande tydliga både klass- och könsskillnader i vilken vård som ges. Det finns en ojämlikhet inom vården som kommer till uttryck till exempel när det handlar om högre dödstal i så kallad åtgärdbar dödlighet för både utlandsfödda och grupper med lägre utbildningsnivå. Det finns grupper som i betydligt större utsträckning tas in på sjukhus för tillstånd som är åtgärdbara inom den öppna vården.

Skillnader i primärvårdens tillgänglighet kan också bidra till en ojämlik tillgång till hälso- och sjukvården. Kvinnliga patienter drabbas oftare av både kvalitetsbrister och problem i vården. Det gäller inte bara inom öppenvården utan även inom slutenvård där kvinnliga och manliga patienter är ungefär lika många.

Fru talman! Förhållandet till läkemedel är inte helt okomplicerat. Å ena sidan vill vi gärna få något utskrivet för att bli friska. Å andra sidan har vi alla fått lära oss att vara restriktiva; inte minst gäller det antibiotikaanvändning. Men läkemedel är i dag den vanligaste behandlingsmetoden inom sjukvården. Ju äldre man blir och ju fler läkemedel man får föreskrivet, desto fler biverkningar riskerar man att få. Läkemedel står i dag för en stor del av sjukvårdens skador. Överförskrivning av läkemedel påverkar både miljö och, naturligtvis, patientsäkerhet och kostar samhället alltför stora belopp.

Fru talman! Låt mig tala lite grann om det viktiga förebyggande arbetet. Jag kan inte riktigt släppa den statistik från WHO som jag läste för inte så länge sedan, nämligen att 80 procent av världens sjukvård i en nära framtid är livsstilsrelaterad. Jag känner inte till de exakta siffrorna

Prot. 2010/11:37
17 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

för den svenska prognosen, men vi vet att livsstilsrelaterade sjukdomar ökar. Det måste betyda någonting när vi har den vetskapen. Den måste vägleda oss när vi formar hälso- och sjukvården och utfärdar rekommendationer och riktlinjer och när resurser ska fördelas. Det ställer stora krav på utvecklade ersättningssystem som tar hänsyn till vårdtyngd och sjuklighet men också till att premiera förebyggande insatser.

Internationell forskning visar att en bra primärvård är den del av sjukvården som har störst betydelse för folkhälsan. Primärvården har en alldeles central betydelse för det sjukdomsförebyggande hälsoarbetet och för en jämlik och jämställd hälsa. Om vi inte har en bra primärvård utnyttjar vi inte den samlade hälso- och sjukvårdens resurser på det allra bästa sättet. Väl fungerande vårdkedjor är viktiga, liksom personalens bemötande och att människor faktiskt vet att primärvården känner deras historia och behov. En sjukvård med god kompetens och hög kvalitet, som finns tillgänglig den dag man själv eller anhöriga behöver den, har i sig en viktig hälsofrämjande funktion.

Fru talman! Allt fler blir allt äldre i Sverige. Det är ett resultat av vårt välfärdssamhälle och av de medicinska framstegen. Samtidigt ger allt fler uttryck för en oro att bli gammal. Vad kommer att hända? Får jag plats på särskilt boende om jag behöver? Om min livskamrat vill följa med, är han eller hon då också välkommen? Kommer jag att få sällskap till lunchen eller får jag äta den i ensamhet? Vilken aktivitet och omsorg kan jag räkna med om min fysik sviker? Många friska år som pensionär ska inte behöva grumlans av oro för ålderdomen.

Det handlar om att öka sysselsättningen och samtidigt prioritera så att det finns tillräckligt med skatteintäkter. Det handlar om att sätta den äldre i centrum, inte vårdgivare, vårdföretag, tjänstemän eller kommunala politiker.

En stor del av debatten har den senaste tiden handlat om att landets kommuner ska införa en lag om valfrihet, och så långt är allt väl. Men om någon trodde att valfriheten syftar på de äldre så trodde de fel. Den borgerliga regeringens valfrihet handlar i stället om vårdföretagens rätt till etablering. Om kommunen ser att lagen om valfrihet bidrar till att etablering av resurser styrs dit där behovet är som störst är det upp till kommunen att också besluta om och genomföra lagen. Men om etableringsfriheten riskerar att slå sönder en befintlig verksamhet av god kvalitet är det inte rimligt att Sveriges riksdag ska besluta om det.

Jag vill gärna delge kammaren ett litet exempel från min hemkommun Kalmar. De senaste åren har man gjort stora satsningar och förändringar för att nu ha en organisationsform som ser den enskilda omsorgstagaren, som utnyttjar och samordnar resurser effektivt och som också ser och uppvärderar den enskilda medarbetaren i hemsjukvården. Kommunen har delats in i över 20 geografiska områden, och varje område har, om jag minns rätt, en enhetschef, en sjuksköterska, en arbetsterapeut, en sjukgymnast och ett hemtjänstteam. Under en halvtimme varje vecka finns de alla samlade och redo att i sina kalendrar boka in alla de besök som krävs den kommande veckan för att sedan kunna göra dem. Var och en bidrar med sin unika kompetens. Ingen omsorgstagare ska falla mellan stolarna, och inte heller ska personalen springa om varandra när man samordnat sina insatser. Jag kan därför inte låta bli att fråga mig varför man ska utmana det som är en optimalt resurseffektiv organisation. Om

den som vill bedriva hemtjänst eller gruppboende får göra det, och omsorgstagaren ska välja bland de olika aktörerna, är risken överhängande att det blir svårt att effektivt samordna det hela. Låt kommunerna avgöra hur driften ska se ut, och ställ i stället krav på omsorg med god kvalitet.

Fru talman! En särskilt utsatt grupp, kanske den allra sköraste i vårt samhälle, är de demenssjuka. Det är oftast äldre personer som har rätt till god omsorg när minnet sviker liksom förmågan att sköta sitt hem och slutligen sig själv. Under den senaste tiden har vi alla fått ta del av förskräckliga vittnesskildringar, bilder och berättelser, från demensboenden där omsorgstagarna på natten blir inlåsta i sina rum utan att någon hör dem, utan personal att kontakta.

Natten mellan den 8 och 9 november gjorde Socialstyrelsen nästan 100 oanmälda nattliga inspektioner på demensboenden runt om i landet. De riktade kritik mot mer än 60 procent av dessa boenden, som inte bara hade låg bemanning utan ibland ingen alls. Som förtroendevalda i Sveriges riksdag är det vår förbaskade skyldighet att ta detta på allvar.

I valrörelsen uttalade Ylva Johansson, som då var socialdemokratisk talesperson i välfärdsfrågor, att det måste till en lagstiftning alternativt stärkta riktlinjer för att komma till rätta med en helt oacceptabel situation. Mot den bakgrunden var det självklart att stödja Vänsterpartiets motion om att komplettera Socialstyrelsens riktlinjer för demensvård med riktlinjer om lämplig bemanning.

De nationella riktlinjerna är en rekommendation till i detta fall kommunerna. Nationella riktlinjer grundar sig på evidens, beprövad erfarenhet och konsensus. Att det är fullt möjligt att ta fram nationella riktlinjer för bemanning har Stockholms Äldrecentrum visat när de 2008 på uppdrag av kommunfullmäktige i Stockholms stad utredde riktlinjerna om just lämplig bemanning. De använde flera metoder. De tog del av befintlig forskning. Genom enkäter och konsensusgrupper tog de del av den kunskap som finns hos verksamhetsansvariga. De analyserade tidsåtgång och genomförde deltagande observation i sex strategiskt valda gruppboenden.

Naturligtvis bedrivs verksamheten lokalt. Det är där besluten fattas. Självklart kan och ska det kunna se olika ut i olika kommuner, men låsta dörrar och utan tillgång till personal kan knappast förklaras med kommunal variation. Det är dags att sluta gömma sig bakom principen om kommunalt självstyre och i stället ta ansvar för de äldre som har allra störst behov av en god vård och omsorg.
(Applåder)

Anf. 4 KENNETH JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Jag har först några kommentarer. Att det ska vara solidariskt finansierat efter behov är vi ganska överens om i den här kammaren. Privata sjukförsäkringar finns. Vi vill inte förbjuda dem. De kom till och utökades drastiskt på grund av bristande tillgänglighet under den tidigare regeringens tid.

Lena Hallengren sade att det inte fanns någonting nytt i budgeten. Jag tror att hon hade ett färdigskrivet manuskript och lyssnade inte på det jag sade. Jag räknade upp ett stort antal förslag som är nya och till för att förstärka budgeten.

Vad gäller underfinansiering vill jag påstå att oppositionens budgetförslag är underfinansierat med över 10 miljarder kronor bara inom utgiftsområde 9. En kommentar vore tacknämligt att få.

När det gäller lagen om valfrihet undrar jag: Tror Lena Hallengren verkligen att det utan fri etablering skulle bli någon valfrihet i röda kommuner? Jag är övertygad om att det inte skulle bli det.

Sedan har vi huvudfrågan, nämligen tillkännagivandet. Vi är glada över att ni backar upp det arbete som görs för att förstärka demensvården. Det är nödvändigt och viktigt. Där är vi överens. Jag fick inte svar på frågan vilka kunskaper Lena Hallengren har som ger ett annat budskap än det som Socialstyrelsen säger. Socialstyrelsen anser nämligen inte att det finns möjligheter att på vetenskaplig basis ta fram rekommendationer. Demenscentrum säger samma sak, likaså Sveriges Kommuner och Landsting. Äldrecentrums rapport åberopas. Lena Hallengren läste andra stycket i den. I tredje stycket i den sammanfattningen står att någon nationell norm inte går att fastställa. Jag tycker att det vore på sin plats att förklara varför alla dessa förståsigpåare inte kan få stöd för sin linje. Vad vet Lena Hallengren som vi inte vet?

Anf. 5 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Kenneth Johansson för att han begärde replik. Annars hade jag inte haft möjlighet att diskutera detta med honom.

Jag tycker att regeringen ska börja ta ansvar för den politik som förs och sluta skylla ifrån sig. Det är ständigt återkommande. Ni är nu inne på femte året.

Försäkringsmodeller växer fram i Sverige. Är Kenneth Johansson upprörd över detta eller tycker han att det är en bra utveckling, något som han är tillfreds med? Jag är inte tillfreds med den situation som nu uppstår.

Jag gav ett exempel i mitt anförande som jag gärna upprepar. En liten del av ett sjukhus bedriver privat hjärtsjukvård. Har du en försäkring kommer du före andra patienter. Sedan är du inne i systemet och går före i kön när det gäller till exempel eftervård. Jag tycker att det är otillfredsställande. Jag är medveten om att den situationen finns. Frågan är om vi ska göra någonting för att försöka förhindra detta eller bara se på och låta utvecklingen fortsätta. Var hamnar vi då?

Jag är väldigt glad över att det finns en stor uppslutning om den gemensamma finansieringen av vårt välfärdssystem, och det sade jag i mitt anförande.

Kenneth Johansson säger att utan lagstiftning skulle ingenting hända i röda kommuner. Nu får han nog bestämma sig om det kommunala självstyret är viktigt eller inte. Hälsoval, som är ett annat sätt att beskriva vårdvalssystemet, har ju vuxit fram i många röda landsting, inte minst mitt eget, innan man var tvungen. Det talar väl sitt tydliga språk?

Jag har 40 sekunder kvar av min replik, och det vore väl olämpligt om jag inte kommenterade den fråga som gjorde att Kenneth Johansson begärde replik. Det är en mediestrategiskt smart strategi som Kenneth Johansson och Alliansen har valt när man hävdar att vi byter fot och inte vet vad vi vill, men det är precis tvärtom. Vi har sagt tidigare att vi tycker att detta är oacceptabelt. Lämplig bemanning kan man ta fram.

Detta får Socialstyrelsen fortsätta titta på. Jag tror att också Kenneth Johansson kan göra listan ganska lång på områden där vi kanske inte själva borde utfärda riktlinjer men där man får ägna både tid och engagemang att ta fram dem.

Nu har Stockholms Äldrecentrum tagit fram ett underlag för riktlinjer om lämplig bemanning, men det är inte en norm som säger att alla ska göra likadant.

Anf. 6 KENNETH JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det blev inget svar på vad det är som Lena Hallengren vet men som inte vi andra vet och som inte Socialstyrelsen, Demenscentrum, SKL eller andra vet. Det blev inget svar på det.

Jag läser det dokument om äldreområdet som S, V och MP gick till val på. Det finns inte ett ord om detta där. Jag vet att det i en debatt framfördes av den dåvarande talespersonen, men det finns inte med i dokumentet och inte heller i någon motion från Socialdemokraternas sida som vi har behandlat här i riksdagen. Det fanns dock förslag från Sverigedemokraterna och från Vänsterpartiet. Det gav ni aktivt stöd, så att ni tillsammans med dem driver igenom detta.

Detta är ett val som ni gör, men jag tycker att det ska vara tydligt för dem som lyssnar på debatten att det i Sveriges riksdag tog tre månader innan Socialdemokraterna i socialutskottet aktivt gav sitt stöd åt Sverigedemokraterna och såg till att det blev ett genomförande.

När det gäller frågan om försäkringslösningar vill jag säga att jag inte vill ha en utveckling där försäkringslösningarna ökar – absolut inte. Detta började under den tid då Lena Hallengren hade inflytande i regeringsposition. Vad vi gör för att dämpa detta är att förbättra tillgängligheten. Vi vill skärpa vårdgarantin ytterligare. Jag ser mycket positiva effekter av kömiljarden, och de kommer framöver. Det känns angeläget.

När det gäller fri etablering har vi kanske olika erfarenheter. Landet är stort. Men jag lovar att norr om Dalälven är intresset för mångfald, nytänkande och förnyelse av välfärden väldigt begränsat hos Lena Hallengrens partikamrater.

Anf. 7 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Kenneth Johansson valde att inte svara på frågan om det kommunala självstyret ska spela någon roll. Det finns ju väljare i olika delar av landet som har valt politiker som kanske inte är lika angelägna om de privata alternativen. Jag har själv inget problem med att det finns olika utförare, men jag försökte beskriva att man ska ta hänsyn till den lokala situationen. Det är precis vad Kenneth Johansson beskriver när det handlar om till exempel demensvård. Skillnaden är att när det gäller demensvården är det väldigt svårt att acceptera de lokala variationerna, där 60 procent av demensvårdarna runt om i landet enligt den tillsyn som Socialstyrelsen gjorde har liten eller ingen alls personal nattetid. Det är en lokal variation som jag inte kan acceptera. Men vem som driver en verksamhet tycker jag att man kan få bestämma som lokal eller regional politiker.

Om vi skulle skriva in varenda uppfattning i vårt dokument för att Kenneth Johansson skulle spara det till eftervärlden vore det ganska anmärkningsvärt. Det är klart att saker händer i valrörelser, i samtal,

Prot. 2010/11:37
17 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

dialoger och i andra sammanhang. Vi har inte bytt uppfattning, och vi har inte heller stött Sverigedemokraternas motion i något sammanhang. Jag tror inte att Kenneth Johansson kan plocka fram något protokoll där vi yrkar bifall till Sverigedemokraternas motion.

Däremot har vi en uppfattning, nämligen att vi inte kan hålla med om att det kommunala självstyret är så heligt att vi accepterar vilken demensvård som helst. Det är faktiskt dit vi är på väg.

Anf. 8 MATS GERDAU (M):

Fru talman! Vi är nu på väg ut ur en av de största ekonomiska kriserna i modern tid. Sverige går stärkt ur krisen och har nu bäst ekonomi i hela Europa.

Varför säger jag då detta i en debatt som ska handla om sjukvård och socialpolitik? Jo, därför att en stark ekonomi är själva grundförutsättningen för välfärd för alla. Om vi inte för en politik som hjälper människor från arbetslöshet, bidrag och utanförskap till jobb och inkludering har vi inte råd att satsa på våra sjuka, våra äldre och andra som behöver omsorg. I länder med stora underskott drar man ned på välfärden med massavskedanden och lönesänkningar, men inte i Sverige.

Vi i Alliansen prioriterar välfärdens kärna. De statliga insatserna för sjukvård och äldre- och handikappomsorg har ökat med 18 miljarder kronor sedan vi tog över regeringsansvaret. Det är en ökning med 42 procent, också mitt i krisen.

När vi tog över 2006 såg vi stora revor i välfärden. Väljarna vände ryggen åt en politik med köer, förmynderi, brist på valfrihet och dåligt inflytande för personalen. Det har blivit bättre, men väldigt mycket återstår. För tre månader sedan gav väljarna förnyat förtroende åt just arbetslinjen och den förnyelse av välfärden som vi i Alliansen står för.

Vi vill att staten ska stå stark när människan är svag och behöver hjälp och skydd, men alla kan nog vittna om att staten eller det offentliga i olika avseenden brister. Nu bygger vi nytt. Vi medborgare får aldrig bli undersåtar, utan vi ska vara just medborgare.

Vi moderater vill stärka patientens ställning. Vi har rätt att ställa krav på kvalitet. Kvalitet skapas i mötet mellan välfärdens medarbetare och dem som behöver vård eller omsorg. Det värdeskapande mötet är det viktigaste, och det ska vi ge bästa möjliga förutsättningar för.

Kvalitet är annars lite svårt att definiera. Det kan handla om så basala saker som tillgång till vård – att inte behöva vänta i ändlösa köer och sitta i timtals på akutmottagningarna. Köerna är fortfarande långa på sina håll. I Västernorrland får var femte patient vänta längre än tre månader på att få träffa en doktor, och man får vänta ytterligare tre månader på en operation eller behandling. Det är inte acceptabelt. Kanske var det därför som väljarna röstade bort Socialdemokraterna från makten i det landstinget.

Kvalitet är också att få rättvis och jämlik vård oberoende av var man bor i landet, oberoende av om man är man eller kvinna, ung eller gammal eller vilken utbildning eller härkomst man har. I dag finns stora orättvisor och ojämlikheter. Kvinnor får sämre vård. Det konstaterade Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting i går. Äldre diskrimineras. Invandrare känner inte till vårdvalet och kan inte utnyttja den valfrihet

som de har rätt till. Nu måste vi ta nya tag, och det är det vi gör i Alliansen, för att skapa en mer jämlik vård.

Kvalitet handlar vidare om en säker vård. Ingen ska skadas eller felmedicineras i vården, men uppemot 100 000 personer drabbas av det varje år. Det leder till onödigt lidande och en del dödsfall. Om man kan undvika dessa tusentals skador frigörs sängplatser till andra som behöver dem bättre. Dessutom hotar vårdskadorna förtroendet för vården. Alla måste känna att man kan lita på att få en trygg och säker vård när man besöker en läkare.

Kvalitet handlar också om att få välja själv vart man ska vända sig för att få vård eller behandling. Eftersom vi alla är olika som individer har vi lite olika uppfattningar om hur man vill bli bemött och vem man känner förtroende för.

När man söker hjälp, oavsett om det är för en sjukdom eller för någonting annat, vill man göra det hos den man själv känner förtroende för. Bara för att man är sjuk eller har svårt att röra sig och behöver hjälp är man inte mentalt oförmögen. Staten ska inte behandla oss med något slags förmyndarattityd utan utgå från att var och en vet sitt eget bästa.

Sjuka ska få välja vårdgivare. Äldre ska få välja vem som ska utföra hemtjänsten och var man ska bo. Har man ett trassel i familjen ska man inte tvingas till en viss familjeterapeut utan ska kunna välja den som man känner förtroende för.

Med detta vill jag säga att tillgänglighet, jämlikhet, säkerhet och valfrihet är nyckelord när vi moderater förnyar oss och formar våra förslag.

Jag vill lyfta fram några av de satsningar som vi gör nästa år där vi lägger mer än 2 miljarder extra.

Det första handlar så klart om att öka tillgång till vård, om vårdgarantin och kömiljarden. Socialdemokraterna tyckte inte att det var särskilt framgångsrikt. Det tycker jag att det är. Vi belönar landsting som kortar köerna. Jag tänker citera Socialstyrelsen. Den säger så här: "Efter ett år med kömiljarden har andelen patienter som väntat längre än 90 dagar på besök eller behandling minskat avsevärt."

Framför allt är det attityderna och kulturen som har förändrats. Det finns ett mycket starkare patientfokus nu. Personalen har fått incitament att organisera verksamheten på ett effektivare sätt. Nästa år skärper vi kraven ytterligare. Det är viktigt att korta väntetiderna på akutmottagningarna men också inom barn- och ungdomspsykiatri. Där kan en månads väntetid vara alldeles för lång.

Det andra är att skapa en säkrare vård. Om två veckor träder en ny patientsäkerhetslag i kraft som vi i Alliansen har tagit initiativ till. Den kommer att värna patientens rätt till en trygg och säker vård och minimera vårdskadorna. Ett tufft ansvar läggs på alla vårdgivare. För att underlätta införandet av den nya lagen träffade regeringen och SKL i går en överenskommelse som innebär att staten bidrar med en halv miljard till landsting som bland annat minskar trycksår och antibiotikaföreskrivningen.

Det tredje jag vill lyfta fram är vårdvalet och patienternas valfrihet. Sedan vi införde vårdvalet i primärvården har antalet nya vårdcentraler ökat med 233 stycken, 23 procent. Jag tror att det överträffade allas förväntningar.

Prot. 2010/11:37
17 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

Konkurrensverket skriver i en granskning för någon vecka sedan att vårdvalet är mycket framgångsrikt och har inneburit att ytterligare omkring en halv miljon människor har fått en andra vårdmottagning inom fem minuters bilresa hemifrån. Dessutom har öppettiderna ökat. Detta är en enormt viktig reform för kvalitet, tillgänglighet och valfrihet inte bara för patienterna utan också för vårdpersonalen. De får flera arbetsgivare att välja mellan och större inflytande över sitt arbete även inom landstingsdrivna enheter. Det är bra för jämställdheten, eftersom kvinnor är helt dominerande inom vården och hittills har varit i princip hänvisade till en arbetsgivare, vilket ofta har lett till låga löner och att arbetsvillkoren inte varit så bra.

Vi vill gå vidare och utveckla valfriheten. Ett naturligt nästa steg vore att specialistvården också har valfrihet och att utveckla informationen så att man kan göra mer medvetna val. Men när vi tittar framåt tittar De rödgröna bakåt. De vill riva upp vårdvalet. De verkar inte tycka att det är bra att 233 nya vårdcentraler har öppnat. De vill inte att sjuksköterskor och läkare ska kunna starta nya vårdcentraler och erbjuda en ännu bättre vård. Inser de inte att valfrihet är till för patienten och inte för politiker och byråkrater?

Min kollega Margareta B Kjellin ska utveckla vår syn på äldreomsorgen lite senare, men jag måste ändå ta upp en fråga.

Lena Hallengren har alldeles nyss yrkat bifall till en motion från Sverigedemokraterna om demensvården. Mona Sahlins löfte i valrörelsen att de aldrig, aldrig någonsin, aldrig någonstans, aldrig någon gång skulle göra sig beroende av Sverigedemokraterna höll inte ens i tre månader.

Det finns inga förslag från Socialdemokraterna i riksdagen om demensvården i den riktningen, utan det handlar om att Socialdemokraterna nu aktivt röstar på Sverigedemokraternas politik. Utan Socialdemokraternas aktiva stöd går Sverigedemokraternas förslag inte igenom. Jag förstår om många socialdemokratiska väljare känner sig svikna och lurade. Det kan vi möjligen också se i en opinionsmätning i dag.

Viljan att ge regeringen en känga verkar vara överordnad allt annat, och det tycker jag inte är seriöst. Socialdemokraterna samarbetar hellre med Sverigedemokraterna än tar vår utsträckta hand så att vi gemensamt kan förbättra demensvården. Jag hoppas att det finns några ansvarsfulla socialdemokrater i riksdagen som står vid sina ord i valrörelsen och inte röstar på Sverigedemokraterna på måndag.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag förutom på punkten 24 där jag yrkar bifall till reservation 26.
(Applåder)

I detta anförande instämde Metin Ataseven (M), Maria Lundqvist-Brömster och Barbro Westerholm (båda FP), Kenneth Johansson (C) och Anders Andersson (KD).

Anf. 9 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Mats Gerdau nämnde ganska klädsamt vid något tillfälle att det var viktigt med jämlik vård. Jag undrar om Mats Gerdau skulle kunna ta några exempel på hur regeringen arbetar för att åstadkomma mer jämlik vård. Anförandet i övrigt handlade om det gamla vanliga som vi hör från Moderaterna om välfärdens kärna, valfrihet, att det är Social-

demokraternas fel och så vidare. Det vore jätteintressant om Mats Gerdau skulle kunna ägna halva tiden åt det.

Den andra del jag skulle vilja att Mats Gerdau svarade på handlar om välfärdens kärna. Det är ett uttryck som vi har hört ganska mycket från Moderaterna genom åren, men i valrörelsen tyckte jag att det var ganska tyst om detta. Jag kan inte tolka det på annat sätt än att det var så att det inte riktigt föll väljarna i smaken. Vad är välfärdens kärna när det gäller till exempel demensvården? Han kan också ta chansen att utveckla det.

När det sedan handlar om socialdemokratisk äldrepolitik driver vi den för de äldre. Vi sätter de äldre i centrum. Vi sätter de som måste bo på ett demensboende för att de inte har möjlighet och förmåga att bo kvar hemma i centrum. Om vi driver en politik och Vänsterpartiet väcker en motion då stöder vi den. Vi blir däremot nedröstade i ganska många frågor. Det är inte så konstigt när man är i opposition.

Mats Gerdau skulle kanske kunna berätta vilka partier som har gått samman för att bilda majoritet i kammaren och också rösta ned de förslag som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet gemensamt lägger fram i reservation 1 om vård efter behov, reservation 21 om parboende och reservation 28 om användning av läkemedel, som ett litet exempel.

Anf. 10 MATS GERDAU (M) replik:

Fru talman! Lena Hallengren tog upp jämlik vård. Jag kan gärna nämna exempel på hur vi minskar klyftorna och ojämlikheten. Det viktigaste handlar om att ta bort köerna i vården och att minska köerna. Det är till exempel oacceptabelt med köerna i Landstinget i Västernorrland där ni har styrt. Det är helt oacceptabelt. De minskar vi på olika sätt. Kömiljarden har varit väldigt framgångsrik för att skapa en mer jämlik vård.

Valfriheten är väldigt ojämnt fördelat i Sverige, väldigt ojämnt använd och man känner till den på väldigt olika sätt. Här ska vi göra massor av saker för att vårdkonsumenter ska kunna göra mer aktiva val. Invandrare känner till exempel mycket sämre till sina vårdmöjligheter än etniska svenskar. Det tycker jag är ett problem. Vi måste stärka invandras rätt och möjlighet att välja.

När det gäller demensvården säger Lena Hallengren ingenting om att hon aktivt bifaller Sverigedemokraternas förslag. Ser du inget problem att du gör det? Varför vågar du inte erkänna att du gör det? Jag tycker att Socialdemokraterna skapar splittring inom politiken genom att samarbeta med Sverigedemokraterna i stället för med oss Alliansen i en sådan här viktig fråga där gemensamt skulle kunna förstärka demensvården.

Ni skapar splittring med kommunerna, som är de som ska genomföra jobbet. Ni skapar splittring med professionen. Riktlinjer ska utfärdas av expertmyndigheter utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet. Det finns ingen som föreslår att vi ska ha riktlinjer när det gäller personaltäthet, vare sig Socialstyrelsen, Svenskt Demenscentrum eller någon annan.

Vi moderater tycker att det är viktigt att man har en bra bemanning på alla demensboenden, men vi kan inte ha samma personaltäthet överallt. Man måste utgå från varje persons individuella behov hela tiden.

Prot. 2010/11:37
17 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

Anf. 11 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Jag har inte vid något tillfälle sagt att alla kommuner ska ha precis samma sätt att bedriva sin äldreomsorg eller sina demensboenden eller ha exakt samma bemanning. Därför heter också rapporten från Äldrecentrum *Lämplig bemanning i boende särskild avsedd för personer med demenssjukdom*, vilket faktiskt ger utrymme för lokala variationer.

Men det vi har sett nu kan knappast bedömas vara lokala variationer som vi på något sätt accepterar, och jag kan uttrycka detsamma och säga att det är synd att den borgerliga alliansen inte inser att det här är en så viktig fråga att man behöver göra en bred överenskommelse. Man kan inte bara ha sin egen politik och förvänta sig att andra ska gå med på den.

Menar Mats Gerdau på fullt allvar att socialdemokratiska förslag och motioner inte ska läggas fram eller drivas i kammaren? Det är väldigt märkligt sätt att se på hur kammaren är sammansatt och hur man driver oppositionspolitik. Vi lägger fram egna förslag, och i det här fallet är det så tydligt att Vänsterpartiet lägger fram ett förslag som både socialdemokrater och vänsterpartister har drivit före valet.

När Sverigedemokraterna lägger fram ett likalydande förslag innebär det inte att vi samarbetar med dem, Mats Gerdau. Men att säga att vi drar tillbaka vårt förslag för att regeringens förslag ska gå igenom blir helt oacceptabelt.

Låt mig bara säga en sak till: Att göra en debatt som bara handlar om vem som stöder vilket förslag förstår jag ligger i Mats Gerdaus intresse, men det hade inte varit så dumt om man hade diskuterat lite mer om de äldre som det faktiskt handlar om. På vilket sätt blir det sämre för en demensboende av att man gör sitt bästa för att utfärda riktlinjer som rör lämplig bemanning? Är inte Mats Gerdau upprörd över att 60 procent av de bostäder som man besökte under sin oanmälda tillsyn har för lite eller ingen bemanning alls?

Jag tycker att det är fruktansvärt upprörande att stå och hävda att vi ska tänka på majoriteten i kammaren, på SKL eller på kommunala politiker framför de demensboende. Jag tycker att det är skamligt!
(Applåder)

Anf. 12 MATS GERDAU (M) replik:

Fru talman! Lena Hallengren säger att de har väckt en motion och så hänvisar hon till Vänsterpartiet. Jag trodde att Lena Hallengren tillhörde Socialdemokraterna och inte Vänsterpartiet.

I den här kammaren finns det ingen motion eller något förslag från Socialdemokraterna om demensvården. Det handlar om att Lena Hallengren och Socialdemokraterna nu yrkar bifall till en motion från Sverigedemokraterna. Det är precis det det handlar om. Det ni lovade före valet gäller inte längre, tre månader efter valet.

Sedan är det ju inte så att Sverigedemokraterna har sett sanningen och ljuset om just demensvården. Det finns väl många andra sätt att förbättra demensvården än att rösta på Sverigedemokraternas förslag. Vi har massor med sådana förslag i vår budget.

Jag tycker att det är tråkigt att Lena Hallengren under sina två repliker här inte kommenterade någonting alls kring vårdvalet och varför ni vill riva upp vårdvalet och den fria etableringsrätten. Ni tycker uppenbarligen inte att det är bra. Jag tror att hon avslöjade ganska mycket i ett

tidigare replikskifte med Kenneth Johansson när hon sade att politiker och tjänstemän i kommunerna ska få bestämma hur det ska se ut på lokal nivå.

Det är just där vi skiljer oss åt. Vi tycker att det är människorna själva som ska få välja, inte politikerna. Där är det en stor skillnad, och jag beklagar verkligen att Lena Hallengren inte använde möjligheten att kommentera och utveckla er syn på valfriheten.

Anf. 13 AGNETA LUTTROPP (MP):

Fru talman! Jag kommer att beröra två områden, och det första området handlar om personligt ombud.

Det ställs höga krav på personer med psykiska funktionsnedsättningar när det gäller att till exempel fylla i blanketter, passa tider, skapa och följa rutiner och annat som de flesta av oss gör utan att ens reflektera över att det skulle vara svårt. Men för en person med psykisk funktionsnedsättning kan dessa små problem skapa stora svårigheter i vardagen.

För detta fyller det personliga ombudet en mycket viktig funktion. Det personliga ombudet som arbetar på klientens uppdrag hjälper människor med psykisk funktionsnedsättning att få stöd och service och att underlätta kontakten med bland annat vårdinstitutioner och myndigheter. I dag finns det enligt Socialstyrelsen ombud i 85 procent av Sveriges kommuner, inalles 325 ombud. Ca 6 000 personer har personligt ombud.

Personligt ombud kommer från psykiatrireformen från 1995 där man ansåg att stöd i form av personligt ombud skulle fylla en väldigt viktig funktion. Så blev det också – för dem som har personligt ombud. Utvärderingar visar att de personer som fått stödet ser en stor styrka i att stödet är så direkt, så konkret riktat till just honom eller henne.

Stödet har varit ett riktigt vinna–vinna-koncept eftersom det också inneburit färre vård dagar. Framför allt handlar det om ökad livskvalitet för ett antal människor.

Regeringen ökar anslaget för personligt ombud med 10 miljoner kronor, men här kommer det som inte är det allra bästa: Det är en frivillig insats för kommunerna, och det är anledningen till att det finns i 85 procent av kommunerna. Det statsanslag som finns täcker bara 50 till 60 procent av lönekostnaderna. När kommunen har sämre ekonomi är det ofta det frivilliga, de icke lagbundna insatserna som löper risk att tas bort.

För att verksamheten ska säkras föreslår Socialstyrelsen att regeringen bör överväga en lagstiftning om att erbjuda personligt ombud. Miljöpartiet anser att statsbidraget behöver vara heltäckande, det vill säga att dagens konstruktion ändras så att den ger fullt statsbidrag och att de personliga ombuden har koppling till brukarorganisationerna och till länsstyrelserna regionalt.

Miljöpartiet anser att regeringen bör återkomma med förslag på hur denna konstruktion kan lösas på ett bra sätt.

Nästa område är lex Gulli, läkemedelsvård.

Alla minns vi väl Gulli Johansson som blev felmedicinerad i elva år. Hon bedömdes dement utan att vara det och medicinerades utifrån en demens. När hon av en tillfällighet slutade ta sin medicin blev hon anmärkningsvärt bättre, och så rullades hela kedjan av missbedömningar upp.

Prot. 2010/11:37
17 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

Man kan inte låta bli att undra hur många Gulli det finns. Vi vet inte det i dagsläget, men säkert är det hundratusentals patienter som drabbas av problem och sjuklighet av läkemedelsrelaterade orsaker, och det kostar. Det kostar mycket!

Läkemedelsanvändningen hos personer över 80 år har ökat markant. Många äldre använder tio eller fler läkemedel per dag, men under åren 2007–2009 har det dess bättre minskat med 5 procentenheter. Det är glädjande.

Miljöpartiet välkomnar också det stimulansbidrag som regeringen gett till kommuner och landsting för en läkemedelsgenomgång. Den genomgången har visat att problemen med felmedicinering har minskat, att patientsäkerheten utvecklats och att kunskapsnivån hos personalen höjts.

Allt detta är naturligtvis väldigt positivt och bra, men det är inte tillräckligt. Miljöpartiet anser att det behövs en lex Gulli motsvarande lex Maria som är anmälningsskyldighet inom hälso- och sjukvården och lex Sara, en anmälningsskyldighet för personal som avser allvarliga missförhållanden i omsorgen av äldre och personer med funktionsnedsättningar.

Miljöpartiet anser att en lex Gulli behövs som ett komplement till dagens lagstiftning och föreslår därför regeringen att utreda förutsättningarna för att införa en lex Gulli mot läkemedelsvanvård.

Jag stöder naturligtvis alla Miljöpartiets motioner, men för tids vinande yrkar jag bifall endast till reservationerna 13 och 28.

Anf. 14 BARBRO WESTERHOLM (FP):

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet, utom under punkt 24 där jag yrkar bifall till reservation 26, och naturligtvis avslag på övriga reservationer.

Genom knapptryckning har jag instämt i Kenneth Johanssons och Mats Gerdaus anföranden så jag tänker inte upprepa vad de har tagit upp.

Inledningsvis vill jag säga att under förra mandatperioden inledde alliansregeringen ett förnyelsearbete av svensk hälso- och sjukvård och social omsorg. Det här arbetet fortsätter vi med nu. Inriktningen är tydlig. Rätt vård i rätt tid med hög kvalitet och säkerhet samt mer valfrihet, delaktighet och mångfald.

Jag har några kommentarer till det som vi inledde förra mandatperioden med och som vi fortsätter med nu.

Vårdvalet har Mats Gerdau varit inne på i sitt anförande, men jag vill understryka att Konkurrensverket, som har analyserat hur det har gått, säger att det här är en framgång. Det är ovanligt att få sådana lovord från en myndighet som Konkurrensverket. I deras analys visas det ju att det inte finns något som talar för att vissa producenter plockar russin ur kakan.

Det har blivit, som Mats Gerdau sade, över 200 nya mottagningar. Det är främst i tätbebyggda områden, men det är inte bara i storstäder utan det är tätbebyggda områden över landet. Vi måste naturligtvis se över hur man kan stimulera etableringar bättre också ute i glesbygd. Men det här är alltså positivt.

När det gäller psykiatrireformen går det också framåt, men det är klart att man här inte kan vända utvecklingen genom att snäppa med fingrarna, alltså på mycket kort tid, men vi ser att det går åt rätt håll.

Barn och ungdomar behöver inte vänta lika länge som tidigare för att få hjälp av psykiatrin.

Tandvårdsreformen – jag sitter i tandvårdsförmånsnämnden och fick så sent som i går en redovisning av utvecklingen – visar att det går åt rätt håll.

Vi har ett problem, och det är naturligtvis den datalagstiftning vi har och som gör att man har svårt att analysera hur de människor har det som får ett mycket omfattande tandvårdsstöd. Finns här någon ojämlikhet i möjligheterna att få tandvård? Det här ska vi gå vidare med.

Dessutom har vi patientsäkerhetsreformen. Den tillsammans med den läkemedelsstrategi som regeringen utvecklar anser jag gör att vi inte behöver någon lex Gulli. I patientsäkerhetslagstiftningen finns nu ett ansvar för vårdgivare att bedöma patienternas, de vårdsökandes behov och se till att de behoven blir tillgodosedda på ett säkert och effektivt sätt. Det gäller läkemedel och det gäller andra insatser. Och det ska vara evidensbaserade vård- och omsorgsinsatser.

Här brister det i psykiatrin. Här brister det i omsorgerna. Vi har inte all den kunskap vi skulle behöva för att säkra upp. Här behövs alltså insatser inom forskning och uppföljning. Vi har fantastiska register i detta land som kan utnyttjas i det här sammanhanget, inte minst det individbaserade läkemedelsregistret.

Läkemedelsgenomgångar vinner nu mark över landet. Vi såg dock av gårdagens öppna jämförelser att det fortfarande inte ser bra ut på en del ställen i landet. Men andra ställen visar att man nu har tagit tag i frågan och till exempel användningen av olämpliga läkemedel till äldre minskar. Här är en förändring på gång. Därmed anser jag att det inte behövs någon lagstiftning.

Försäkringar togs också upp i Lena Hallengrens anförande. Folkpartiet liberalerna vill ju ha en så bra offentlig vård och omsorg att man inte behöver gå försäkringsvägen. Vi kan ju se nu att det inte är lika intressant med sjukförsäkringar utanför det solidariska systemet jämfört med tidigare. Det här kan man ta som ett uttryck för att människor har sett att det händer positiva saker. Det har blivit lättillgängligare vård med de fria etableringarna av nya vårdcentraler och så vidare.

Jag vill också ta upp frågan om personligt ombud. Vi stöder den utvecklingen med pengar. Socialstyrelsen ska tillsammans med länsstyrelserna erbjuda och stimulera kommunerna att inrätta flera verksamheter. Att lagstifta om allting kan låta bra. Det kan låta välvilligt. Men det kan styra fel och bakbinda. Man följer lagstiftningen och tror att man gör rätt, men sedan har utvecklingen gått vidare och visar att man går 180 grader käpprätt fel. Vi anser i Alliansen att det är bättre att stimulera den här utvecklingen kommunalt och lägga in pengar.

Det nämndes också att det skulle yrkas bifall till en reservation om parboende. Parboende har vi ju drivit med kraft i Alliansen. Det blev väldigt synligt för ett år sedan. Vi gjorde också en kartläggning av hur det ser ut i landet. Det här behovet kommer att lösas inom ramen för de stimulansmedel som finns för äldreboenden. Vi följer noga vad som händer ute i kommunerna. Vi har flaggat för en lagstiftning, men återigen, med referens till det jag sade nyss, ska vi passa oss för att lagstifta för mycket. Vi ska se om vi med andra stimulanser kan få utvecklingen att landa där vi vill.

Prot. 2010/11:37
17 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

Sedan var det bemanningen i demensvården. Vi är naturligtvis alla upprörda över det som har hänt. Men återigen, att gå ut med riktlinjer som alltså blir bindande kan bli så fel.

Jag vill gå tillbaka till hälso- och sjukvårdslagen som ger ett lagrum för vård på lika villkor och den patientsäkerhetslagstiftning som vi har antagit och som stadgar hur individer ska bedömas. Det kom från Sveriges Kommuner och Landsting en fallbeskrivning som är oerhört belysande och som handlade om hur man kunde reducera antalet människor kring en våldsam patient genom att helt enkelt minska personalen, inte öka den. Man har alltså gjort en individuell bedömning. Det gör man ju bäst på lokal nivå.

Jag vet att man får överskrida sin talartid, men jag försöker hålla mig inom den tid jag har anmält till talarlistan, därför avslutar jag här.
(Applåder)

I detta anförande instämde Maria Lundqvist-Brömster (FP), Mats Gerdau (M), Kenneth Johansson (C) och Anders Andersson (KD).

Anf. 15 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Jag tycker alltid att det är trevligt att lyssna på Barbro Westerholm, måste jag säga. Jag tycker att det som sägs mestadels är väldigt insiktsfullt och klokt.

Några små reflexioner vill jag göra. Den ena gäller vår diskussion om vårdvalsdelen. Där är det klart att Konkurrensverket har ett perspektiv, men de är knappast hälso- och sjukvårdsansvariga.

Jag vill gärna passa på tillfället och säga ett par ord när det gäller just vårdvalet. I vår reservation beskriver vi att vi gärna ser en variant av vårdvalet där man utformar det på ett sätt som innebär att man arbetar förebyggande och där det faktiskt inte är vårdgivaren som står i fokus. I princip kan jag säga att det som vi är kritiska till – och då kan också Mats Gerdau lyssna uppmärksam – är den fria etableringen. Det framgår tydligt i vårt förslag.

Barbro Westerholm inledde med att instämma i tidigare anförande. Då gissar jag också att begreppet välfärdens kärna är något som Barbro Westerholm instämmer i. Jag fick inget särskilt bra svar av Mats Gerdau, men jag hade också många frågor. Det var säkert fråga om brist på tid. Jag tänkte att kanske Barbro Westerholm kan utveckla hur den borgerliga regeringen tänker och funderar över begreppet välfärdens kärna. Vad ingår i begreppet? Jag tror inte att jag är ensam om att fundera på det.

Anf. 16 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Fru talman! Jag inledde med att det är fråga om rätt vård i rätt tid med hög kvalitet. Det är välfärdens kärna när det gäller hälso- och sjukvård och social omsorg. Sedan måste det finnas pengar till detta. Det är därför som alliansregeringen satsar kraftfullt på jobbpolitiken.

Det var glädjande att vi i går kunde ta del av att arbetslösheten minskar. Vi går åt rätt håll. Det är avgörande för att vi ska ha offentliga medel för hälso- och sjukvård, äldreomsorg, skola och så vidare. Välfärdens kärna är dessa ting inom vården och omsorgen. Sedan finns också andra områden som inte hör till denna debatt.

Sedan var det frågan om den fria etableringen. Vi anser att det är viktigt att den möjligheten finns. Jag har åkt runt i landet och besökt en hel del av de vårdcentraler som har etablerats. Det har visat sig att personalen trivs, och de har friare händer att lägga upp arbetet vid vårdcentralerna. Det jag har försökt att få tag på är information om hur det ser ut med stafett- eller hyrläkare på dessa vårdcentraler. De siffrorna går tyvärr inte att få fram. Men jag ska gräva vidare – det lovar jag.

Prot. 2010/11:37
17 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

Anf. 17 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Då får Barbro Westerholm återkomma när hon har de uppgifterna, och då kan vi fortsätta diskussionen.

Det är väl ingen som inte inser att om det inte finns skatteintäkter kan vi inte finansiera vår välfärd. När arbetslösheten ökar är det finanskrisens fel, och när den minskar och börjar närma sig 2006 års nivå är det regeringens förtjänst. Egentligen är det strunt samma vilket det handlar om. Det är naturligtvis fantastiskt bra att arbetslösheten minskar, även om jag är mycket bekymrad för de grupper som håller på att fastna i långtidsarbetslöshet. Det är tydligt att den biter sig fast och ökar i särskilt utsatta grupper. Vi pratar om människor med utländsk bakgrund och funktionshinder. Det är en del av de grupper som finns under vårt ansvarsområde.

Jag vill återkomma till det Barbro Westerholm avslutade med, nämligen demensvården. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att det finns ett så starkt patos för det kommunala självstyret och för de kommunala politikerna i det här fallet men att man inte sätter den enskilde äldre individen i fokus. När det gäller hur riktlinjer tas fram är det alldeles riktigt att det handlar om evidens, beprövad kunskap och konsensus. Men många av de riktlinjer som tas fram är också i varierande grad grundade på forskning, och det finns mer av beprövad erfarenhet och konsensus. Det kan variera, vilket säkert också är fallet i det här sammanhanget.

Hur ställer sig Barbro Westerholm till de riktlinjer som med största sannolikhet kommer att tas fram? Är det något som alla kommuner ska följa slaviskt, eller finns förutsättningar för lokala variationer? Det lät lite grann i anförandet som att om alla ska göra likadant blir det inte bra. Men hela poängen är att rekommendationerna är till för att följas med både sunt förnuft och utifrån de lokala förutsättningar som finns. Det är inte lokala variationer som kan förklara det vi nyss har sett.

Anf. 18 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Fru talman! Det här var många frågor att besvara på två minuter.

När Socialstyrelsen säger att de inte har underlag för att utfärda riktlinjer har jag stor tilltro till den kompetens de besitter och att det därför inte är möjligt. I Äldrecentrums rapport stycke 3, som Kenneth Johansson hänvisade till, framgår det att det är fråga om ett uppdrag där det finns signaler från två håll om att det här inte är rätt väg att gå. Man har annat att stödja sig på, till exempel det som står i patientsäkerhetslagen.

Det finns andra frågor som måste lösas inom demensområdet, till exempel skydd. Tvång och skydd är en viktig fråga. Där är vi på väg fram. Vården och omsorgen om de äldre i kommunerna måste bli sammanhållna. Det framgår i Alliansens program att vi ska arbeta på det sättet. Det är inte bra att läkare arbetar på ett håll och den övriga personalen under annan huvudman. Vi måste komma till rätta med huvudmannaskapet för

de äldre multisjukas och demenssjukas skull. Jag tror att det är den här vägen vi ska gå. Samtidigt ska vi samla på oss den kunskap som finns hos demenscentrum, anhörigcentrum och Äldrecentrum och alla andra enheter som forskar om detta.

Nu hinner jag inte ta upp frågorna om sjukförsäkring och pensioner som jag hade tänkt mig.

Anf. 19 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Fru talman! Tack så mycket, Barbro, för ditt anförande.

Jag skulle vilja klarlägga en sak, men jag kanske missuppfattade dig. Miljöpartiet har inte föreslagit att personligt ombud ska föreskrivas i lag. Jag kanske missuppfattade ditt anförande. Vi säger att man ska se över statsbidragen och konstruktionen. Det är inte detsamma som att lagfästa. Det är inte det vi har uttryckt.

Anf. 20 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Fru talman! Då missuppfattade jag.

Då förstår jag inte riktigt reservationen. Vi ökar på bidraget, och signalen är tydlig till Socialstyrelsen och länsstyrelser om att det är en utveckling vi vill se.

Anf. 21 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Fru talman! Det är riktigt att ni ökar på. Jag sade i mitt anförande att vi tycker att det är bra.

Men vi är ändå rädda att 15 procent av kommunerna fortsättningsvis kommer att vara utan personligt ombud. Vi är också rädda att man minskar på detta i dåliga ekonomiska tider.

Anf. 22 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Fru talman! Jag tror att för de kommuner som inte satsar på detta blir det dyrare. Nu när vi arbetar med alla dessa jämförelser mellan kommuner och sjukhus har vi mycket bättre förutsättningar att väcka huvudmännen för sådant som de bör satsa på. Det är hela poängen. Vi började 1975 att på läkemedelsområdet visa upp hur olika det såg ut i landet. Sedan föll det i glömska, men då väckte det stort intresse och ledde till förändringar. Nu ser vi i fråga om öppna jämförelser av olika slag att man tar itu med det hela.

Jag är övertygad om att de positiva erfarenheterna av personliga ombud i 85 procent av Sverige gör att de andra 15 procenten kommer att följa efter. Då får vi se vad det kostar, men vi lovar inte några mer pengar i dag. Men det går att se att vi ökar på budgeten. Vi visar tydligt att det här är något vi tror på.

Anf. 23 PER RAMHORN (SD):

Fru talman! Vi diskuterar nu utgiftsområde 9, som är ett brett, stort och viktigt område. Det gäller allt från folkhälsofrågor till vård- och omsorgsfrågor. Jag kommer att hålla mig inom ett område, nämligen äldreomsorgen.

Sverige är på många sätt ett bra land att åldras i, men det finns fortfarande stora brister som måste åtgärdas. Efter många verksamhetsår inom

äldreomsorgen har jag sett både saker som gjort mig oerhört stolt och glad och saker som har gjort mig arg och ledsen.

Tyvärr är det så att det som gör en arg och ledsen också ofta sätter djupast spår. Det är till exempel när man ser äldre människor som får bara ett halvt julbord på grund av att kommunen inte anser sig ha råd med både varm och kall mat till de äldre på julafton. Det hände i min egen kommun. Det är när äldre människor får sitta ensamma timme efter timme i vardagsrummet på ett äldreboende med en påslagen tv som enda sällskap. Det är när äldre människor får låna pengar för att få ut sin medicin på apoteket.

Detta är inte värdigt ett land som Sverige.

Vi sverigedemokrater vill att alla ska kunna se fram mot ålderdomen; det ska vara som en efterrätt på livet. Vi vill utveckla äldreomsorgen och förverkliga visionen om att Sverige ska vara världens tryggaste land att åldras i.

Därför vill vi med detta budgetförslag presentera en rad åtgärder för att underlätta livet och vardagen för de äldre. Bland annat behöver kommunerna ökat stöd för att utveckla och höja kvaliteten på det sociala innehållet för de äldre.

För många äldre krymper det naturliga sociala nätverket med ökad ålder. För dem som dessutom har ökade besvär med åldersrelaterade sjukdomar begränsas även de fysiska förutsättningarna för ett aktivt socialt liv. Här behövs fler möjligheter för de äldre att delta aktivt i olika sociala sammanhang och nätverk, som naturligtvis är grundade på de äldres intresse och förutsättningar.

Kosten är också ett sorgebarn på många håll inom äldreomsorgen i Sverige. Tre av fyra i äldreomsorgen är drabbade och ligger i riskzonen för undernäring. Obehandlat är detta tillstånd livshotande och leder i förlängningen till försämrad livskvalitet. Ca 200 000 är beroende av insatser från vård och omsorg för att få sina behov av mat och måltider tillgodosedda, vilket motsvarar 2 procent av befolkningen.

Som vi alla vet har måltiderna och maten stor betydelse för hälsan och välbefinnandet. Vi anser att nutritionskompetens bör finnas inom äldreomsorgen i samtliga kommuner för att analysera de äldres kostsituation men också för att utbilda äldreomsorgspersonalen inom till exempel näringslära och specialkost.

Fru talman! För Sverigedemokraterna är värdig vård i livets slutskede en prioriterad fråga. Döden är en del av livet. Den som lämnar livet bör få samma uppmärksamhet och kärleksfulla vård som den som träder in i det. I båda fallen behöver människan bli hjälpt, sedd och bekräftad.

Tidigare vårdades och avled de flesta människor på sjukhus, men under den senaste tiden har det skett en förskjutning. Allt fler svårt sjuka och döende vårdas i särskilda boendeformer eller i det egna hemmet med hjälp av hemtjänst eller hemsjukvård.

Det ställer höga krav på den palliativa kompetensen bland personalen i den kommunala vården och omsorgen. I en rapport från Socialstyrelsen bekräftas att det finns behov av just kompetensutveckling i den palliativa vården för personalen. I rapporten konstateras också att likvärdig palliativ vård inte kan erbjudas i hela landet.

Sverigedemokraternas mål är att kunna erbjuda alla svårt sjuka och döende en god palliativ vård oavsett var man bor i landet. Därför vill vi

Prot. 2010/11:37
17 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

tillföra ett antal miljoner för att utveckla och förbättra den palliativa kompetensen bland vård- och omsorgspersonal i kommunerna.

Ett annat område som oroar mig mycket är våldet mot de äldre. En undersökning visar att 16 procent av kvinnorna mellan 65 och 80 år och 13 procent av männen i samma åldersgrupp utsatts för någon form av övergrepp vid något tillfälle efter att de har fyllt 65 år. Resultatet visar att våld mot äldre kvinnor och män förekommer i en sådan omfattning och medför sådana konsekvenser att det måste betraktas som ett folkhälsoproblem.

Ett sätt att förebygga våld mot äldre är att ge information till de äldre om deras rätt till olika former av stöd och hjälp men också att utbilda personalgrupper som de äldre kan tänkas komma i kontakt med.

Vi anser att samtliga kommuner ska ha en strategi för att upptäcka och hantera våld mot äldre. I dag är det bara ett fåtal kommuner som har detta.

Fru talman! Till slut vill jag bara säga att jag tror att samtliga här inne i kammaren vill att Sverige ska vara ett tryggt land att åldras i och att man ska kunna vara säker på att få den vård och omsorg som man har behov av på ålderns höst.

Vägen dit kan se lite olika ut utifrån vilket parti vi tillhör, men vågar vi bara lyssna och ta del av varandras förslag och inte lägga så mycket prestige i varifrån idéer och förslag kommer, så som har skett i en del kommuner, bland annat i min hemkommun Malmö, är jag helt övertygad om att vi kan nå dit, att Sverige kan bli världens bästa och tryggaste land att åldras i.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 24 EVA OLOFSSON (V):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 1 om vård efter behov, reservation nr 21 om äldre pars rätt att bo tillsammans, reservation nr 27 om äldreomsorg på det egna modersmålet och till sist Vänsterpartiets motion So580 som har utskottsmajoritet och handlar om just nationella riktlinjer för bemanning i demensvården.

Fru talman! Jag har lite fascinerat följt diskussionen här. I går blev jag uppringd av Demensförbundets ordförande Stina-Clara Hjulström. Hon var väldigt glad över att det nu kommer att bli nationella riktlinjer för bemanning i demensvården. Hon skickade mig ett insändarsvar på Anders Anderssons och Jan R Anderssons artikel i Ölandsposten, och hon började med: Jag vet inte så mycket om politik, men jag vet mycket om demensvård. Det kan jag bara instämma i. Demensförbundet är den största anhängigorganisationen.

Jag kan också konstatera att Kommunalarbetsförbundet, som har medlemmar som dagligdags upplever verkligheten i demensvården, också tycker att det behövs riktlinjer för bemanning.

Vi var många som blev upprörda efter *Uppdrag granskning*s program från Piteå. Det är helt orimligt att demenssjuka äldre ska lämnas inlåsta på rummen eller på en avdelning medan personalen arbetar på annat håll. Redan då var min partiordförande Lars Ohly och Ylva Johansson från Socialdemokraterna ute och krävde riktlinjer för bemanning i demensvården.

Det hela blev ännu värre när vi efter Socialstyrelsens oanmälda besök på 94 demensboenden som man slumpvis plockat fram runt om i landet fick veta att Piteå inte var något undantag. På majoriteten av dessa demensboenden var det lika illa. Socialstyrelsen sade att det på 58 procent av dem inte är någon god och säker vård som bedrivs på natten. Man sade också att det de gör är olaga frihetsberövande när det inte finns personal som kan låsa upp dörrar hos dem som är inlåsta på rummet eller på avdelningen.

Det var alltså mycket hård kritik. Man var också tydlig med att det var så här trots att personalen gjorde allt vad de kunde och lite till för att räcka till. Det var ingen kritik mot personalen, utan det var helt enkelt en underbemanning.

Självklart finns det gränser när äldre far direkt illa. Självklart går det inte att ha en person på kvällen som ska ta hand om många svårt demenssjuka. Självklart kan man inte lämna demenssjuka ensamma inlåsta på en avdelning när de på grund av sin sjukdom inte har möjlighet att själva använda larm och annat för att kalla på hjälp. Självklart måste det finnas människor där. Människors närvaro och omsorg kan inte ersättas av larm, larmmattor och låsta dörrar.

Här har det sagts att det inte går. Socialstyrelsen har sagt att det inte går. Äldrecentrum har sagt att det inte går. Att Socialstyrelsen inte har velat lägga fram riktlinjer för bemanning är riktigt. Äldrecentrum har aldrig sagt att det inte går.

Mats Thorslund är professor och forskare när det gäller äldre. Han är med i princip i alla statliga utredningar som handlar om äldre och äldreomsorg. Jag har pratat med honom, för han jobbade med både Socialstyrelsens riktlinjer när det gäller demensvård och de nationella riktlinjerna som kunnig forskare, och han var ansvarig för Äldrecentrums rapport om riktlinjer för bemanning beställd av Stockholms stad. Han är väldigt tydlig med att det visst går.

Det är mycket kring demensvården som det finns för lite forskning kring. Då använder man sig, som Lena Hallengren tidigare sagt, av den kunskap och beprövade erfarenhet som alla de människor har som har jobbat länge i demensvården. Det är så man har gjort i Stockholms rapport. Man har också gjort andra saker som vi tycker är ganska självklara.

Det finns ingen forskning som säger att vi ska ha speciella demensenheter och att det inte är bra att demenssjuka finns bland andra icke demenssjuka i äldreomsorgen. Men beprövad erfarenhet bland människor som jobbar i demensvården visar att det blir bättre om vi skiljer demenssjuka, så att de har egna boendeenheter och personal som jobbar och utbildas för den sjukdomen. Men det finns ingen forskning som säger att de äldres livskvalitet blir bättre genom det.

Det är likadant med taktil massage. Det finns ingen forskning som säger att det är bra. Beträffande många saker får vi alltså vänta innan vi har forskningsevidens. Men de behöver ändå göras och kan göras utifrån de erfarenheter som många kunniga människor har ute i verksamheten.

Intressant att säga är också att det blev ett resultat av Stockholmsrapporten. Det tog faktiskt ett halvår innan det blev offentligt, men det blev ett resultat. I Stockholm har man lagt 50 miljoner om året i tre år för att komma upp i bemanning när demensenheterna var för lågt bemannade.

Det resultatet är viktigt, och det resultatet behöver vi för nationella riktlinjer för bemanning. Det ska inte vara så att detta rullar runt vartefter Socialstyrelsen gör en tillsyn och politikerna reagerar på den eller att varje kommun måste titta på detta och uppfinna hjulet. Det är kommunpolitikernas ansvar, men det är också ett nationellt ansvar när vi ser att bristerna är så stora. Därför är det väldigt rimligt att kommunerna får det verktyg som nationella riktlinjer för bemanning kan ge.

Det borde vara lika självklart att införa en parbogaranti. Att äldre människor ska behöva vara rädda för att om den ene kommer in på särskilt boende ska den andre inte få följa med, även om de själva vill det och väljer det. Att man inte själv kan välja hur man vill tillbringa de sista månaderna eller åren i sitt liv tycker jag är helt fel. Det skapar också otrygghet och rädsla hos många äldre.

Därför tycker jag att det vore självklart att vi skulle kunna vara överens om en parbogaranti. Men nu är vi inte det, utan nu är det vi tre rödgröna som har föreslagit det. Om vi hade en sådan garanti skulle vi slippa mycket onödig ängslan.

Lika självklart tycker jag det är att alla äldre människor i Sverige ska ha rätt till en värdig äldreomsorg. Det finns äldre som har kommit till Sverige så sent att de inte har hunnit lära sig svenska tillräckligt och personer som har jobbat länge i Sverige och blivit äldre men genom demenssjukdom och åldersförändringar har glömt det inlärd språket men kan sitt modersmål. Vi har också våra minoriteter. Självklart ska de kunna uttrycka sina känslor och sina behov och kunna kommunicera med den personal som ska hjälpa dem med så mycket.

Därför har vi från Vänsterpartiet lyft upp allas rätt att få äldreomsorg på sitt eget modersmål.

Vi öronmärker 800 miljoner från de extra miljarder till kommunerna som vi satsade mer än regeringen. Vi vill stärka tryggheten, friheten och livskvalitet för äldre kvinnor och män. Vi vill använda de pengarna för att stimulera fram fria timmar, då äldre själva kan välja vad de vill göra på den tiden. Vi vill förbättra maten på äldreboendena – det behövs. Vi vill ha ett maxtak för hemtjänstavgiften, som är orimligt hög. Den är upp till 300–400 kronor i timmen i många kommuner. Vi vill sätta det taket till 100 kronor. Som jag sade vill vi också stärka rätten till äldreomsorg och ha en parbogaranti.

Men vi säger samtidigt nej till de 35 miljoner som gäller starta-eget-bidrag och stimulans till den så kallade lagen om valfrihet. Valfrihet för oss i Vänsterpartiet är något annat än fri etableringsrätt för privata företag. Det gäller att ha tillräckligt mycket personal och kunnig personal men framför allt att öka inflytandet för de äldre att själva kunna bestämma över sin vardag, över vilka insatser de får, hur de utförs och när de får dem.

Fru talman! Jag ska avsluta med att ta upp den fråga som kanske var den viktigaste i valrörelsen för Vänsterpartiet. För oss är det självklart att alla ska ha rätt till en god sjukvård och att de med de största behoven ska prioriteras. Därför har vinstintressen inget att göra i hälso- och sjukvård och vård och omsorg. Vård kan aldrig betraktas som en vara på marknaden vilken som helst. Jag är inte heller imponerad av att Konkurrensverket ska vara de som ska uttala sig om hur hälso- och sjukvården ska fungera.

Vård ska inte heller vara efterfrågestyrd. Kundbegreppet är inte något som vi stöder. Efterfrågestyrd vård leder till att de med starkast resurser tar för sig.

Nej, vi vill ha en vård efter behov och att de med de största behoven ska ha den mesta vården. De solidariskt finansierade resurser som vi avsätter till sjukvården ska också gå till hälso- och sjukvård.

Men den principen flyttar sig den svenska sjukvården allt längre ifrån. Vi kan till exempel se hur man i Stockholms stad med landstingsrådet Filippa Reinfeldt har inlett en mycket nyliberal utveckling av sjukvården. 57 procent av Stockholms primärvård har privata utförare. Nu är man på väg att göra likadant med specialistvården.

Där har man en ersättningsmodell som inte tar hänsyn till diagnoser och socioekonomiska skillnader. Det är lönsammast med korta läkarbesök. Resultatet låter inte heller vänta på sig. På Östermalm har man nu elva vårdcentraler och är på väg att få tre till, medan Botkyrka, där man faktiskt har större behov av hälso- och sjukvård och där det finns ungefär lika många invånare, har kvar sina sex vårdcentraler, medan familjecentralen tyvärr inte passade in i vårdvalsmodellen.

Vad som också händer är att de som arbetar på vårdcentraler i områden där ohälsotalen är höga och där man har fått mindre pengar på grund av att de sociala skillnaderna inte finns med får se till att prioritera korta besök framför längre besök efter behov, för annars går det helt enkelt inte ihop.

Man får också bygga upp en kontrollapparat för att se till att de av utförarna som är direkt oseriösa inte fuskar. Ungefär 50 miljoner av skattepengarna räknar man med går till fusk.

Vi säger nej till privata vinstintressen i vård och omsorg. Vård och omsorg ska ges utifrån behov, inte utifrån vad som är mest lönsamt för företagen. Våra skattepengar ska gå till bättre sjukvård – de ska inte försvinna i fickorna på riskkapitalister som äger och driver företagen några år, för att sedan sälja dem med god vinst, och som dessutom gör sitt bästa för att slippa betala skatt i Sverige genom att använda sig av skatteparadis i Guernsey eller Jersey.

Fru talman! Vinstintressen har varken något i utbildningssektorn eller något i vård och omsorg att göra. Vård ska ges efter behov, och varenda skattekrona ska användas till bättre vård och omsorg.

Anf. 25 ANDERS ANDERSSON (KD):

Fru talman! Vi har riksdagsdebatter varje dag kring olika ämnesområden och utgiftsområden. Den lyssnare ute i landet som följer riksdagsdebatterna ställer sig kanske frågan: Vad är det som är viktigast i regeringens budget? Vilken betydelse har de prioriteringar som enskilda människor eller grupper gör? Det är funderingar som jag tror ständigt finns i luften.

Om man gör en enkel analys av olika opinionsundersökningar kan man se signaler om att trygghet och valfrihet, när man behöver insatser från sjukvården eller äldreomsorgen eller behöver stöd i sitt funktionshinder, är sådant som människor värderar högt och uppfattar som grundläggande för välfärden.

Jag har valt att titta i Synovates eftervalsundersökning, där man frågade: Vilka politiska ämnesområden var det som avgjorde ditt val av

Prot. 2010/11:37
17 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

parti och uttryck för ditt stöd? Då kommer det fram en tydlig bild. Arbetslöshet och sysselsättning kommer först. Men därefter kan vi se att det var sjukvården, utbildningsfrågorna och villkoren för landets äldre och pensionärer som kom fram tydligt – det välfärdsområde som vi nu diskuterar.

För mig som kristdemokrat står det klart att den satsning i form av reformer och ekonomi – som har redovisats här i kammaren tidigare i dag – som alliansregeringen gjorde under förra mandatperioden har varit starkt bidragande till att allianspartierna fick ett starkare mandat här i riksdagen än de rödgröna partierna.

Den styrka som ändå uppvisades är uttryck för arbetslinjen men också för viljan att ha de sociala reformerna inom sjukvård, äldreomsorg och funktionshindersfrågor.

Fru talman! Vårdgarantin och kömiljarden har varit av stor betydelse för att människor ska få sjukvård i rimlig tid och för att vi successivt ska kunna avveckla de vårdköer som har varit en av sjukvårdens stora sorgebarn. Vidare har reformen med vårdvalet och genomförandet av detta gett människor möjlighet att själva påverka och göra sina val i sjukvården. Det har också givits en större valfrihet genom de många vårdcentraler som har skapats. Vårdvalet var en reform som gav en valfrihet som vi inte sett tidigare. Sist, men inte minst, kan vi nu börja se att primärvården är på väg att bli en första linjens sjukvård, det som politiker här i riksdagen och i landstingsfullmäktigeförsamlingar över hela landet har talat om i över 20 års tid. De har nämligen talat om att göra primärvården till en första linjens sjukvård. Vi kan äntligen se att det börjar bli verklighet för patienterna via den vårdvalsreform som lyfte fram den första linjens sjukvård och de insatser som kan ges på vårdcentraler runt om i landet.

Fru talman! Ett reformområde som blivit synligt under senare år är patientsäkerhetsfrågorna. Och i går kunde vi glädjas åt regeringens besked som kom via socialminister Göran Hägglund. En halv miljard satsar man första året, och därefter ytterligare 675 miljoner varje år under de kommande åren, för att få en säkrare sjukvård.

Det är en satsning med tydliga mål och stimulansmedel till landstingen för att ge landets patienter en säkrare sjukvård. Ingen patient ska behöva drabbas av en skada som kunde ha undvikits. Det är en självklarhet men tyvärr inte en verklighet. Därför är regeringens insatser av stor betydelse för alla oss som vill ha trygghet och kvalitet som hörnpelare i den svenska hälso- och sjukvården.

Fru talman! Regeringen har under åren 2007–2009 avsatt sammanlagt 4 miljarder kronor i stimulansbidrag till kommuner och landsting för att kunna stödja utvecklingsarbetet när det gäller landets äldre och våra pensionärer. Det har varit en resursnivå som har markerat ett engagemang och ansvarstagande för att få en positiv utveckling och ge just den trygghet, den valfrihet och den kvalitet som landets äldre har rätt att förvänta sig.

Den här satsningen har formats av vår äldreminister Maria Larsson, och hon har fokuserat på sju områden. Jag vill påstå att det är sju områden som just nu är på väg att utvecklas runt om i landet. Det handlar om rehabilitering. Det handlar inte minst om kostens betydelse. Kosten har en oerhörd betydelse för välbefinnande men också för rehabilitering och

tillfrisknande. Det handlar om demensvården och de satsningar som har gjorts runt om och de resurser som regeringen har avsatt för en utveckling av demenssjukvården. Det är läkemedelsgenomgångar, ett område som har varit eftersatt men som nu äntligen är på väg att bli ett åtgärdat område i kommuner och landsting. Det handlar om att förstärka läkartillgången för våra äldre och att inte glömma det sociala innehållet. Det handlar om att man får liv i livet och att det sociala innehållet lyfts fram. Det handlar om förebyggande insatser när det gäller folkhälsa i allmänhet men också förebyggande insatser riktade mot de äldre.

Det här är reformområden som vi har lyft fram som alliansregering. Det är reformområden som vår äldreminister Maria Larsson har varit engagerad i och som har mycket stor betydelse.

Möjligheten att som äldre få leva ett värdigt liv och känna välbefinnande är grunden för det beslut vi har tagit när vi säger att vi vill ha en nationell värdegrund för äldreomsorgen. Min förhoppning är att kommunerna runt om i landet ska utforma lokala värdighetsgarantier för att tydliggöra kvalitet och trygghet i omsorgen.

En annan del i alliansregeringens arbete och satsning har varit att införa lagen om valfrihetssystem, LOV. Det här syftar till att ge möjlighet för våra äldre att på ett tydligt sätt få makt över sin egen vardag. Vi talar alla om att vi vill ha makt över vår egen situation. Det får inte vara något som förhindras och som inte tillerkänns våra äldre. Det är därför som lagen om valfrihetssystem har kommit, och LOV är en viktig del i att markera integritet och respekt för landets äldre.

Vård och omsorg för äldre med hög kvalitet och där de äldre har stort inflytande är en avgörande del. Detta får vi aldrig tumma på. Det ska vara omsorg och inte förvaring. Detta uttryck och detta konstaterande är viktigt i all äldreomsorg men inte minst när det gäller kvaliteten i demensvården.

Kvaliteten i demensvården skapas i mötet mellan den äldre och medarbetarna. God demensvård handlar om att både den som är sjuk och de anhöriga ska få insatser. Vård och omsorg ska ske med kompetens och respekt för den enskildes integritet. Utgångspunkten för detta ska vara en tillräcklig bemanning, både dagtid och nattetid, och personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Värdighet i vården är så viktigt att vi till och med har slagit fast det i lagstiftningen.

Mina vänner! När vi nu diskuterar demenssjukvården är det intressant att plocka ned den till ett konkret kommunalt exempel. Utskottets vice ordförande Lena Hallengren anknöt till lokala exempel. Och jag har med mig några rapporter från Barometern i dag och i går.

Kalmar kommun är en av de kommuner som vi tvingas konstatera skiljer sig från övriga landet. Socialdemokraterna har nämligen haft en stark framgång. Det innebär att Socialdemokraterna nu styr Kalmar kommun.

Framgången kom den 19 september, på valdagen. Men på första sammanträdet efter valet, i oktober månad, beslutade Socialdemokraterna, under sin ledning, i Kalmar kommun att skära ned personalbemanningen på demensboenden från 0,8 tjänst per boende till 0,68.

Ruth Pahlm är faktiskt 80-plus, men hon sitter i socialnämnden. Ibland behövs det både livserfarenhet och allmän klokskap. Denna kvinna berättade i telefon för mig på morgonen i dag det som också står i

Barometern. I oktober månad var hon ensam, som kristdemokrat med seniorerfarenhet, om att tala om att detta inte var något klokt beslut om vi talar om en värdig vård och en god demensvård. Hon var ensam vid sammanträdet i oktober.

I går höll man ett nytt sammanträde. Då trodde Barometern att alla politiker skulle ha ändrat sig. Allianskollegerna, vi kristdemokrater tillsammans med moderater, centerpartister och folkpartister, sade ett klart nej. Men Lena Hallengrens partikompisar behöver tydligen nationella riktlinjer för att förstå detta.

Förstår man inte i starka socialdemokratiska kommuner att demenssjukvården är något som är ett kommunalt ansvar som man inte kan smita ifrån? Det borde vara en rimlighet att också socialdemokratiska kommunpolitiker förstår att god demensvård är riktlinjer från Socialstyrelsen som man inte kan lägga åt sidan. Det är därför som jag hade förväntat mig ett annat kommunalt agerande i det här fallet.

Piteå har nämnts som en annan socialdemokratisk kommun i den här debatten om demenssjukvården.

Min fråga till Lena Hallengren är: Är orsaken till att ni kliver på den här sverigedemokratmotionen och den här vänsterpartimotionen att ni egentligen inte har tillit till de socialdemokratiska kommunpolitikerna?

Ni tror inte att de kan stå upp för de demenssjukas rätt till en god bemanning på demensboenden, utan ni behöver fatta ett beslut i Sveriges riksdag. Vi kristdemokrater och övriga i Alliansen har tilltro till våra kommunpolitiker. Om de inte följer detta är vi beredda att ta både den ena och den andra i örat. Det är min utgångspunkt när det gäller att ha en värdig äldreomsorg.

Fru talman! Jag konstaterar att min talartid är använd. Jag hoppas att vi ska kunna fortsätta debatten kring demenssjukvården men också kring den sammanhållna äldreomsorgen, där regeringen har spännande initiativ i detta budgetförslag som nu läggs fram.

Jag vill slutligen yrka bifall till förslaget i socialutskottets betänkande med undantag för att jag yrkar bifall till reservation 26.
(Applåder)

I detta anförande instämde Roland Utbult (KD), Metin Ataseven och Mats Gerdau (båda M), Maria Lundqvist-Brömster (FP) och Kenneth Johansson (C).

Anf. 26 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Jag får passa på att begära min första replik som jag har möjlighet att begära. Eftersom det här förslaget går igenom halkade jag långt ned på talarlistan. Jag tycker att det är lite intressant att man väljer att inte begära replik på det parti som har väckt motionen och på mig som har skrivit den.

Jag tycker att Anders Andersson visar på ett exempel på varför vi behöver nationella riktlinjer, men det är inte bara så i socialdemokratiska kommuner. Om man följde med i vad som hände i Uppsala alldeles precis vet man att den rödgröna oppositionen just har fått igenom en inventering på demensboendena. Det visade sig att det också där fanns demensboenden där personer var ensamma och där det var alldeles för låg bemanning.

Det berodde bland annat på att den kristdemokratiske ordföranden Gustav von Essen inte tyckte att man behövde titta på detta när han var ansvarig förra mandatperioden. Nu svävar han väldigt på målet: Vi tog aldrig reda på detta. Jag vet inte om det har funnits under alla mina fyra år eller inte.

Jag tror självklart att detta förekommer i både rödgröna och borgerligt styrda kommuner. Jag tror att felet blir om vi nu försöker hitta om det var flest s-kommuner eller flest borgerliga kommuner. Jag tror nämligen att de 94 boenden man besökte från Socialstyrelsen fanns i både borgerligt och socialdemokratiskt styrda kommuner.

Detta pekar i stället på att vi behöver ge kommunerna verktyg att tydligare kunna titta på sin bemanning och tydligare ha något att utgå ifrån och sedan anpassa till lokala förhållanden. Jag har inte hittat något argument, Anders Andersson, annat än argumentet att det strider mot den kommunala självbestämmanderätten. Detta är dock riktlinjer som ska anpassas lokalt. Är inte vården av demenssjuka viktigare än att man strider för den så kallade kommunala självbestämmanderätten i denna fråga?

Anf. 27 ANDERS ANDERSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag vill säga till dig, Eva, att du säkert kan hitta en och annan kommun, höll jag på att säga. Det anmärkningsvärda är dock att man i för Socialdemokraterna starka kommuner som Piteå, och även i för Vänsterpartiet starka kommuner som Kalmar – alltså i kommuner där Socialdemokraterna har en stark maktposition – har problem. Tydligt är det så att man inte vill lösa dem på annat sätt.

Jag vill säga till dig: Självbestämmandet och självstyret har alltid varit viktigt för mig men aldrig överordnat den enskilde patientens, den enskilde äldre dementes, trygghet och kvalitet. Jag är beredd att säga att det för mig är den enskildes behov som ska vara utgångspunkten.

Det visar sig att man när Socialstyrelsen och Äldrecentrum tar fram nationella riktlinjer för vård och omsorg av dementa säger att det finns en rad olika kriterier. Men låt oss inte förenkla detta på ett sätt som gör att vi tror att vi klarar det genom att sätta en fixerad siffra som gäller för 290 kommuner!

Jag ser att det är nödvändigt att göra en egen bedömning för Kalmar kommun precis som för Uppsala kommun. Det är denna inriktning jag som kristdemokrat har. Jag lovar dig: Jag accepterar inte – jag tolererar inte – dessa rapporter.

Socialstyrelsens redovisning av att 60 procent av de nu undersökta kommunerna inte höll måttet är utgångspunkten för mitt brinnande engagemang för en förändring, men denna förändring vill jag ha ute i varje kommun med respekt för den enskilde demente.

Anf. 28 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Det som är väldigt intressant är att denna respekt finns i det sätt Äldrecentrum har jobbat på. De har tittat på forskning, de har använt sig av människor som har jobbat länge i demenssjukvården och de har samlat människor som gemensamt har diskuterat och kommit fram till hur man kan resonera och titta för att få en lämplig bemanning som

Prot. 2010/11:37
17 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

lever upp till de riktlinjer som Socialstyrelsen har satt för hur man ska utgå från den enskilde personen och ha en personcentrerad vård.

Jag har som jag sade tidigare pratat med Mats Thorslund, som har följt och varit med om hela denna utredning och rapport och som dessutom har följt med när Socialstyrelsen tog fram sina nationella riktlinjer. Det är ingen fixerad siffra som man ska trycka på med uppifrån det handlar om. Det har vi aldrig skrivit och aldrig sagt, men det argumenterar ni med, Anders Andersson, för att ni på något sätt vill komma undan diskussionen.

Nationella riktlinjer handlar om att peka på vad som behövs för att man ska kunna leva upp till att patienterna kan lägga sig, komma upp och komma ut. Man ska kunna se till varje enskild, och det kan finnas gemensamma aktiviteter. Människor ska inte sitta där och inte hinna få hjälp vid måltid etcetera. Det ska självklart inte heller vara obemannat på natten.

Detta är vad nationella riktlinjer handlar om, och att man sedan anpassar dem lokalt och på dem alltid lägger en individuell bedömning är självklart. Det är utgångspunkten för socialtjänstlagen, och det tror jag att vi alla känner till. Jag kan alltså egentligen inte se något skäl till att ni säger nej till detta. Det är bara ett sätt att skaffa kommunerna bättre verktyg och bli tydligare i att komma ifrån missförhållanden med för låg bemanning i demensvården.

Sedan är det självklart så att det måste till tillräckliga resurser. Det handlar om att det kostar pengar att öka bemanningen. Det är därför det ser ut så här; det är inte någon ond vilja. Man behöver satsa på personal och personalutbildning. Jag har dock ännu inte hört argumentet, Anders Andersson, för att detta inte skulle vara bra.

Anf. 29 ANDERS ANDERSSON (KD) replik:

Fru talman! Det är självklart så att vi kan se att det sätt på vilket man nu försöker komplettera betänkandet ifrån Sverigedemokraterna och De rödgröna är lite anmärkningsvärt.

Jag vill samtidigt säga att framför allt den demenssjuke och anhöriga runt om i vårt land, men även den personal som gör sitt yttersta och behöver få stöd, uppskattning och den kompetensutveckling den har rätt till, måste känna tryggheten i att vi vill ha inte bara omsorg utan också en bemanning dagtid och nattetid som gör att vi har värdighet i hela äldreomsorgen.

Det innebär att min övertygelse är att det är utifrån vad regeringen hittills har gjort och utifrån Maria Larssons insatser för demenssjukvården som Socialstyrelsen har tagit fram riktlinjer för en god omsorg om demenssjuka. Det ni nu vill få igenom i form av ett tillkännagivande kommer egentligen inte att stå i vägen utan självklart behandlas med respekt, och det kommer att vara en viktig del. Vi ska göra det bästa. Vi tror inte att det är den enda och den rätta vägen, men vi kommer att göra det bästa.

Mitt svar till dig, Eva, och också svar till dem som lyssnar, är: Vi som kristdemokrater och som en del i alliansregeringen kommer att göra vårt bästa också av ett sådant beslut. De demenssjuka kommer vi aldrig att svika. Deras trygghet är A och O för oss, oavsett krumbukter i omröstningar här i kammaren.

Anf. 30 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Jag behöver inte upprepa det Eva Olofsson sade. Jag tycker att hon mycket väl beskriver det underlag som finns – det som är grunden för Eva Olofssons motion och för vårt ställningstagande. Att däremot ingen begär replik på henne när hon under hela debattens gång efterlyser svar på vilken kunskap som finns tycker jag är anmärkningsvärt. Anders Andersson replikerade dock mig, så naturligtvis tar jag replik.

Jag vill säga att jag tycker att du ska be Kalmar om ursäkt, Anders Andersson. Att jämföra Kalmar kommun med Piteå kommun tycker jag är oförskämt med tanke på de upplevelser som finns i Piteå kommun. Finns det någonting du skulle kunna beskriva som är dålig kvalitet när det gäller äldreomsorgen i Kalmar kommun? I alla de kvalitetsjämförelser som görs, med jämförelsekommuner eller i nationella undersökningar, ligger nämligen Kalmar kommun väldigt bra till. Dina jämförelser är alltså helt tagna ur luften.

Däremot tycker jag att det är beklagligt att man fattar beslut som man inte förankrar och diskuterar och som alla känner sig bekväma i. Det handlar nämligen också om att antalet människor som finns på ett demensboende kontra ett ordinärt äldreboende kan variera. Då är det förstås viktigt att personal följer med så att man ser till att man använder den personal som finns ultimat.

Vi har också varit väldigt tydliga och sagt att riktlinjerna ska vara anpassade efter lokala förutsättningar, och du får väl åka hem och ta en debatt i Kalmar om de lokala förutsättningarna och vad som är skälet till dem. Stå dock inte och jämför Kalmar kommun med Piteå kommun! Piteå kommun har nämligen, tillsammans med många andra kommuner i vårt land, uppenbara problem att ha en kvalitet man står upp för. Det är inte fallet med Kalmar.

Anders Andersson! Du får alltså åka hem och ta en sådan diskussion igen. Jag tänkte även att du skulle kunna svara på frågan vilken handlingsfrihet du menar att kommunerna går miste om ifall vi inför riktlinjer för bemanning.

Anf. 31 ANDERS ANDERSSON (KD) replik:

Fru talman! Min jämförelse var att det var två socialdemokratiskt ledda kommuner. Denna jämförelse gäller tyvärr fortfarande, och vi försöker ändra det om fyra år.

Det Socialdemokraterna i Kalmar kommun gjorde var att fatta beslut om att sänka personalbemanningen från 0,8 till 0,68 utan att göra den analys man nu tänker göra i efterhand. Även om vi har svårt att vara på hemmaplan ibland är det ändå så att du själv, Lena Hallengren, anknöt till lite lokala exempel. Du har säkert sett att det i går fanns en chans. Du har kanske också ett visst inflytande över politiken i Kalmar som Arbeta-rekommunens ordförande.

Var det klokt i oktober att göra denna minskning av personalbemanningen på demensvården i Kalmar? Var det som vi såg i Kalmar i oktober uttryck för en socialdemokratisk demenssjukvårdspolitik?

Prot. 2010/11:37
17 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

Anf. 32 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Jag tror inte Anders Andersson har förstått någonting av det inlägg som jag precis gjorde. Jämför kvaliteten, Anders Andersson, för det är det vi vill uppnå, en god kvalitet för de äldre och de demenssjuka. Du kommenterade inte kvaliteten över huvud taget. Det är väl inte så intressant att jämföra ett styre om man inte kan konstatera att alla har en usel kvalitet. Men om man kan konstatera att kvaliteten är väldigt god, och det finns de som är ansvariga för den, ta då debatt med de företrädare i Kalmar som har fört den diskussionen. Ta gärna debatten med dina egna nationella företrädare som vill minska på statsbidraget, vilket i grund och botten är skälet till att man på olika sätt måste se över vilka resurser som finns i den kommunala organisationen.

Det är lätt att vara lokal företrädare i opposition och föreslå sänkt skatt och ökade satsningar, men det är en ganska svår ekvation. Jag tycker att det är lite märkligt att här ha en diskussion som naturligtvis ska föras i kommunfullmäktige i Kalmar. Vi kan väl sitta på första bänk både du och jag och lyssna på den.

Diskutera kvaliteten – det är det vi pratar om. 60 procent av de demensboende som Socialstyrelsen hade tillsyn över hade låg eller ingen bemanning alls nattetid. Det är det vi kritiserar. På vilket sätt skulle riktlinjer försämra situationen?

Anf. 33 ANDERS ANDERSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag vill först säga att anledningen till att jag inte tog replik tidigare är att jag har fått den informationen och undervisningen att jag inte kan begära replik förrän jag har varit i talarstolen. Därför kunde jag inte replikera. Jag hade repliker på gång, men jag försökte följa spelreglerna – detta som kommentar angående förutsättningarna.

(TALMANNEN: Det stämmer.)

Herr talman! Jag ska säga till dig, Lena, att jag är stolt över kristdemokraten Ruth Palm i Kalmar, som är senior och som har behållit ett politiskt engagemang. Hon ringde mig i dag på morgonen kl. 8 och rapporterade från sammanträdet i går. Hon vågade. En del frågade: Hur kommer det sig att du insåg de här kvalitetsproblemen i Kalmar redan i oktober? Hon vågade lyfta fram att Kalmar kommun inte kan fatta så enkla beslut som majoriteten skissar. Det var med den erfarenhet hon hade. Det var också i övertygelsen om att ska man förändra och framför allt dra ned resurser, som Socialdemokraterna i Kalmar har gjort, vill det till att det finns ett underlag att bygga på. Det går inte att höfta och skjuta från höften.

Detta insåg kristdemokraten Ruth Palm i Kalmar. Det är jag stolt över. Det är i Kalmar kommun, och i de andra 289 kommunerna, som vi behöver den sortens kommunpolitiker för att vi ska kunna ge trygghet. Det ger trygghet och kvalitet för landets demenssjuka och deras anhöriga. Det är något som jag som kristdemokrat vill stå upp för.

Anf. 34 MARGARETA B KJELLIN (M):

Herr talman! I den här debatten ska jag koncentrera mig på äldrepolitiken och dess målsättningar. Det ska vara en politik som ger varje äldre

människa möjligheter att leva ett aktivt liv och ha inflytande över sin vardag. Man ska kunna känna trygghet, bibehålla oberoende, bemötas med respekt och ha tillgång till vård och omsorg av god kvalitet.

För att kunna förverkliga detta har alliansregeringen tagit ett antal beslut. Det första jag vill nämna är den förstärkning av socialtjänstlagen som gjorts, med en ny bestämmelse om en värdegrund och om lokala värdighetsgarantier. Om kommuner och landsting inte lever upp till det och inte kan ge en vård och omsorg av god kvalitet är det en skyldighet för kommuner och landsting att kompensera den som inte har fått det.

Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting har fått i uppdrag att ta fram kriterier som ska ligga till grund för värdegrundsmärkningen och de lokala värdighetsgarantierna. Utifrån dagens debatt måste jag säga: Hur ska man kunna anta lokala värdighetsgarantier utan att garantera en god vård och omsorg, utan att garantera att det finns en bemanning, utan garantier om mat och socialt innehåll? Det är en omöjlighet. Det är redan lagfäst att vi ska ha lokala värdighetsgarantier.

Alliansregeringen vill alltid sätta människan i centrum. Samtidigt ska man ge den äldre rätten att välja när och hur stöd och hjälp ska ges. Jag har svårt att förstå varför oppositionen yrkar avslag på värdighetsgarantier, egentligen säger nej till att garantera äldre människor ett värdigt liv. Man säger nej till att människor ska bemötas med respekt, för det blir motsatsen av att säga ja.

Ett annat sätt att påverka sin vardag och ha inflytande över sitt liv är genom lagen om ett valfrihetssystem, rätten att välja vem som ska ge mig den vård och omsorg som jag har fått beviljad. Detta är en nagel i ögat på oppositionen eftersom makten över framför allt hemtjänsten överförs från de lokala politikerna till den enskilde och de anhöriga.

Jag tror och vet att detta kommer att öka kvaliteten inom äldreomsorgen. Ett syfte med lagen om ett valfrihetssystem är att öka mångfalden av utförare så att det finns fler utförare att välja mellan. Vem väljer en utförare som inte gör ett bra jobb, som inte kommer i tid och som inte utför de arbetsuppgifter som jag behöver hjälp med på ett bra sätt? Detta är en viktig insats för att de äldre ska kunna bibehålla sitt oberoende. När det finns bara få utförare att välja mellan blir alla beroende.

Det tredje är att de äldre ska kunna leva ett aktivt liv. Här genomför regeringen en treårig satsning på att stärka hälsofrämjande arbete bland äldre. Statens folkhälsoinstitut och Socialstyrelsen ska vara ett stöd till kommuner och landsting för att de ska kunna jobba hälsofrämjande. En nationell handlings- och åtgärdsplan för säkerhetsfrämjande arbete ska tas fram som ska gälla de äldre. Som alltid måste man anpassa verksamheter och åtgärder till ett lokalt plan för att kunna tillgodose den enskildes behov.

Under förra mandatperioden förstärkte alliansregeringen arbetet med kvaliteten inom äldreomsorgen med 4 miljarder. Anders Andersson beskrev på ett väldigt bra sätt hur man med stimulansmedel kan åtgärda det som behöver åtgärdas för att säkert höja kvaliteten.

När det gäller till exempel läkemedelsbehandlingar har vi kunnat minska antalet äldre som har fler än tio läkemedel. Det är ett arbete som det är viktigt att fortsätta med. Framför allt är det viktigt att förhindra att det uppstår. Det är viktigare än att straffa den som har gjort fel eller skött sig mindre bra. Det ska aldrig inträffa – där måste vi ha nolltolerans.

Prot. 2010/11:37
17 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

Det kan vara enkelt att sitta här och tycka hur man ska göra, men det är viktigt att den här alliansregeringen också ger verktygen till personalen. Man stärker kompetensen allt ifrån det lokala ledarskapet, chefsutbildningar, värdegrundsarbete till ökad geriatrisk och gerontologisk kompetens och tar fram underlag för att precisera vilka kunskaper som är nödvändiga för att vi ska kunna uppfylla målet om en god äldreomsorg.

Sedan kan jag inte låta bli att ta upp det som har kommit fram här när det gäller det tillkännagivande som den tillfälliga utskottsmajoriteten föreslår om nationella riktlinjer för bemanning inom demensvården. Det gör mig väldigt orolig. Den stora risken är, säger jag med min erfarenhet av 40 år inom vården, att det blir ungefär som när vi säger att det är 1 lärare på 30 elever. Det är lika fel med sådana kriterier som med kriterier inom demensvården.

Det vi har sett är att tillsynen fungerar bättre sedan den flyttades till Socialstyrelsen, och det är en väckarklocka som är väldigt viktig. Kopplat till lokala värdighetsgarantier är det oerhört viktigt att se hur man kan ge en bra vård av god kvalitet.

Lokala förutsättningar måste vara med. Husets utformning och den allmänna vårdtyngden är viktigt. Men man måste också ta hänsyn till den enskildes behov och personalens kompetens. När man beslutar om bemanningsnivå måste man ha kunskaper om det enskilda sjukdomstillståndet, demenssjukdomens olika faser, hur många dementa på vårdboendet som befinner sig i en viss fas av sjukdomen. Men det är också personlighetstyper och typer av demenssjukdom som ska vara avgörande för hur bemanningen ska se ut.

De här kriterierna kan aldrig nationella riktlinjer ta hänsyn till. Varje person som har tillräckliga kunskaper om demenssjukdomar vet att man måste anpassa bemanningen på ett lokalt plan. Min fasa är att riktlinjer blir ett hinder för att ta lokala hänsyn och sätta den enskilda människans situation i centrum. Jag är förvånad över att man inte ser att vi kan använda den lagstiftning vi har med lokala värdighetsgarantier och den kunskap som en fungerande tillsyn ger.

Jag är stolt över det arbete som alliansregeringen har gjort för att kvalitetssäkra äldreomsorgen, för att ge den enskilde rätten att vara oberoende och få möjligheter att leva ett aktivt liv. Jag är stolt över hur tydligt vi ger alla rätten att bemötas med respekt och att man får behålla sitt självbestämmande. Alliansen gör det genom stimulansmedel, tydliga riktlinjer, samverkan med kommuner och landsting, lokal anpassning och kompetenshöjning av personalen.

Jag yrkar bifall till reservation nr 26 och avslag på alla andra reservationer. I övrigt yrkar jag bifall till förslaget i socialutskottets betänkande nr 1.

(Applåder)

I detta anförande instämde Maria Lundqvist-Brömster (FP) och Anders Andersson (KD).

Anf. 35 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att säga att inte någon av oss rödgröna som hade en gemensam motion yrkade avslag när det gällde värdegrunden. Vi skrev däremot tydligt att vi inte tror att det är den som

kommer att förbättra äldreomsorgen mest, för det är ungefär samma ord som har stått i socialtjänstlagen tidigare. Vi pekade på att det handlar om tillräckliga resurser. Det är för lite personal och för lite resurser till äldreomsorgen. Vi pekade på att man måste göra rejäla satsningar på kompetensutveckling för människor som jobbar i äldreomsorgen och naturligtvis också i demensvården. Så var det.

Jag pratade med Stina-Clara Hjulström i går, och hon sade samma sak, att en värdighetsgaranti blir värd något när den blir väldigt konkret och när den resulterar i mer personal.

Vi har hela tiden sagt, Lena Hallengren och jag som vill ha nationella riktlinjer för bemanning, att det inte handlar om att fastställa ett antal siffror centralt för hur många anställda varje boende ska ha. Nu argumenterar Margareta B Kjellin på det sättet igen, och det är tråkigt, tycker jag.

Vad vi har sagt är att det naturligtvis går att ta fram riktlinjer som tydligt säger att det inte går att vara utan bemanning på natten etcetera, eftersom de demenssjuka måste ha någon tillgänglig som de kan vända sig till direkt. Det går inte att ha hur lite personal som helst på kvällen, att någon går in till en som behöver hjälp medan andra springer ut. Åtta till tio demenssjuka kan inte vara ensamma på kvällarna, som de är på många håll. Det går inte att ha hur lite personal som helst på dagen om man ska se till varje äldres behov, om man ska kunna hjälpa någon som har ångest, om alla ska få hjälp vid måltider och kunna komma ut. Det innebär att det hela tiden måste göras lokala anpassningar utifrån ett nationellt resonemang.

Jag vill ställa frågan igen: Vad har ni egentligen emot nationella riktlinjer för bemanning i demensvården?

Anf. 36 MARGARETA B KJELLIN (M) replik:

Herr talman! Min allra största fasa är att det blir för generellt. Och ska man göra nationella riktlinjer måste de vara generella, för annars är de lokala.

Det som alltid är det absolut viktigaste är att sätta människan och det lokala behovet i centrum. Man kan aldrig säga i en nationell riktlinje att om det finns 20 demenssjuka inom ett område ska det vara en viss bemanning, för det är så beroende på typen av demens och hur den yttrar sig. Därför kan en riktlinje inte göra annat än säga att det ska vara en god vård och omsorg, och det har vi en socialtjänstlag som redan säger.

Det kommer alarm från Socialstyrelsen och deras tillsyn, och jag är så glad att vi har fått en ny aktiv tillsyn som visar på problemen. Men jag menar att vi har verktygen redan nu. De är förstärkta med de lokala värdighetsgarantierna. Det enda jag är rädd för är att de blir en broms i stället för en stimulans till förbättring.

Jag kan göra en jämförelse med skolan, att man har en lärare på 30 elever. Men om det är tio elever som inte har förmågan att lära sig att läsa och skriva, kanske det ska vara tre lärare i den klassen.

Det är det här som inte går att få in i nationella riktlinjer. Vi måste se människors behov och deras sjukdomstillstånd innan vi funderar på vad vi ska säga som politiker från Sveriges riksdag.

Prot. 2010/11:37
17 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

Vi har en socialtjänstlag som är mycket tydlig med att vi ska ha en vård och omsorg av god kvalitet. Vi har målsättningar som säger att man ska mötas med respekt, oberoende av tillgång till vård och omsorg, ha inflytande i sin vardag och känna trygghet. Varenda kommun som ska leva upp till de målsättningarna måste se till att det finns personal.

Anf. 37 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Jag vet att vi har de målsättningarna, men tyvärr finns ändå Piteå och Uppsala och de 58 procenten av de 94 boenden som Socialstyrelsen besökte. Jag vill se ett mer proaktivt sätt att agera, inte efter att man hittat felet vid tillsynen.

Det vore alldeles utmärkt att införa nationella riktlinjer. Med den kompetens som man kommer att ha i det arbetet och som jag vet finns utformar man naturligtvis inte riktlinjer som säger att oavsett demenssjukdom, sjukdomsstadium och hur lokalerna ser ut ska personalbemanningen vara densamma. Självklart kommer inte riktlinjerna att se ut så, och det tror jag att ni är väl medvetna om. Självklart kommer riktlinjerna att innehålla att man ska titta på de individuella behoven och de lokala förhållandena.

Jag tycker inte att det hjälper de demenssjuka i Piteå och de anhöriga att de får någon form av kompensation för utebliven hjälp utifrån värdegrunden. Det är inte det som det handlar om här. Här handlar det om att man inte har ett värdigt liv, att man får direkt illa.

Jag tycker att vi ska ge kommunerna det verktyg som nationella riktlinjer för bemanning ska vara. När man kommer med nationella riktlinjer – och det tror jag att Margareta B Kjellin känner till – samlar man dessutom människor för att diskutera hur det är tänkt och utbildar de människor som ska tillämpa riktlinjerna. Det är ett av de största jobben.

Något som vi ofta får höra från Demensförbundet, Kommunal och andra när vi är ute i äldreomsorgen är att verkligheten är att man ligger så långt under vad som skulle vara en bemanning för bra äldreomsorg, inte på alla ställen men på många håll, att det bara kan gå åt ett håll. Det kan faktiskt bara bli en förbättring med nationella riktlinjer, så varför säger ni nej?

Anf. 38 MARGARETA B KJELLIN (M) replik:

Herr talman! Jag har varit väldigt tydlig med varför nationella riktlinjer kan bli skadliga för den enskilde i stället för ett stöd och hjälp. Och jag har fortfarande inte fått en enda förklaring på vad det är för fel på socialtjänstlagens krav på en god och tillräcklig omsorg, vad det är för fel på lokala värdighetsgarantier för att anpassa vårdinsatserna utifrån den enskildes behov på verkligt lokalt plan. Jag får inget svar på det, utan det enda svar jag får är att vi från riksdagen måste tala om att människor ska följa de lagar som vi redan har. Det tycker inte jag är värdigt en riksdagsledamot.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 20 december.)

Föredrogs

arbetsmarknadsutskottets betänkande 2010/11:AU2

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv (prop. 2010/11:1 delvis, framst. 2009/10:RRS28, redog. 2009/10:RRS17 och redog. 2009/10:RRS33).

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

Anf. 39 YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Sverige är ett rikt land. Den största rikedom vi har är människorna. Varje människa är en resurs. Varje människa är en rikedom. Det kan aldrig vara så att en människa är en belastning eller ett problem. Det är människor i arbete som skapar välbefinnande, för individen och för oss alla.

Vi är också ett rikt land därför att vi har goda kunskaper. Vi har under många år haft en hög kvalitet i skolan. Vi har satsat stort på vuxenutbildning, återkommande utbildning och högskoleutbildning. Jag var själv ansvarig under 90-talskrisen då vi använde tillfället till att ge nästan en halv miljon människor chansen att återvända till utbildning och rusta sig för att kunna ta de nya jobb som sedan kom.

Vi har haft en stolt tradition i vår forskningspolitik som har bidragit till att Sverige varit ett land med stora, växande och starka företag som har kunnat konkurrera internationellt och som har stått för innovation.

Herr talman! Flera av dessa värden och rikedomar är nu utsatta för förskingring. De håller på att upplösas och sjunka i värde. Trots att vi har en starkt växande arbetsmarknad håller långtidsarbetslösheten på att bita sig fast. Människor hamnar permanent utanför arbetsmarknaden.

Den så kallade jobb- och utvecklingsgarantin, som till namnet är ett skämt eftersom det varken är jobb eller utveckling man får, innehåller snart 100 000 människor. Bara 4 procent av dem får utbildning, praktik eller motsvarande kvalificerad insats.

Under den senaste mandatperioden har andelen unga funktionshindrade som förtidspensionerats ökat med 100 procent.

Man har skapat en rutschkana ut från arbetsmarknaden för många människor.

För bara några dagar sedan kom en ny kalldusch. I den nya undersökningen om elevernas kunskaper i skolan, PISA-undersökningen, visar det sig att svenska elevers kunskaper snarast är i fritt fall.

I de grenar där vi tidigare varit mycket duktiga, i läsförståelse, där vi har legat långt över genomsnittet, och i förmågan för skolan att vara jämlik och kompensera för skilda förutsättningar hemifrån, ligger vi på ett mediokert OECD-genomsnitt.

I de grenar där vi också tidigare inte var tillräckligt starka, matematik och naturvetenskap, ligger vi långt under snittet.

En fjärdedel av pojkarna i svensk grundskola når inte upp till grundläggande krav på läskunnighet.

Det här är det kanske allvarligaste hotet mot våra möjligheter i framtiden till tillväxt, jobb och välfärd.

Vi har en utbildningsminister som ägnar mer tid åt repressalier än åt kunskaper och mer tid åt sortering än åt lärande.

Vi har en regering som har lagt om forskningspolitiken där man nu har en beröringsskräck för det som tidigare var en paradgren för Sverige, nämligen ett samarbete mellan staten och näringslivet för att satsa på forskning, utveckling och innovationer. Det leder också mycket riktigt till att viktiga och stora forskningsintensiva företag väljer att lämna Sverige eller avstår från att investera i Sverige.

Herr talman! Vi har en regering helt utan ambitioner. Det hör man också när man lyssnar till regeringens mål. Ett mål man har satt upp är att arbetslösheten när man går till val 2014 ska vara tillbaka på samma nivå som den var när man tillträdde 2006, en nivå som man då beskrev som massarbetslöshet.

En annan ambition är att välfärden ska finansieras av ett skattetryck som är i samklang med statsministerns ålder och inte med de behov som välfärden ställer upp.

Vi såg ett talande exempel för en tid sedan när Astra Zeneca lade ned en verksamhet i Lund. 900 kunskapsintensiva jobb försvann, till stor del forskningstjänster. Vad gjorde näringsministern? Ja, inte åkte hon ned till Lund eller talade med Astra Zeneca om läkemedelsindustrins utveckling, utan hon kom med ett nytt utspel och sade att man kanske kunde införa skatteavdrag för att gå ut med varandras hundar.

Vi är i en situation där regeringen håller på att förskingra de värden som gjort och byggt Sverige starkt. Varför gör man det? Jo, Moderaterna har en enda idé om jobben. Det är lägre löner. Den enda vägen är att pressa ned den så kallade reservationslönen. Människor ska tvingas ta jobb till allt lägre löner. Det är den väg man hoppas ska ge fler jobb.

Man har på ett imponerande konsekvent sätt genomfört denna politik som syftar till lägre löner och till ett lägre kunskapsinnehåll i jobben. Man gav sig på och förstörde a-kassan så att en halv miljon människor lämnade försäkringen just innan lågkonjunkturen slog till och många skulle behöva den. De allra flesta som i dag blir arbetslösa ställs på bar backe utan en fungerande inkomstförsäkring.

I Moderaternas retorik talas om en försäkring för alla, men politiken har i praktiken inneburit att arbetslösa hänvisats till socialkontoren för sin försörjning.

Man har ändrat sjukförsäkringen och infört en helt absurd regel som gör att den som har en sjukdom eller funktionsnedsättning och kan arbeta men kanske inte full tid nu i stället måste sägas upp för att bli heltidsarbetslös. Vi har sett exempel på läkare som föreslås sluta med sitt deltidsarbete som läkare och i stället gå till Samhall.

Man har skapat en veritabel rutschkana bort från den reguljära arbetsmarknaden genom det man kallar fas 3 i jobb- och utvecklingsgarantin. Trots stark tillväxt på den svenska arbetsmarknaden just nu är det 50 nya personer varje dag som går ut i fas 3. Där ska man tvingas jobba utan lön, utan utbildningsmöjligheter och utan slut. Det här späder bara på. Det är en återvändsgränd som inte ger människor någon chans att komma tillbaka till den reguljära arbetsmarknaden.

Man har urholkat spelreglerna på arbetsmarknaden bit för bit genom lex Laval och genom att tillåta rena skojarföretag att importera arbetskraft och människor som utnyttjas skamlöst utan rättigheter och utan kontroll.

Man har ändrat finansieringen av a-kassan så att den som har oturen att jobba i en bransch med hög arbetslöshet och ofta osäkra anställningsförhållanden betalar upp till 400 kronor i månaden, det vill säga har inte råd att omfattas av försäkringen, medan andra som har trygga anställningar ska betala en låg avgift.

Varför gör man detta? Jo, för att man har en medveten idé om att sänka reservationslönerna.

Det är givetvis en möjlig väg att gå. Det går att konkurrera med låga löner. Vi tror dock inte att det är någon särskilt bra väg för Sverige.

Finanspolitiska rådet har varit kritiskt mot regeringen för att man inte talar om varför man genomför den politik man gör. Man säger att jobb-skatteavdraget kan ge mer jobb om det verkligen leder till att det blir lägre löner.

Erkänn att det är en låglönelinje ni företräder! Använd rätt namn! Använd inte ett Orwellskt språk och kalla det för arbetslinje! Pyttan!

Er arbetslinje har lett till att arbetslösheten har ökat rekordartat. Män-niskor hamnar permanent utanför arbetsmarknaden i stor omfattning. Utanförskapet har vuxit under er tid, och långtidsarbetslösheten biter sig fast. Det är ingen arbetslinje, men det är en låglönelinje.

Det är en väg som är farlig för Sverige, och den är farlig för vår konkurrenskraft. Det är bara att beklaga att Moderaternas ideologiska övertygelse om ökade klyftor och lägre löner får hamna före behovet av att Sverige stärker sig för att klara en internationell konkurrens och av att vi rustar oss med fler människor i arbete för att klara framtidens utmaningar.

Vi socialdemokrater har en motsatt politik. Den är förstås baserad på vår ideologi med en samhällssyn och människosyn där vi har tilltro till människors förmåga och arbete åt alla och där vi vill att Sverige ska konkurrera med kompetens och inte med låga löner.

Det här får konsekvenser också för politikens prioriteringar, och dem ska vi besluta om på måndag när vi voterar.

Vi står inför stora utmaningar när det gäller demografin. Vi har en åldrande befolkning och en krympande arbetskraft. Vi står också inför stora utmaningar med en allt skarpare internationell konkurrens. Svenska företag kommer att möta en knivskarp konkurrens och får svårt att bedriva en lönsam verksamhet. I det läget vill vi rusta människor så att de kan ta de jobb som skapas. Vi vill investera i högre kvalitet i undervisning i skolan. Vi vill ge Sverige en konkurrenskraft där fler människor får chans till utbildning – återkommande utbildning och ny utbildning. Den situation vi har i svensk skola där kunskapen är i fritt fall är en livsfarlig situation för Sveriges konkurrenskraft. Det kommer vi att få betala ett mycket högt pris för om vi inte vänder utvecklingen nu.

Vi vill ha ett strategiskt samarbete med industrin för forskning och utveckling. Det är inte minst viktigt för läkemedelsindustrin och hela den så kallade life science-branschen. Vi vill ha en aktiv arbetsmarknadspolitik. Den som har oturen att bli arbetslös ska inte mötas av förakt utan av respekt. Man ska ha rätt till stöd och hjälp, och man ska ha rätt att mötas av tilltro till den egna förmågan. Det handlar om att få möjlighet till utbildning – reguljär utbildning, kvalificerad arbetsmarknadsutbildning och yrkesutbildning. Vi vill göra en särskild satsning på de ungdomar som i dag lämnar gymnasieskolan utan tillräckliga kunskaper. De har en

dålig prognos om man inte ger dem nya kunskaper. Vi vill satsa på validering av befintliga kunskaper. Många har kunskaper, men inga papper på det. I dag förekommer nästan ingen validering, vilket ger en svagare ställning på arbetsmarknaden. Vi vill satsa resurser på rehabilitering. Den som ska tillbaka från sjukdom till arbete måste med aktiv rehabilitering få hjälp att komma tillbaka. Vi vill satsa resurser på att ge människor stöd att starta egna företag. Vi vill satsa mer på praktikplatser och på kvalificerade insatser.

Herr talman! Vi vill ha ett trygghetssystem som underlättar rörlighet på arbetsmarknaden så att människor kan matchas med rätt kompetens till rätt jobb. Det kommer Patrik Björck att tala mer om.

Vi vill ha ordning och reda på arbetsmarknaden med tydliga spelregler och starka parter. Det kommer Johan Andersson att tala mer om.

Vi vill ha ett arbetsliv där människor kan utvecklas och inte utslitas, ett arbetsliv där man använder de anställdas förmåga och inte tar ifrån dem förmåga. Det kommer Raimo Pärssinen att tala mer om.

Vi vill ha en arbetsmarknad där varje människa behövs, där vi inser att ingen är perfekt och att det är bra att det är så. Det kommer Kerstin Nilsson att tala mer om.

Herr talman! Vi socialdemokrater står förstas bakom vårt budgetalternativ och alla de reservationer vi har undertecknat, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservationerna 1, 6 och 15.
(Applåder)

Anf. 40 MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Jag instämmer i de bifallsyrkanden som föregående talare gjorde. För tids vinnande yrkar jag inte bifall till andra reservationer, men jag står givetvis bakom alla Miljöpartiets reservationer och dem vi har tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

Miljöpartiets uppfattning är att mer måste göras för att all arbetskraft ska ha chans att få jobb på arbetsmarknaden. Man måste ha en flexibel arbetsmarknad som är utformad och organiserad på ett sätt som tar till vara allas möjlighet att delta efter förmåga. Så är det tyvärr inte i dag.

Herr talman! Jag vill i detta sammanhang lyfta fram de sociala företagen. De sociala företagen och de sociala arbetskooperativen är viktiga komplement till bland annat Samhalls verksamhet. Det gäller också de ideellt inriktade föreningar som verkar bland människor som av olika skäl har haft svårt att göra sig gällande på arbetsmarknaden. Fördelen med dessa verksamheter är att de kan arbeta mer oreglerat och med fler målgrupper än vad till exempel Samhall kan. Vi tycker att Samhalls verksamhet är bra och måste få fortsätta och fortsatt ha ett brett stöd, men kompletteringar är av godo.

Miljöpartiet anser att regeringen bör underlätta det sociala företagandet och de sociala arbetskooperativens och det ideella föreningslivets möjligheter att bidra till jobbverksamhet för funktionsnedsatta och andra grupper som står långt från arbetsmarknaden.

Herr talman! Vi har stora utmaningar framför oss. Det är en kraftig generationsväxling på gång; vi är mitt uppe i den. Såväl inom den offentliga sektorn som inom näringslivet ser vi allt fler tecken på att det kommer att bli en helt annan miljö. Vi ser en demografisk utveckling som innebär att andelen äldre i vissa regioner inom den kommande 20-års-

perioden kommer att öka med upp till 70 procent, medan andelen 20–24-åringar är praktiskt taget oförändrad. Ett stort antal företag riskerar därför att försvinna. Enligt *Företagsbarometern* säger företagen att bland annat bristen på arbetskraft är problemet. Visst är det uppochnedvända världen när företagen saknar arbetskraft och flera hundra tusen människor går utan arbete.

Betänkandet handlar också om arbetsmiljöfrågor. Vi har en gemensam reservation inom området. Det är ett sorgligt kapitel om vi tittar tillbaka på vad som har gjorts från regeringshåll. Det första man gjorde var att lägga ned Arbetslivsinstitutet. Man drog kraftigt ned på antalet inspektörer. De som är kvar får allt svårare att klara sitt uppdrag. De som bäst kan vad som händer på arbetsplatserna, nämligen fackförbunden, ger tydliga signaler om att vissa saker har förändrats så mycket att det är svårt att bedriva ett seriöst arbetsmiljöarbete. Unionens senaste arbetsmiljöundersökning visar att medarbetare i en stor andel av företagen har varit sjukskrivna på grund av arbetsrelaterad stress det senaste året.

Det är illa att den senast publicerade *Arbetsmiljöbarometern* visar att den positiva trenden från tidigare år när det gäller systematiskt arbetsmiljöarbete är bruten. Det har alltså vänt nedåt.

Arbetsmiljöombudens bedömning av arbetsmiljön för tjänstemännen och hur de upplever att det systematiska arbetsmiljöarbetet bedrivs är mer negativ än föregående år, detta trots att innehållet i det systematiska arbetsmiljöarbetet har förbättrats på flera punkter. Det låter som en motsägelse, men det innebär faktiskt stora problem för det systematiska arbetet. Det är fortfarande stress och arbetsbelastning tillsammans med chefs- och ledarskapsfrågor som ur tjänstemännens synpunkt bör vara de mest angelägna frågorna på arbetsplatserna i de här fallen. En viktig faktor är att se till att arbetstidsfrågorna ingår i det systematiska arbetsmiljöarbetet. Arbetsgivarens ansvar för att leda och fördela arbetet är ännu viktigare i ett arbetsliv där gränserna mellan arbete och fritid suddas ut och där arbetsbelastningen bara ökar när färre ska göra mer.

Anmälningar om arbetsskada vid psykosociala besvär görs inte i den omfattning de borde. En anledning det talas om är att det är svårt att få dem godkända som arbetsskador. Det fanns också med på dagordningen i debatten om socialutskottets betänkande tidigare. Det leder till en felaktig bild av de verkliga riskerna i arbetslivet. Riskerna är specifika när det gäller tjänstemännen. För den fortsatta utvecklingen av arbetslivets försäkringsskydd är det därför viktigt att de anmälda arbetsskadorna speglar även den arbetstagargruppens arbetssituation.

En annan viktig fråga är rätten till fyra veckors sammanhängande semester, som semesterlagen säger, och hur semestern används – eller snarare inte används.

Man kan fråga sig om detta är ett individuellt eller ett strukturellt problem, och vilket vi i så fall kan göra något åt. Det är självfallet en skillnad mellan om det är individen själv som väljer en kortare sammanhängande period och om det är arbetsorganisationen som inte klarar av att hantera bemanning och verksamhet under semestertiden.

Men vad är rättigheten värd när den så kallade kulturen på en arbetsplats inte tillåter att man hävdar sin rätt? Det är en fråga som många ställer sig, och som vi som politiker, oavsett förhållandet att vi låter arbetsmarknadens parter hantera denna fråga, borde ställa oss.

Prot. 2010/11:37
17 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

Herr talman! Just när det gäller arbetsmiljöfrågorna måste vi också titta på hur vi har hanterat frågorna tidigare. Socialdemokraternas, Miljöpartiets och Vänsterpartiets reservation 17 handlar just om Arbetsmiljöverkets uppdrag.

När vi skärsådar vad som har hänt inom området ser vi att besparingarna på Arbetsmiljöverkets anslag har varit drastiska under de senaste fyra åren. Siffran 115 miljoner är tagen i underkant med tanke på de strukturomvandlingar som egentligen har sparat ytterligare miljoner.

Det har inneburit att verket har minskat antalet inspektioner med en tredjedel. När denna fråga kommer upp – jag ser att ansvarigt statsråd inte är här – svarar man att inspektörerna har blivit effektivare och klarar av fler arbetsplatsbesök per inspektör. Men det är inte det som är problemet. Det är det totala antalet inspektioner. Ingen här inne kan egentligen förklara att man genom effektivitet skulle kunna hantera frågan om att det totala antalet har minskat. Om det är någon som ska försöka är jag mycket intresserad av att höra den förklaringen.

De verksamheter som har varit inriktade på att förebygga risker och som har verkat för förbättringar av arbetsmiljön har också skalats bort. Planerade inspektioner har fått ställas in på grund av personalminskningarna. Detta är ett stort problem som har påtalats tidigare. Och när jag läser tidigare protokoll ser jag att frågan har varit uppe. Representanter för Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har påtalat det under föregående mandatperiod också.

Den positiva utvecklingen när det gäller rapporterade risker, besvär, skador, olyckor och dödsfall riskerar nu att brytas. Det är precis det vi ser. Det har skett ett trendbrott enligt det bästa underlag som vi faktiskt har för handen när det gäller de dryga 2 000 arbetsplatsombud som har svarat på en fråga om hur det ser ut.

Regeringen säger sig vilja ha fler personer i arbete men förnekar det faktum att förhållandena på våra arbetsplatser är en viktig orsak till att människor slås ut i förtid.

Vi anser att det ekonomiska stödet till Arbetsmiljöverket ska höjas. Arbetsmiljöverkets insatser behövs för att få fler människor i arbete. Inspektionsverksamheten måste stärkas så att farligt arbete på arbetsplatserna kan undanröjas. Det är viktigt att vi får fler inspektörer och att det finns resurser för regionalt arbetsmiljöarbete på arbetsplatserna.

Herr talman! Jag vill avsluta mitt anförande med att lyfta fram att vi i oppositionen, i alla fall Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, är övertygade om att det begrepp om hungriga vargar som lanserades under föregående mandatperiod av kanske mindre betänksamma företrädare för de partier som då bildade majoritet inte stämmer. Vi anser att hungriga vargar aldrig jagar bäst.

Man vinner inte framgång med ett land, vare sig ekonomiskt eller mänskligt, genom att öka klyftorna mellan dem som har och dem som inte har, mellan dem som har ett arbete och dem som står utanför och som befinner sig i ett utanförskap. Man skapar aldrig förutsättningar för högre tillväxt och bättre välfärd genom att skära i välfärdssystemen, dra ned på utbildningsinsatserna och ge människor signalen: Du behövs inte.

Man vinner inte heller framgång genom ett enda recept – skattesänkningar – även om man sitter still i båten under konjunkturnedgången, och

konjunkturuppgången hanteras bäst genom att man låter marknaden hantera frågorna.

Den stundande problematik som Riksbanken med flera aktörer visar tyder på att ett mer aktivt ställningstagande för dem som faktiskt bär upp välfärden i Sverige – för dem som jobbar på arbetsplatserna – behövs. De behöver det stödet och den signalen från regeringssidan. De förtjänar det. (Applåder)

Anf. 41 ERIK ALMQVIST (SD):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservationerna 8 och 11. Under punkt 10 yrkar jag bifall till det första yrkandet, motion A277 och motion A284, men inga andra motioner under punkt 10.

Det talas ofta om att 40-talisterna kommer att lämna ett tomrum efter sig på arbetsmarknaden när de går i pension. Vi kunde nyligen höra Ylva Johansson säga samma sak. I går talade kolleger till mig från Alliansen i socialförsäkringsutskottet i samma termer. I förra veckan gjorde migrationsministern det. Detta är någonting som man har talat om i minst tio år från samtliga övriga riksdagspartier. Man använder det som en retorik för att förminska problemen med hög arbetslöshet men också för att motivera en fortsatt och ökande massinvandring.

Samtidigt kan vi se hur mindre än en tredjedel av 40-talisterna faktiskt är sysselsatta denna vinter, och långt ifrån alla är fulltidssysselsatta. Men trots att de allra flesta 40-talister inte är sysselsatta längre har vi en arbetslöshet på över 7 procent. Det stämmer att den senaste lågkonjunkturen har haft en viss inverkan på det. Det stämmer att lågkonjunkturen, som vi ännu inte är helt ute ur, har dragit upp arbetslösheten. Men det finns mer långtgående underliggande förklaringar till att vi har en låg sysselsättningsgrad i Sverige.

De senaste 30 åren har sysselsättningsgraden sjunkit från 80 procent till 72 procent. Det innebär att den andel av Sveriges befolkning i arbetsför ålder som jobbar i dag är 8 procent lägre jämfört med hur det var för 30 år sedan. Detta är en utveckling som har pågått länge, och den är inte skapad av den senaste finanskrisen.

Det talas om att Sverige skulle ha svårt att konkurrera med tanke på löneläget. Men faktum är att lönekostnader i allt lägre grad har någon avgörande inverkan på tillverkningskostnaderna inom basindustrin, som ändå är motorn i svensk exportindustri, eftersom produktiviteten ständigt ökar och det alltså krävs allt färre anställda för att producera en vara.

Det svenska skattesystemet har traditionellt sett dessutom gynnat kapitalintensiv industri, och det är en viktigare konkurrensfördel än låga lönekostnader. Dessutom har vi haft en kostnadseffektiv och tillförlitlig elproduktion.

Det finns sannolikt flera förklaringar till att den svenska sysselsättningsgraden långsiktigt sjunker. En förklaring är att den svenska produktivitetssökningen varit alldeles för låg under lång tid. De ostasiatiska tigrarna – för att kontrastera – konkurrerar i dag i allt högre grad med hög produktivitet, där Sverige i vissa fall inte skulle kunna konkurrera ens om vi hade löntagare som jobbade gratis.

En annan förklaring är den svenska energipolitiken under 2000-talet. I stället för att satsa på utbyggnad av kärnkraften, som är såväl kostnadseffektiv som klimatsmart och driftsäker, subventionerar vi ineffektiva

Prot. 2010/11:37
17 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

och opålitliga energikällor, till exempel vindkraft, samtidigt som energiskatten har höjts. Energin är som bekant en mycket viktig faktor för den svenska processindustrin och dess förmåga att konkurrera.

Till detta kommer en svensk skola som i allt lägre grad har klarat av att förmedla kunskap och inte minst en massinvandring som har varit oerhört kostsam för Sverige och dessutom drastiskt har ökat arbetslösheten.

Av de utrikes födda är över 15 procent arbetslösa. Då är detta ändå en siffra som hålls ned av att många utrikes födda har invandrat från Norden och Europa. I fråga om dessa personer ser vi betydligt lägre arbetslöshetssiffror.

Men regeringens politik går som bekant ändå inte ut på att begränsa en ansvarslös massinvandring som bevisligen leder till samhällssplittning, en kraftigt ökad kriminalitet och i detta fall också en kraftigt ökad arbetslöshet.

I stället har man under den senaste mandatperioden öppnat landets gränser ännu mer. Vi har i dag på grund av Alliansen den mest ansvarslösa, eller den mest generösa om man så vill, invandringspolitik som det här landet någonsin har skådat. Det har fått konsekvenser. Vi har under de senaste åren kunnat se hur vi årligen slår nya invandringsrekord. Bara förra året tog Sverige emot över 100 000 invandrare.

Ur ett arbetsmarknadsperspektiv innebär detta som sagt att arbetslösheten ökar kraftigt. Det här har regeringen hanterat och försökt kompensera bland annat genom diskriminering av svenskar på arbetsmarknaden i form av instegsjobb. Instegsjobben innebär, som vi alla känner till, att svenska skattebetalare subventionerar 80 procent av den totala lönekostnaden. Det ska tilläggas att det tidigare har varit 75 procent, men det är 80 procent efter årets budget. Det är alltså 80 procent av den totala lönekostnaden för relativt nyanlända invandrare. Jag vill poängtera att det gäller den totala lönekostnaden, alltså innefattande lön, arbetsgivaravgift, sociala avgifter och inkomstskatt. Svenska skattebetalare subventionerar diskriminering av sig själva.

Sverigedemokraterna menar att lagar och regler inte bör etnifieras. Diskriminering står inte bara i strid med de mänskliga rättigheterna; det riskerar också att späda på motsättningarna i samhället ytterligare. Därför vill vi slopa instegsjobben.

Herr talman! Sverigedemokraterna har gått till val på en rad åtgärder för att öka sysselsättningen. Vi vill bland annat satsa på bättre villkor för småföretagare. Vi har redan fått med oss såväl Vänsterpartiet som Alliansen i att göra systemet med karensdagar mer flexibelt för småföretagare. Vi vill satsa på ökad matchning på arbetsmarknaden, mer resurser till forskning och utveckling och som sagt också en minskad invandring.

Vi adresserar problemen med hög ungdomsarbetslöshet, som är ett av de största strukturella problem vi har på arbetsmarknaden i dag. Tröskeln in till arbetsmarknaden måste sänkas så att färre unga inleder sina vuxna liv i utanförskap.

Långt innan Alliansen i valrörelsens slutskede kopierade vår politik förespråkade vi en ny anställningsform för lärlingar. Vi gick till val på detta. Vi vill helt slopa arbetsgivaravgiften för lärlingar under 26 år. Det skulle sannolikt bli den enskilt viktigaste reformen för att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten.

Herr talman! I dag har Sverige ingen politik för arbetskraftsinvandring. Det finns tillfällen då matchningen på den svenska arbetsmarknaden inte fungerar. Då behöver vi öppna för att ta in arbetskraft utifrån genom till exempel ett gästarbetarsystem som Sverigedemokraterna har föreslagit.

Men i dag har vi alltså ingen arbetskraftsinvandringspolitik. Vi har ett regelverk som Alliansen menar skulle sätta upp kriterier för arbetskraftsinvandring. Men regelverket saknar sedan december 2008 alla ansatser till behovsprövning. Att slopa alla kontrollmekanismer och låta den enskilde själv avgöra behovsplaneringen är inte att ta ansvar. Regeringens arbetskraftsinvandringsregler måste rivas upp snarast då de är ett läckande såll som oundvikligen kommer att leda till lönedumpning.

Det finns tillfällen i livet då människor hamnar mellan jobb. Ibland blir tyvärr denna tid längre än vad man kanske hade tänkt sig själv eller velat. Då är det viktigt att det finns en grundläggande ekonomisk trygghet så att en tillfällig arbetslöshet inte ska få alltför omfattande konsekvenser i vardagen.

Alliansen har gått alltför hårt åt a-kassan med omfattande sänkningar av ersättningsnivån. Vi har därför förespråkat att taket återigen höjs till 900 kronor om dagen.

Anf. 42 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag vet ingenting om Erik Almqvists familjeförhållanden. Men många av oss har föräldrar, en mormor, en farmor, en morfar eller en farfar i livet. Det vi vet är att vi alla om vi lever tillräckligt länge löper 50 procents risk att drabbas av en demenssjukdom. Så ser det ut. Än så länge finns ingen bot för detta.

Jag undrar om Erik Almqvist någon gång har tänkt på hur det skulle kännas att ha en demenssjukdom och att vara mycket gammal. Kan du föreställa dig det, Erik Almqvist? Det handlar om att inte kunna orientera sig själv, att inte riktigt veta var man är och kanske inte riktigt vem man är och att inte kunna orientera sig själv till toaletten eller hitta tillbaka till sitt eget rum. Det handlar om att känna oro över tillvaron och över sig själv och kanske vara väldigt rädd. Man ropar på hjälp – *hjälp, hjälp* – och så kommer det ingen, för det finns ingen personal där. Avdelningen är låst. Det är ingen som hör.

I det betänkande som debatterades före vårt finns det ett förslag som vi hoppas får majoritet i kammaren om att införa riktlinjer i demensvården om bemanningen. Det måste alltid finnas tillräcklig bemanning i demensvården. Det är en fråga jag själv har drivit i valrörelsen, och jag välkomnar ett sådant beslut.

Men riktlinjer vårdar ingen människa. Riktlinjer ger ingen omsorg. Det är människor som gör det. Det krävs människor som arbetar i äldreomsorgen och demensvården. De som arbetar där i dag är i allmänhet kvinnor. Många av dem kommer från Somalia, från Eritrea, från Bosnien och från Irak. Med Sverigedemokraternas politik kommer det inte att finnas personal som arbetar i demensvården när Erik Almqvists föräldrar kanske kommer att behöva den.

(Applåder)

Anf. 43 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Det är imponerande att Ylva Johansson underkänner sin egen politik och dess förmåga att matcha arbetsmarknaden. Med en arbetslöshet på över 7 procent och en sysselsättningsgrad som sjunker ständigt och som är nere på 72 procent av de arbetsföra i Sverige tror hon inte att vi med en socialdemokratisk politik skulle klara av att matcha och se till att det finns arbetskraft till förfogande för enklare vårdjobb.

Men som jag också sade i mitt anförande är Sverigedemokraterna öppna för arbetskraftsinvandring i de fall matchningen inte fungerar. Det kan vara så – tillfälligt, om inte annat – att man inte klarar av att ställa om arbetsmarknaden efter nya behov och att inte arbetskraften hinner matchas till nya jobbbutud. Då är vi öppna för tillfällig arbetskraftsinvandring.

Det är nog fler än jag härinne som har föräldrar eller släktingar som har kommit just som arbetskraftsinvandrare. Men det var ofta under en tid då vi hade en behovsprövning på arbetsmarknaden. Fram till december 2008 fanns det en strukturerad behovsprövning där vi tog emot arbetskraftsinvandrare när det fanns ett konstaterat behov. Det är en politik som även Ylva Johanssons parti har ställt sig bakom i alla år. Men nu, sedan december 2008, har behovsprövningen försvunnit och vi har kunnat se hur många av dem som har invandrat med de nya reglerna har kommit som restaurangbiträden och städare. Jag har svårt att se att vi skulle ha så stort behov av det när vi har så oerhört många arbetslösa i Sverige.

Vi har också kunnat se hur regelverken har missbrukats och hur arbetsgivare har använt det för att plocka in arbetstagare under rena slaveriförhållanden därför att människor är villiga att betala mycket och höga priser för att få komma till Sverige. Det har vi sett i många andra sammanhang också, när det gäller andra typer av migration.

Anf. 44 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Vi hörde nu igen, och vi hörde i Erik Almqvists huvudanförande, att vi inte har någon utmaning med den demografiska utvecklingen. Det är tydligen inget problem att vi är färre i arbetsför ålder som ska försörja allt fler som är äldre.

Jag hör till dem som bara ser fördelar med att vi lever längre och som bara tycker att det är kul att vi får allt fler äldre. Men det ställer oss också inför stora utmaningar. Det betyder att många fler än i dag måste arbeta. Självfallet är det viktigt med utbildning och matchning, men det räcker inte om det finns för få i arbetskraften. Sverigedemokraterna är det enda parti här i Sveriges riksdag som inte vill att vi ska ha fler människor i arbetskraften och som inte ser problemet med att det faktiskt inte är någon matchningsfråga om vi ska ha tillräckligt med personal i demensvården, i hemtjänsten eller i sjukvården i framtiden. Det krävs också fler människor i arbetskraften.

Det här är ingenting som kommer att hända i morgon. Men det kommer att hända inom ungefär 10–15 år. I den senaste prognosen visar man att om 15 år kommer vi att behöva förnya hälften av personalen i offentlig verksamhet. Det är alltså både privat och offentligt driven verksamhet i offentligt finansierad välfärd. Det handlar om hälften av personalen till år 2025. Det kan vi inte lösa med någon enkel arbetskraftsinvandring år

2024 eller med en arbetsmarknadsutbildning år 2023. Det handlar om att vi långsiktigt måste rusta Sverige för att klara en välfärd för framtiden.

Jag tycker att det är en anständighetsfråga att de som blir gamla och som har jobbat och slitit och byggt upp det här landet och den välfärd som vi i vår generation drar nytta av ska ha rätt till en bra vård och omsorg. Vi är skyldiga att rusta Sverige så att vi har utbildad och tillräcklig arbetskraft för att bland annat bemanna demensvården.

Anf. 45 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Jag kan ge Ylva Johansson rätt i en sak. Om vi har en massinvandring får vi fler som jobbar totalt sett. Alla som kommer som invandrare hamnar inte i arbetslöshet även om en alldeles för stor del gör det.

För mig är det viktigare att vi får en större andel av befolkningen som jobbar, och det får vi inte genom invandringen. Vi ser tvärtom, och det är statistiskt belagt år efter år, hur invandringen ökar utanförskapet och arbetslösheten. Och vi har dessutom redan i dag en hög arbetslöshet.

Jag har svårt att se ett problem. Vi har en sysselsättningsgrad som sjunkit med tiden i flera decennier. Hur kan vi ha ett stort förestående behov av mer arbetskraft? Jag förstår inte den logiken. Att fyrtialisterna ska gå i pension är ett argument som vi har fått höra i över tio år nu. Jag kan rota fram massor med gamla citat där man säger att när fyrtialisterna börjar gå i pension blir det problematiskt. Men som jag sade tidigare är det mindre än en tredjedel av fyrtialisterna som är i sysselsättning och en ännu mindre andel som är i full sysselsättning. Våldigt många fyrtialister har redan gått i pension, ändå har vi en hög arbetslöshet. Vi har lyckats bryta trenden med en sjunkande sysselsättningsgrad i Sverige. Jag tycker att det talar sitt tydliga språk.

Anf. 46 JOSEFIN BRINK (V):

Herr talman! Jag vill börja med att blicka ut lite och se hur arbetsmarknaden ser ut efter fyra år av borgerlig arbetslinje.

Först och främst kan vi konstatera att vi har massarbetslöshet. Över 7 procents arbetslöshet kan inte beskrivas på något annat sätt. Tittar man lite närmare på statistiken blir bilden ännu mer allvarlig. Sedan 2006 har långtidsarbetslösheten ökat med 80 procent. För kvinnor har långtidsarbetslösheten fördubblats under samma period.

Antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program har också fördubblats under den borgerliga regeringen. En majoritet av de här personerna befinner sig i de så kallade garantierna som har ifrågasatts och kritiserats i granskning efter granskning därför att det är låg aktivitet och minst sagt varierande kvalitet på aktiviteterna, inte minst hos de många privata företag som man har upphandlat de här tjänsterna hos.

Det som allianspartierna raljant kallade för Amspolitik och fiffel med statistik när man var i opposition har man i regeringsställning tagit till helt nya höjder. Drygt 24 000 personer har i dagsläget varit arbetslösa så länge att de har hamnat i jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas där de tvingas arbeta utan lön på obestämd tid för att ha rätt att få aktivitetsstöd eller i värsta fall socialbidrag.

Andelen arbetslösa som inte har rätt till ersättning från a-kassan har också fördubblats sedan Alliansen tog över regeringsmakten. I januari

Prot. 2010/11:37
17 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

2006 fick 80 procent av de arbetslösa ersättning från a-kassan. I augusti i år var det bara 40 procent som fick det. Mindre än hälften av dem som är arbetslösa i dag får alltså över huvud taget ut någon a-kasseersättning. Av dem som ändå får a-kasseersättning är det bara lite drygt en av tio som får ut 80 procent av sin tidigare lön. Nio av tio av den minoritet som över huvud taget får ut a-kasseersättning är alltså dessutom underförsäkrade. Allt fler arbetslösa tvingas därför söka sig till socialkontoren för att klara sin försörjning av den enda anledningen att de blivit arbetslösa. Arbetslöshet är nu den vanligaste orsaken till att söka ekonomiskt bistånd från kommunen.

Lägg till detta facit de tusentals långtidssjuka som har kastats ut ur sjukförsäkringen och nu skrivs in som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen, många av dem med minst sagt små chanser att kunna hitta ett jobb på en allt tuffare arbetsmarknad. Vi kunde till exempel läsa om Jan Gustafsson i Aftonbladet i lördags. Jan är blind, rullstolsburen och tillbringar 20 timmar i veckan i en dialysapparat, men i arbetslinjens namn ska han nu ut på marknaden och konkurrera om jobben.

Parallellt med allt detta har kraven på arbetsgivarna sänkts. Det har blivit enklare att erbjuda otrygga visstidsanställningar. En majoritet av arbetsgivarna behöver inte längre bedriva ett systematiskt jämställdhetsarbete. Inspektionerna från Arbetsmiljöverket har, som vi har hört tidigare här, minskat med en tredjedel eftersom man har skurit ned på anslagen. Dessutom har man dukat upp ett helt smörgåsbord med skatterabatter, subventionerade anställningar och sänkta arbetsgivaravgifter utan mycket till kontroll från myndigheter som gör det billigt och enkelt för arbetsgivare att hitta billig arbetskraft.

Det är minst sagt skillnad på hur vanliga människor och företag behandlas av Alliansen. Piskor och sänkt ersättning för de första, och morötter och bidrag till de senare. Motivet är att detta skulle leda till fler jobb och minskat utanförskap. I stället har vi alltså massarbetslöshet och ökat utanförskap. Detta utanförskap har dessutom fördjupats eftersom alla de som drabbats av arbetslöshet eller sjukdom har fått sin ekonomi kraftigt försämrad och sina möjligheter att få hjälp att gå vidare kraftigt beskurna. Enkelt uttryckt: De arbetslösa har inte blivit färre. De har blivit fattigare.

Herr talman! Alla människors rätt till arbete är en kärnfråga för oss i Vänsterpartiet. Full sysselsättning och ett arbetsliv som präglas av trygga villkor, god arbetsmiljö och inflytande för de anställda är avgörande förutsättningar för att skapa ett jämlikt och jämställt samhälle. Det kräver en helt annan politik än den som nu bedrivs av Alliansen.

I den rödgröna budgetmotion som vi har lagt fram tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet finns flera satsningar som just syftar till att skapa jobb i såväl privat som offentlig sektor. Det är konkreta framtidsinriktade satsningar på jobb i byggsektorn och anläggningssektorn, i ny grön industri, i energiomställningen, i skolan, vården och omsorgen där behoven av personal är stora och kommer att bli ännu större framöver. Vi satsar på forskning och utveckling i framtidsbranscher.

De här satsningarna, som i hög grad saknas i regeringens budget, är naturligtvis A och O för att lyckas bekämpa den massarbetslöshet som råder i Sverige i dag. Men det behövs också en aktiv arbetsmarknadspoli-

tik som motverkar långvarig arbetslöshet och att människor permanent slås ut från arbetsmarknaden.

Medan regeringen utgår ifrån att det är drivkrafter som saknas hos de individer som är arbetslösa ser vi att det faktiskt är en mängd saker som avgör vem som får jobb och vem som inte får jobb. Det handlar om utbildning, yrkeserfarenhet, bostadsort, ålder, kön, ursprung och funktionsnedsättningar. Det är inte så enkelt att om man bara söker tillräckligt många jobb får man också ett jobb. Det vet alldeles för många arbetslösa av egen erfarenhet. En arbetsmarknadspolitik för full sysselsättning måste ta sin utgångspunkt i den vetskapen och aktivt bekämpa diskriminering och exploatering i arbetslivet och erbjuda människor möjligheter att hitta sin plats på arbetsmarknaden.

Därför föreslår vi en helt annan arbetsmarknadspolitik med ett brett utbud av utbildningar av olika slag, arbetsmarknadsutbildningar, komvux, yrkeshögskola, universitet och högskola. Vi satsar på utbildningsvikariat för att höja kvaliteten i äldreomsorgen och ge unga undersköterskor en väg in i arbetslivet och en bro till den generationsväxling som ligger framför oss. Vi ger möjligheter att ta tjänstledigt för att starta eget på villkoret att en arbetslös får gå in och vikariera under den tiden. Vi satsar på praktik- och traineeplatser som också de syftar till att underlätta den generationsväxling som redan måste påbörjas.

En särskild satsning gör vi på de alltför många unga som inte har fullständiga gymnasiebetyg och tillhör dem som har allra svårast att få jobb på dagens arbetsmarknad. Vi erbjuder dem möjligheten att komplettera sin gymnasieutbildning i individuellt anpassade program och utan att behöva ta studielån. Det är insatser med hög kvalitet, och de stärker varje enskild människas möjlighet att få ett jobb.

Vi har också, som nämnts tidigare, betydligt högre ambitioner när det gäller arbetsmiljöarbetet. Ett bra arbetsliv kräver säkra, hälsosamma och rymliga arbetsplatser där människor inte slits ut till kropp och själ. Därför satsar vi på det förebyggande arbetsmiljöarbetet vid Arbetsmiljöverket och på utbildning av skyddsombuden ute på arbetsplatserna, vilka fått det allt tuffare sedan den borgerliga regeringen drog ned deras anslag.

Herr talman! Till skillnad från vad majoriteten skriver i betänkandet har Sverige inte alls en generös arbetslöshetsförsäkring i internationellt perspektiv. Tvärtom visar det sig i internationella jämförelser att vi befinner oss i OECD-ländernas bottenliga när det gäller ersättningsnivån. De stränga villkoren för att alls kvalificera sig för ersättning och det orättvisa avgiftssystemet, som tvingar en hotellstäderska att betala fem gånger mer i avgift än en civilingenjör, har dessutom gjort försäkringen ganska ouppnåelig för dem som bäst behöver den.

Vänsterpartiet anser att a-kassan behöver renoveras från grunden. Det är avgörande för enskilda människors ekonomi, för en väl fungerande omställning och matchning och för hela samhällsekonomin att vi har en bra och stabil arbetslöshetsförsäkring. I vår gemensamma budgetmotion och i ett antal andra motioner i betänkandet skisseras flera viktiga förbättringar av a-kassan. Bland annat vill vi höja taket som ett första steg mot målet att 80 procent av löntagarna ska få ut 80 procent i ersättning. Vi sänker avgiften och gör den lika för alla, så att alla människor ska ha möjlighet att vara medlemmar i arbetslöshetsförsäkringen. Båda dessa

Prot. 2010/11:37
17 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

saker är helt avgörande om vi ska kunna bryta den illavarslande utvecklingen att allt fler arbetslösa i dag är helt oförsäkrade.

Vi tycker att vi i grunden har ett bra system med en frivillig försäkring, fristående a-kassor, ett enhetligt regelverk och gemensam finansiering. Det vill vi behålla och bygga vidare på, men det krävs omfattande förbättringar av regelverket och avgiftssystemet om vi ska kunna få det att fungera. Detta lär vi återkomma till i debatterna framöver. En väl fungerande arbetslöshetsförsäkring är en bärande del i en arbetslinje värd namnet, och dagens situation är minst sagt ohållbar.

Herr talman! Fyra år av borgerlig arbetslinje har inte lett till minskat utan till ökat utanförskap, till större ekonomiska och sociala klyftor och till ett hårdare klimat i arbetslivet. Vänsterpartiet vill gå mot ett helt annat håll, mot ett jämlikt samhälle med en arbetsmarknad där alla får plats och ett arbetsliv som präglas av trygghet och inflytande för de anställda.

Jag stöder självfallet alla de reservationer som Vänsterpartiet står bakom, men för att spara tid i kammaren yrkar jag bifall endast till reservation nr 2.

(Applåder)

Anf. 47 TOMAS TOBÉ (M):

Herr talman! I höstens val ställdes svenska folket inför två alternativ – ansvarstagande för svensk ekonomi och en arbetslinje eller en utgiftskarusell och bidragslinjen. Väljarna valde att belöna Alliansen, som fick fortsatt förtroende. Det var ett oerhört viktigt besked för att alla de människor som står utanför arbetsmarknaden ska få möjlighet att komma tillbaka till ett riktigt jobb.

Alliansen har sedan vi fick väljarnas förtroende 2006 genomfört en rad reformer för att öka sysselsättningen. Vi har konsekvent fört en politik som gör det mer lönsamt att arbeta, billigare och enklare att anställa och mer attraktivt att driva företag. Vi har vågat börja skapa en arbetsmarknad där arbetslösheten inte döljs undan och där nya vägar provas för att kunna se alla människors arbetsförmåga. Det är det som är arbetslinjen och grunden för det som vi under denna mandatperiod vill förstärka och utveckla.

Vi menar att arbetslinjen är helt avgörande för att Sverige ska kunna klara konkurrensen i en alltmer globaliserad värld. I förlängningen handlar det om att slå vakt om den välfärdsmodell som präglar Sverige. Man skulle också kunna beskriva den som en politik mot klyftor. Under tider med ökad arbetslöshet ökar klyftorna i samhället medan de under år med ökad sysselsättning minskar. Med andra ord är arbetslinjen det bästa receptet för att minska klyftor och hålla ihop vårt samhälle.

Herr talman! Innan jag redogör för höstens budget kan det vara viktigt att ta avstamp i en analys av varifrån vi startar. Jag syftar särskilt på den internationella finanskrisens påverkan på Sverige.

Vi har just bevittnat den värsta konjunkturedgången sedan 30-talet. Som en exportberoende nation har vi självfallet drabbats hårt. Många har tvingats lämna sina arbeten. Vissa har gått ned i arbetstid för att rädda jobb. Företag har fått kämpa för sin överlevnad. Den svenska modellen har provats.

Många befarade att krisen under lång tid skulle sätta djupa spår i svensk ekonomi och i vår sysselsättning, men tack vare ansvarsfulla

parter på arbetsmarknaden och för att alliansregeringen stått upp för starka offentliga finanser, agerat snabbt för att hjälpa människor tillbaka till arbete och samtidigt hållit fast vid arbetslinjen har Sverige kommit ut starkt ur krisen.

I Europa är vi ett undantag. Medan länder runt om oss nu planerar för omfattande skattehöjningar, sänkningar av pensioner, nedskärningar i välfärdens verksamheter kan vi i Sverige i stället se en återhämtning som kommit snabbare än någon vågat tro. Sveriges bnp ökade med 6,9 procent tredje kvartalet i år jämfört med samma period förra året. Det är den högsta siffran sedan SCB började med kvartalsvisa mätningar 1970.

Om vi ser till sysselsättningen är bilden ljus. Vi är i dag 100 000 fler sysselsatta än 2006, och då var 2006 ett år med högkonjunktur. Vi hade en arbetsmarknad som präglades av tillväxt, men jobben kom inte. Just nu har vi en kraftigt nedåtgående trend för varsel och en uppgång när det gäller antalet nyanmällda platser hos Arbetsförmedlingen. Håller prognoserna i sig innebär det ytterligare 100 000 människor i sysselsättning inom bara två år.

Samtidigt som Sverige står starkt finns det moln på himlen. Oron i omvärlden kan snabbt ställa oss inför nya utmaningar, och arbetslösheten är fortfarande hög. Unga, nyanlända, personer med funktionshinder och långtidsarbetslösa behöver vi sätta extra fokus på. Där krävs en fortsatt aktiv arbetsmarknadspolitik, som sänker trösklarna in på arbetsmarknaden.

Herr talman! I detta betänkande lägger vi fram förslag för att underlätta konjunkturuppgången genom att stötta korttidsarbetslösa så att de snabbt kommer ut på arbetsmarknaden. Men vi gör också riktade insatser för dem som befinner sig långt från arbetsmarknaden. Låt mig nämna några av förslagen.

Vi satsar 200 miljoner extra på Arbetsförmedlingen. Vi erbjuder fortsatt coachstöd och ökar antalet praktikplatser. Vi förstärker det särskilda anställningsstödet för deltagare inom jobb- och utvecklingsgarantin för att fler arbetsgivare ska våga pröva en anställning. Vidare genomför vi en försöksverksamhet med så kallade coacher över tröskeln som har särskild arbetsmiljökompetens och ska stödja personer som länge varit borta från arbetsmarknaden samt de arbetsgivare som vågar öppna porten för dessa personer så att man på den nya arbetsplatsen kan hitta en fungerande situation. För människor som varit borta länge är arbetsmiljön särskilt viktig.

För att förbättra integrationen stärker vi instegsjobben för nyanlända. Vi tror att en bra kombination är att lära sig svenska språket och samtidigt arbeta. Det tror vi är den absolut bästa vägen till en snabb integration i Sverige.

Vi gör också särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning. Nivåhöjningen för anslaget Lönebidrag och Samhall uppgår med anledning av denna budget till 1,5 miljarder fram till år 2012.

Vi menar att vi måste se till att få en arbetsmarknad där alla människors arbetsförmåga verkligen tas till vara. För ungdomar gör vi nu ytterligare en kraftansträngning. Vi vet att det är väldigt många ungdomar som har ofullständiga betyg. Detta är tyvärr ofta en rak väg ut i ungdomsarbetslöshet. Vi väljer nu att förlänga vår satsning på folkhögsko-

lan. Vi gör också en tillfällig höjning av studiemedlen för dem som nu väljer att komplettera sina studier.

Utöver detta kvarstår våra stora satsningar för långtidsarbetslösa i form av nystartsjobb, jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för unga. Jag vill också gärna framhålla de aktörer som kompletterar Arbetsförmedlingen. Vi tror att det är viktigt att vi får fler som har möjligheter och kontakter ute på svensk arbetsmarknad och som kan hjälpa människor att matchas med de arbeten som nu kommer.

Det är också viktigt att inte glömma att även andra politikområden i mycket stor utsträckning påverkar jobben. Lyssnar man på oppositionen kan man ibland förledas att tro att ett klubbslag i riksdagen skapar 100 000 jobb. Verkligheten är kanske att de 100 000 jobb som nu kommer att växa fram till år 2012 växer beroende på vilka grundförutsättningar man skapar för politiken. Jag vill här gärna lyfta fram jobbskatteavdraget, som ökar drivkrafterna till arbete, särskilt för dem med låga och normala inkomster.

En sjuksköterska eller en metallarbetare får nu en extra månadslön efter skatt – en hel månadslön. Detta sker i ett land där man har haft som idé att de med låga eller normala inkomster ska beskattas särskilt hårt. Det här är en viktig politisk kursändring i Sverige som jag blir allt gladare över att fler ansluter sig till. Vi har också tydliggjort att a-kassan nu ska fungera som en omställningsförsäkring mellan två jobb.

Vi har gjort stora satsningar på det reguljära utbildningssystemet, på yrkesutbildningar och på högskolan. Aldrig tidigare har så många studerat i svensk högskola. Vi har infört en ny gymnasieskola med yrkesinriktning och lärlingsprogram för mer praktiskt lagda ungdomar. Vi avser också att införa lärlingsanställningar på gymnasiets lärlingsprogram och lärlingsprovanställningar på arbetsmarknaden för att ytterligare sänka trösklarna in på arbetsmarknaden. Vi är helt övertygade om att vi i Sverige har saknat en tydlig bro mellan skolan och arbetsmarknaden, och den bron är vi nu beredda att börja bygga tillsammans med arbetsmarknadens parter.

Vi har vidare gjort historiskt stora satsningar på infrastruktur och forskning, vilket också bidrar till jobb på kort men kanske framför allt på lång sikt. Skatten på företagande har under den tidigare mandatperioden sänkts med 48 miljarder. Det ska löna sig att arbeta i Sverige, men det ska också löna sig att starta och driva företag. Vi tror att goda förutsättningar för företagande också är det som kan se till att fler jobb växer fram. Vi har infört avdrag för hushållsnära tjänster, först med RUT-avdrag, sedan med ROT-avdrag.

Sist men inte minst vill jag också lyfta fram förändringen i sjukförsäkringen. Nu erbjuds sjukskrivna en möjlighet att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Det handlar inte längre om att dölja människor och förpassa dem till förtidspension. Nu erbjuder vi vägar tillbaka till arbetsmarknaden, och det är oerhört glädjande.

Hur står sig då oppositionens politik i jämförelse med detta? Vilken politisk förnyelse är det som De rödgröna presenterar efter valförlusten? Ingen – absolut ingen!

Ska man sammanfatta det är det samma gamla bidragslinje toppad med lite skattehöjningar och en tro på att den gamla Amspolitiken, som

forskningen redan har dömt ut, på något sätt redan skulle kunna börja fungera igen.

I stället för att göra det mer lönsamt att arbeta vill man höja skatten för flera miljoner löntagare. Man kallar det lite förrädiskt för en trygghetsväxling. I själva verket är det en förtäckt skattehöjning med 4,7 miljarder för dem som står utanför a-kassan. Jag vet inte om det var detta som Ylva Johansson talade om när hon nämnde förskingring. Är det denna förskingring som har skett från staten – att vanliga löntagare kan få lite mer i plånboken och att det lönar sig att arbeta?

Vidare föreslås en kraftig utgiftsökning genom a-kassan. Vi talar om utgifter på omkring 5 miljarder extra bara nästa år. Tar vi åren 2012, 2013 och 2014 är det 14 miljarder. Man vill vidare fördubbla arbetsgivaravgifterna och ta bort RUT-avdraget, trots att man vet att det är precis dessa åtgärder som har gjort att människor som har stått långt från arbetsmarknaden har fått en möjlighet att komma tillbaka. Människor som precis har kommit tillbaka ska man skicka rakt ut i arbetslöshet igen.

Jobbcoacherna som förstärker matchningsarbetet och hjälper människor tillbaka till arbete vill man inte ha alls. Man tycker inte att de gör någon nytta. De 20 000 personer som har fått hjälp av en jobbcoach att komma tillbaka till arbete kanske har en annan åsikt. Jag har svårt att förstå vad det är som är så farligt med dessa privata rekryteringsföretag eller med studieförbund som ABF. Varför kan inte de få vara med och bidra på svensk arbetsmarknad?

De rödgrönas politik är inget annat än en återgång till bidragslinjen.

Herr talman! Det är ändå anmärkningsvärt: I två val har deras politik underkänts av väljarna, men ändå återkommer de med samma politik gång på gång. Det ska dock erkännas att det finns de som börjar ifrågasätta den. IF Metalls Stefan Lövdén och den socialdemokratiska gruppledaren Sven-Erik Österberg är två exempel på företrädare som nu öppet ifrågasätter det rödgröna a-kasseförslaget. Och som om inte det vore nog klargör Thomas Östros att det rödgröna förslaget om fastighetsskatt, som måste ses som en viktig finansiering av a-kassesatsningen, nog inte ens borde ha föreslagits.

Riktat vi blicken utanför socialdemokratin finner vi lika många exempel. Ett är Miljöpartiets Peter Eriksson. Han slår fast att han inte vill införa vare sig fastighetsskatt eller förmögenhetsskatt igen.

Herr talman! Den som kanske ändå har sammanfattat den rödgröna politiken allra tydligast än nog partiledaren Mona Sahlin. Hon beskriver det kortfattat: ”Det var fel på vår politik.”

Ja, det är fel politik. Sverige behöver ansvarstagande för ekonomin och en arbetslinje. Ändå kan vi i dag i kammaren lyssna på Ylva Johansson och Mehmet Kaplan, som driver sina förslag om a-kassan till skarp omröstning. Det är inte seriöst. Tala om vilken politik det är som gäller! Tala om att ni inte längre står fast vid de reformer som skulle finansiera era förslag!

Herr talman! Sverigedemokraternas politik är att likna vid ett trolleri. Man vill både ha sänkt skatt och höjda bidrag. Hur detta ska finansieras är en gåta för de allra flesta av oss. Det vi däremot vet är att de regeringar som driver en sådan politik är de regeringar som sedan får betala notan och skickar den vidare. Vi vet vilka som får betala: Det är pensionärer som får lägre pensioner, och det är undersköterskor som förlorar sitt jobb

Prot. 2010/11:37
17 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

när man skär ned i välfärden. Det är en politik som är oansvarig och som Alliansen kraftigt vänder sig mot.

Herr talman! Alliansen söker nu långsiktigt stöd för en politik som leder till att vi får full sysselsättning. Vi vill se en inkluderande arbetsmarknad där varje människas förmåga tas till vara. Vi är beredda att lyssna på konstruktiva förslag på hur fler jobb skapas. Men låt mig vara tydlig med att arbetslinjen är vårt svar för att möta de utmaningar som väntar Sverige.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 48 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! När man är en björn med mycket liten hjärna och tänker ut saker upptäcker man att en idé som verkade vara riktigt idéaktig inne i hjärnan är annorlunda när den kommer ut i det fria och andra människor ser på. Så sade Nalle Puh, men det kunde kanske ha varit en moderat företrädare som ser till sin egen politik.

Den retorik som Tomas Tobé här använder är precis samma som vi har hört nu i över fyra år, men verkligheten ser helt annorlunda ut. Ni företräder inte en arbetslinje. I stället är det en låglönelinje. Resultatet av er politik är ju ökad arbetslöshet, ökat utanförskap och en långtidsarbetslöshet som biter sig fast.

Det du, Tomas Tobé, här beskrev om att Sverige stod väl rustat inför finanskrisen stämmer. Vi stod väl rustade, och jag inledde med att säga det i mitt anförande. Sverige är ett rikt land. Vi har haft en situation där vi har satsat på människors kompetens, rustat människor för att klara också svåra utmaningar och haft trygghetssystem som har kunnat hjälpa människor att våga ta språnget.

Vi har satsat på kunskaper i skolan så att fler människor ska få tillgång till mer kunskap. Vi har satsat stort på samarbete om forskning och utveckling för att företag ska kunna växa och bli konkurrenskraftiga i vårt land. Vi hade också överskott i de offentliga finanserna.

Det är precis denna politik som ni håller på att ändra. Ni håller på att sätta Sverige i ett läge där vi inte längre har tillräckligt med kompetens att konkurrera med. Hur ser Tomas Tobé på det faktum att kunskaperna i svensk skola är i fritt fall? Detta är en oerhört allvarlig utmaning.

Det är allt fler ungdomar som lämnar gymnasieskolan utan tillräckliga kunskaper. Forskningsintensiva företag väljer att inte investera i Sverige utan att flytta till andra länder. Människor som är långtidsarbetslösa hamnar nu permanent utanför arbetsmarknaden.

Anf. 49 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Herr talman! Jag känner mig förhållandevis tillfreds med att jag sade samma sak före valrörelsen som nu efter valrörelsen. Det är hela poängen med vår arbetslinje. Den blir väldigt ofta ifrågasatt. Det beskrivs ibland som hårt, och det beskrivs ibland som kallt.

Sanningen är att svenska folket kanske har sett vad som är viktigt för Sverige. Det är viktigt att man håller ordning och reda i statsfinanserna. Kanske är det viktigt att det i alla lägen är lönsamt att arbeta och att det blir billigt för företagen att anställa. Kanske är det så som vi bygger Sverige starkare.

Vi har varit inne i en djup finanskris. Det är klart att detta har påverkat Sverige. De allra flesta i Sverige har också fått ta ansvar på olika sätt under denna kris. Men inte ens Ylva Johansson kan väl blunda för det läge som Sverige i dag är i. Vi är ett undantag i Europa.

Vi har förmånen i debatten i kammaren i dag att stå och diskutera satsningar på hur vi ska kunna göra så att fler ungdomar som är arbetslösa ska kunna utbilda sig. Vi kan göra satsningar med mer coachstöd till de människor som nu är arbetslösa och vill ha en hjälp in på arbetsmarknaden.

Herr talman! Det är någonting som vi ska vara stolta över. Det är viktigt. En fråga till Ylva Johansson är: Hur kan samma politik som döms ut av väljarna och som av den egna partiledaren Mona Sahlin kallas för fel politik vara en politik som ni här i kammaren i dag på fullt allvar vill driva till skarpa omröstningar?

Vilket förslag på a-kassans område är det Socialdemokraterna föreslår i dag? Är det Sven-Erik Österbergs a-kassa, är det Stefan Lövdéns a-kassa, Mona Sahlins a-kassa eller Ylva Johanssons a-kassa?

Anf. 50 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Vi kommer att rösta för en solidarisk a-kassa som hela vårt parti står bakom. Patrik Björck kommer att ta upp det mer i sitt anförande.

Vi är lyckligtvis i ett läge där vi just nu har en stark tillväxt i svensk ekonomi, starkare än i andra länder. Vi föll också skarpare än andra länder. Vi hade ett fall i bnp på över 5 procent. Nu börjar vi återhämta det, och det är bra. Men det är också ett tecken på att det är en mycket konkurrensutsatt och exportberoende ekonomi som vi har i Sverige.

Det som bygger Sverige starkt är inte bara sänkta skatter. Det som bygger Sverige starkt är människor i arbete och människor i arbete med kunskaper. Det handlar om forskning, utbildning och människor i arbete. Det är detta som ni inte vill investera i.

Jag vill vända mig till Tomas Tobé. Nu när vi har en starkt växande ekonomi kommer vi att få ökade intäkter till statskassan, vilket är välkommet. Då har alliansregeringen lagt fast ett utgiftstak som är så snålt tilltaget att det inte kommer att vara möjligt att göra några investeringar i utbildning, forskning eller högre kvalitet i undervisningen i skolan.

Vi kommer att få se att när vårpropositionen läggs fram i april finns det bara ett enda förslag att använda de ökade resurserna till, och det är sänkta skatter. Det är samma förslag och det enda som Moderaterna alltid föreslår för alla samhällsproblem.

Anf. 51 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Herr talman! Sänkta skatter är inte lösningen på alla problem. För en undersköterska som går till jobbet varje dag tror jag det är viktigt att känna att ens arbete belönas och att det lönar sig att arbeta. Jag tror att det också är därför som väldigt många nu väljer att ge sitt stöd till Sveriges arbetarparti Nya moderaterna.

När det gäller arbetsmarknaden i stort är utbildning oerhört viktigt. Det är också därför som vi har satsat väldigt mycket på komvux. Det gäller framför allt den yrkesinriktade utbildningen som är väldigt viktig.

Det är därför vi ser att vi nu har fler i svensk högskola än vad vi någonsin har haft tidigare.

När det gäller sysselsättningen och resultatet av politiken är det 100 000 fler sysselsatta i dag än vad det var i högkonjunkturen 2006, och då har vi gått igenom en djup kris. Det är resultatet av en ansvarsfull ekonomisk politik och en tydlig arbetslinje.

När det gäller Ylva Johanssons fråga om utgiftstak har vi inga nya besked att lämna. Vi kommer fortsatt att ta ansvar för svensk ekonomi och säkerställa att svenska skattebetalare vet att de satsningar av resurser vi gör det gör vi utan att belåna framtida generationer.

Anf. 52 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Herr talman! Tomas Tobé tar upp många saker i sitt inlägg. En grupp som han nämner är de unga arbetslösa.

Nyligen kom en rapport från Ungdomsstyrelsen som visar att andelen unga i åldern 20–29 år som är fattiga har fördubblats sedan 2001. Var femte person i 20–30-årsåldern lever i dag med låg ekonomisk standard. En bärande orsak till det är att de inte får någon fast förankring på arbetsmarknaden. Det är ett jättestort problem.

Det står i majoritetens text i betänkandet på s. 19: Det är viktigt att arbetslösa ungdomar kan erbjudas stöd för att kunna få en mer varaktig förankring på arbetsmarknaden. När jag letar efter vilka förslag som läggs fram för att åstadkomma detta hittar jag ingenting.

Det jag vet att regeringen har gjort redan tidigare under förra mandatperioden var att underlätta för arbetsgivare att erbjuda otrygga tidsbegränsade anställningar. Den lade fast ett regelverk för det som är så generöst för arbetsgivarens del att till och med EU-kommissionen har kritiserat regeringen för att man eventuellt bryter mot ett EU-direktiv på området.

Det enda förslag som kommer framöver som berör ungas anställningsvillkor som presenteras i budgeten är att man ska hitta på en ny anställningsform som heter lärlingsprovanställning. Den innebär en provanställning som utsträcks från dagens 6 månader till 18 månader, det vill säga ett och ett halvt års provanställning. Det är den mest otrygga anställningsform som över huvud taget finns på svensk arbetsmarknad.

Jag undrar lite: På vilket sätt kommer detta att bidra till att ge unga människor en mer fast förankring på arbetsmarknaden?

Anf. 53 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Herr talman! Josefin Brink lyfter upp ett väldigt stort problem som vi har i samhället. Vi har en hög ungdomsarbetslöshet. Unga människor är dessutom väldigt sällan inne i a-kassesystemet. De har inte varit ute på arbetsmarknaden. De är tyvärr ofta förvisade till försörjningsstöd.

Vad är det viktigaste att göra som bot mot detta? Vi tror att vi måste få in fler unga på arbetsmarknaden. Det är därför vi har satsat väldigt mycket på utbildning. I grunden måste vi lösa problemen i den svenska grundskolan och gymnasieskolan. Det är bra att unga har möjligheter att gå tillbaka till skolbänken för att läsa upp sina betyg om de behöver det.

Det är bra att vi tar bort arbetsgivaravgiften för de långtidsarbetslösa ungdomarna, och för andra ungdomar halverar vi arbetsgivaravgiften.

Det kommer att ge ungdomar bättre möjligheter att komma in på arbetsmarknaden.

Allt detta är dock Vänsterpartiet och Josefin Brink emot. De tycker att det är fel att man till exempel har en möjlighet att ha ungdomar anställda hos sig billigare. De vill ha den möjligheten för en snäv grupp ungdomar medan vi ser att det är ett mycket större problem än så.

När det gäller lärlingsprovanställning handlar det om att ungdomar inte får chansen att visa upp sig på arbetsmarknaden.

Vi ser att inom de avtalsområden där arbetsmarknadens parter har varit ansvarsfulla och öppnat upp för detta så fungerar det väl. Det ger ungdomen en erfarenhet och en möjlighet att få ett riktigt jobb.

Jag tror att vi måste våga vara öppna för att pröva många olika vägar för att komma in i arbete. Frågan är varför Vänsterpartiet inte är det.

Anf. 54 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Herr talman! När det gäller den generella nedsättningen av arbetsgivaravgiften för ungdomar har både Riksrevisionen, Finanspolitiska rådet och en rad andra ekonomer väldigt klart sagt att det inte skapar några nya jobb över huvud taget. Det har skapat större vinstmarginaler för stora företag som redan har väldigt många unga anställda.

Vi vill i stället satsa resurserna på dem som verkligen har svårt att få ett jobb. När det gäller dem som inte har en färdig gymnasieutbildning har vi en mycket mer gedigen satsning för att de faktiskt ska få möjlighet att gå klart gymnasiet som är ganska lik det förslag som TCO presenterade nyligen.

De kallar det för en utbildningsgaranti, och det handlar om att erbjuda ungdomar som skolan inte har tagit tillräcklig vara på att gå färdigt en gymnasieutbildning i individuellt anpassade program. Målsättningen är att alla ska erbjudas den möjligheten före 25 års ålder.

Vi har alltså en mer ambitiös satsning på den här gruppen än vad regeringen har.

Men vad jag pratar om nu är inte den här gruppen som ofta hamnar i långtidsarbetslöshet. Jag pratar om de unga som jobbar och betraktas som att de är i arbetskraften men som ofta är undersysselsatta, som har otrygga anställningar, som går in i och ut ur anställningar, som jobbar några timmar då och då, som är timvikarier, som är behovsanställda, som får en provanställning som plötsligt, över dagen, avbryts utan någon som helst motivering och som utnyttjas på en arbetsmarknad där de har väldigt lite att säga till om.

Detta leder till att dessa unga människor inte får någon fast förankring på arbetsmarknaden. De får en väldigt dålig ekonomi och har extremt svårt att till exempel här i Stockholm skaffa en bostad, att bilda familj och allt detta, och det här är en situation som fler och fler unga människor hamnar i. Mer än hälften av dem under 24 år har en sådan otrygg anställning. Ungefär var tredje som är under 30 år har en otrygg visstidsanställning.

Jag undrar om regeringen tror att man kommer till rätta med detta genom ytterligare en otrygg anställningsform.

Prot. 2010/11:37

17 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

Anf. 55 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Herr talman! I Sverige har vi en modell som innebär att det är parterna som har ett ansvar för att se till att man följer de lagar och regler som gäller.

Det är visserligen sant som Josefin Brink påpekar, att vi har väldigt många ungdomar som har visstidsanställningar. Det är väldigt ofta så att det första jobbet man får är en visstidsanställning innan man kan ta sig vidare till ett riktigt arbete igen.

Det vi nu ser är att vi har så pass många ungdomar som tyvärr har misslyckats i den svenska skolan. De har aldrig kommit ut på arbetsmarknaden, och de är heller inte beredda att gå tillbaka till skolbänken. För denna grupp säger vi: Kan vi öppna dörren och erbjuda en möjlighet att få en del av utbildningen på en arbetsplats samtidigt som man har en lön? Kan detta vara en väg in?

Vi tror det. Vi har tittat på många andra länder, exempelvis på Norge och Danmark, där man har olika typer av modeller för detta som fungerar väldigt väl. Det handlar om att föra in ungdomar på arbetsmarknaden, och det tycker vi är oerhört viktigt.

Den intressanta frågan är så klart att om vi skapar fler jobb totalt sett så löser vi också en del av ungdomsarbetslösheten. Detta har jag berört i mitt anförande.

Ett jobb som väldigt många ungdomar har i dag och som Josefin Brink inte tycker behöver finnas kvar har kommit via RUT-avdraget. En tredjedel av dem som i dag har fått en möjlighet att komma in och arbeta via ett RUT-avdrag är nu ungdomar som riskerar att sägas upp på grund av att Josefin Brink tycker att vi i kammaren ska rösta igenom ett avskaffande av RUT-avdraget.

Jag får ta det här med Josefin Brink sedan.

Anf. 56 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Tomas Tobé undrar hur vi i Sverigedemokraterna får ihop vår budget med en minskad skatt och ökade utgifter för välfärden.

Jag vet inte om jag och mitt parti har varit otydliga, men vi vill faktiskt minska invandringen – ganska mycket dessutom. Vi räknar med att kunna spara ungefär 10 miljarder på det här nästa år.

Jag är medveten om att det är väldigt lågt räknat. Bland annat Svenskt Näringsliv som står Alliansen nära räknade på vår politik och kom fram till att egentligen skulle det snarare röra sig om 20 miljarder, alltså det dubbla. En siffra som för övrigt även Socialdemokraterna bekräftar. Men även 10 miljarder räcker till att satsa på både välfärd och sänkta skatter. Så ligger det till.

Under dessa tre första månader i riksdagen för oss sverigedemokrater har vi fått se prov på märklig matematik från Alliansen vid ett flertal tillfällen, bland annat när Alliansen har hävdat att en 90-procentig sänkning av invandringen som vi står bakom är detsamma som en 10-procentig ökning. Jag börjar förstå varför man ser det som problematiskt att man nu kanske måste börja skära ned på Regeringskansliet från 5 000 tjänstemän till 4 700. Det är svårt med matematik.

Att det är svårt med matematik märkte vi också i Tomas Tobés anförande när han talade om att det ser bra ut med sysselsättningsstatistiken i Sverige de senaste åren. Antalet sysselsatta har ökat med 100 000 perso-

ner sedan 2006. Det stämmer ju. Problemet är bara att genom er invandring har befolkningen i arbetsför ålder ökat med upp emot 300 000 personer. Andelen som är sysselsatta har alltså minskat.

Med ert sätt att räkna måste Nordkorea vara ett föredöme. De har fler sysselsatta än Sverige. Det är verkligen en arbetslinje. Att de sedan har fler som inte är i arbete spelar tydligen ingen roll.

Anf. 57 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Herr talman! De enda som möjligtvis skulle kunna ha Nordkorea som sitt föredöme vore kanske Sverigedemokraterna. Där är det nämligen väldigt lite rörelse över gränserna, kan jag upplysa Erik Almqvist om.

Om vi nu går till sakfrågan och invandringen kan vi, när vi läser Sverigedemokraternas budget, konstatera att 90 procent av invandringen till Sverige ska stoppas. I den här beräkningen kan vi konstatera att också svenskar som har rest utomlands och som vill återinvandra till Sverige innefattas. Är det till dem, Erik Almqvist, som du tycker att det är viktigt att säga stopp, du är inte välkommen tillbaka till Sverige? Vi har fullt upp på svensk arbetsmarknad, så ni får nog vänta lite till.

Det jag tror är viktigt att förstå är att man måste granska den långsiktiga utvecklingen väldigt noga. Nu är Sverigedemokraterna visserligen ett nytt parti i Sveriges riksdag, och det kan möjligtvis ursäktas, men jag kan berätta att arbetskraftsprognoserna framöver kommer att visa att vi kommer att ha ett tydligt behov av fler arbetskraftsinvandrare till Sverige. Det är det ena alternativet.

Det andra alternativet är att skära ned på välfärden. Hur man än räknar och hur mycket man än ogillar invandring kommer man inte undan detta: Det kommer att vara viktigt att svenska företag har en möjlighet att rekrytera den kompetens man behöver för att vara konkurrenskraftiga i en alltmer globaliserad värld.

Min fråga till Erik Almqvist är: Vilket svar är det som gäller? Kan Sverigedemokraterna acceptera att det finns en prognosutveckling som innebär att vi behöver arbetskraftsinvandring, eller är det nedskärningar i välfärden och sänkta pensioner som är att vänta för landets pensionärer?

Anf. 58 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Nu börjar jag förstå att Tomas Tobé har lite svårt att se hur vår budget håller. Båda Tomas Tobés antaganden kring vår budget var ju felaktiga till att börja med.

Nej – vi har inte sagt i vår budget att vi ska minska invandringen med 90 procent. Vi vill sätta upp nya och restriktivare regler framför allt för anhörig- och asylinvandring, och vi har uppskattat att den typen av invandring kommer att minska med 90 procent. Men det omfattar inte, som Tomas Tobé antog, de svenskar som återvänder. Förra året var det ungefär 18 000 av över 100 000 invandrare totalt.

Vi vill heller inte ha nordkoreansk invandring.

Precis som jag sade vill vi ha en behovsanpassad invandring. Behöver vi arbetskraft vill vi att man ska vara öppen för det. Det är inget konstigt. Så har det varit länge i Sverige. Problemet är att ni i praktiken har avskaffat behovsprövningen. I dag är det upp till den enskilde att fixa sig ett jobb; om det sedan finns behov av den typen av arbetskraft på arbets-

Prot. 2010/11:37
17 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

marknaden eller inte spelar ingen roll när uppehållstillståndet ska utfärdas.

Det här är rakt emot utvecklingen i våra grannländer och även i arbetskraftsinvandringsländer som ni gärna framhåller, till exempel Kanada där man har utarbetat poängsystem som blir alltmer tydliga med tiden, just för att man vill ha en tydlig behovsprövning och en tydlig profilering så att man får folk till landet som man också har nytta av.

Att er invandringspolitik inte fungerar är uppenbart. Det är därför ni måste införa diskriminering av svenskar, vilket jag själv skulle ha svårt att stå och tala stolt om utan att skämmas inför de väljare som faktiskt har röstat på mig.

Vad gäller prognoser får vi höra att det kommer att komma prognoser som visar att vi behöver arbetskraftsinvandring. Självklart. Det kommer att komma sådana prognoser någon gång i framtiden. Det kommer också att komma prognoser i framtiden som visar på att vi inte behöver det.

Men vi måste förhålla oss till den verklighet som är nu, och problemet är att under flera decennier har vi en minskande sysselsättningsgrad i Sverige. Vi har en invandring som bara leder till ökad arbetslöshet, och då ser inte vi ett sådant nära förestående problem eller behov.

Anf. 59 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Herr talman! Prognoserna finns redan. Jag kan skicka över ett antal underlag från SCB så kan Erik Almqvist få läsa igenom dem och sedan återkomma med ett svar på hur han anser att svenska företag ska kunna lösa sin arbetskraftsbrist på sikt.

Jag tror att det är viktigt att komma ihåg att över 600 000 personer som man skulle kunna kalla för invandrare, utrikes födda eller vad vi nu väljer att kalla dem som kommer från ett annat land går till jobbet varje dag och arbetar i Sverige. Det är människor som bidrar till vårt välbefinnande. Och det är någonting som jag är väldigt stolt över.

Det jag däremot inte tycker att vi ska vara stolta över är när någon lägger fram oseriösa budgetförslag där man till exempel säger att man ska sänka skatter och höja bidrag och där man inte har en ordentlig finansiering i grunden. Ni må tycka att det är som ni säger i de förslag som ni har lagt fram på invandringsområdet, men det finns ingen ekonomisk bärkraft i de analyser som ni har gjort.

När det gäller instegsjobben, som finns på vårt område i detta utskott, tycker jag att det största problemet är att utrikes födda som kommer till Sverige inte tillräckligt snabbt lär sig svenska och att de inte kommer ut i arbete. Jag tycker att det är de största problemen. Därför är instegsjobben väldigt viktiga. De ger en möjlighet att kombinera lärandet av svenska med att arbeta. Därmed kan vi också underlätta integrationen i Sverige.

När det går upp för svenska folket att Sverigedemokraterna inte vill ha någon integrationspolitik, att man vill stigmatisera bilden av invandrare och att man vill hålla dem utanför arbetsmarknaden tror jag att Erik Almqvist och Sverigedemokraterna kommer att marschera ut ur den här kammaren, och det kommer jag att vara stolt över.

Anf. 60 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Herr talman! Tack Tomas Tobé för anförandet! Det föranledde några frågor.

Den ena handlar om hur arbetsmiljöombuden ser på frågorna. Tomas Tobé nämnde inte det alls i sitt anförande. I enkäten om arbetsmiljö som har presenterats ser vi att 37 procent av de drygt 2 500 arbetsmiljöombud som har svarat på enkäten säger att det förekommer sjukskrivningar kopplade till arbetstid på deras arbetsplats. 84 procent uppger att det finns tjänstemän som regelbundet arbetar övertid. Man kan ju tycka att det är bra att folk jobbar övertid, men endast 14 procent säger att samtliga på arbetsplatsen tar ut den fyra veckors sammanhängande sommarsemester som är lagstadgad, och 84 procent anger att tjänstemännen antingen inte kan eller själva väljer att inte göra det.

Det jag tog upp i mitt huvudanförande och det jag vill veta från Tomas Tobé är varför man inte nämner de här frågorna på det sätt som de faktiskt bör nämnas, nämligen att det här är ett stort problem. Flera talare som är uppsatta på talarlistan efter oss kommer att ta upp många andra viktiga frågor, men det här arbetsområdet som vi pratar om i dag är nog så viktigt för den majoritet av svenskar som jobbar. Det här är faktiskt en oerhört viktig fråga. Vilka tankar har ni i utskottet som tillhör regeringsunderlaget? Det skulle jag vilja höra av Tomas Tobé.

Anf. 61 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Herr talman! Låt mig börja med att ge Mehmet Kaplan rätt. Det här är en oerhört viktig fråga, en framtidsfråga. Jag tror att hela frågeställningen kring arbetsmiljö måste bli någonting självklart. Jag skulle gärna se ett större engagemang, framför allt från arbetsgivarorganisationerna när det gäller de här frågorna.

Jag tror att hela frågan om arbetsmiljö faktiskt kommer att vara ett konkurrensmedel i framtiden, det vill säga att erbjuder man en arbetsplats med en bra arbetsmiljö kommer man också att vara attraktiv som arbetsgivare.

Arbetsmarknadsministern hade tyvärr inte möjlighet att närvara vid denna debatt, men jag kan berätta att Hillevi Engström har ett mycket starkt engagemang i detta. Hon har också en bakgrund som facklig ombudsman och är mycket kunnig i dessa frågor. Hon har varit tydlig med att hon nu vill göra mer på detta område.

Vi väljer att i den här budgeten avisera ett förslag med coacher över tröskeln. Just för dem som har varit borta från arbetsmarknaden länge och de arbetsgivare som tar emot dem kan vi kanske hitta en möjlighet genom att en coach kan hjälpa till så att man får en bra arbetsmiljö och får det att fungera.

Det var lite grann det, herr talman, jag avsåg när jag beskrev det som att vi behöver få en mer inkluderande arbetsmarknad, en arbetsmarknad där man prövar alla människors arbetsförmåga och där man kan få delta efter egna förutsättningar. Det är också en fråga där arbetsmiljön är väldigt central.

Anf. 62 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Herr talman! Tack, Tomas Tobé! När det gäller det här förhållnings-sättet är det naturligtvis bra att vi har en relativt god samsyn. Det handlar ändå om det långsiktiga arbetet med de insatser vi faktiskt gör för att få flera människor i arbete. Det är det högst prioriterade målet. Där instämmer jag i det som har sagts. Vi ska kunna sörja för att de som kommer in

i arbete och de som redan finns i arbetslivet faktiskt kan känna glädje och en trygghet i det arbete de har.

Då blir det lite svårt med de besparingar som man har gjort på Arbetsmiljöverkets anslag och som en av våra reservationer just tar upp. I betänkandet har Alliansen framfört att man faktiskt har satsat lite pengar, inte fullt så mycket som vi hade velat, och i syftet skrivs det att man bland annat har satsat de här pengarna för att förstärka Arbetsmiljöverkets informations- och kunskapsspridning om arbetsmiljöfrågor så att fler arbetsplatser, även de minsta, stimuleras till ett effektivt miljöarbete.

Frågan är: Är det verkligen informationsprodukter som ska utvecklas i syfte att öka intressenternas möjligheter att få ett konkret och användbart stöd, eller är det så att det faktum att trafiken på webbplatsen har ökat är viktiga indikatorer på att det faktiskt blir reella förbättringar på området? Jag är lite tveksam, men naturligtvis är informationsinsatserna viktiga. Jag tycker att det är bra att de görs, men jag menar att det bör tas ett bredare grepp om detta.

Jag vill också passa på att önska utskottsordföranden en god jul och ett gott nytt år. Det här är ju sista debatten i vårt utskott inför juledigheten.

Anf. 63 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Herr talman! Det är sant. Vi har ökat anslagen till Arbetsmiljöverket de senaste åren. Vi har också genomfört sänkningar i inledningen av förra mandatperioden.

Låt mig vara tydlig och säga så här: Jag tror inte att frågan om en god arbetsmiljö kan begränsas till summan i budgeten till Arbetsmiljöverket. Det är en klart större fråga än så, och vi har stora utmaningar framgent på svensk arbetsmarknad.

Det vi har försökt att göra, om jag nu stannar vid Arbetsmiljöverket, är att givetvis ha kvar delen av kontroll, vilket behövs på ett antal arbetsplatser, men kanske framför allt att också få i gång ett arbete som handlar om att ge mer hjälp och att underlätta för de mindre företagen. Väldigt ofta handlar inställningen till arbetsmiljö om okunskap. Vi tror att vi behöver satsa mer på rådgivning och information för att den vägen säkerställa att vi kan få en bättre arbetsmiljö på svensk arbetsmarknad.

Anf. 64 HANS BACKMAN (FP):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till förslagen i det betänkande som vi debatterar i dag, AU2 *Arbetsmarknad och arbetsliv*.

Jag vill också inleda med att säga att Sverige har klarat sig bättre ur den värsta finanskrisen sedan 1930-talet än de flesta andra länder. Det är värt att beakta när man tittar på situationen i vårt land. Tack vare de starka offentliga finanserna har Sverige kunnat bedriva en politik som har dämpat fallet i produktionen och sysselsättningen. Åtgärderna för att lindra krisens effekter har kännetecknats av en ambition att åstadkomma så positiva effekter på sysselsättningen som möjligt i en tid som har varit svår.

De omfattande reformer som regeringen har genomfört under den gångna mandatperioden, bland annat på vårt område, arbetsmarknaden, för att stärka arbetslinjen ökar inte bara den varaktiga sysselsättningen utan lindrar också i nuläget krisens effekter.

Åtgärderna har också bidragit till att stärka de långsiktiga förutsättningarna för tillväxt. Regeringens politik, den som vi har fått förtroende av väljarna att fortsätta med även under denna mandatperiod, har konsekvent haft, och kommer konsekvent fortsättningsvis att ha, fokus på jobbskapande och matchning in på arbetsmarknaden.

Vi i Alliansen – Folkpartiet, Moderaterna, Centern och Kristdemokraterna – kan konstatera att arbetsmarknaden fortsätter att utveckla sig i en positiv riktning. Sysselsättningen ökar, och de arbetade timmarna på den svenska arbetsmarknaden blir fler. Den goda utvecklingen förstärks också av att arbetslösheten nu tenderar att minska. Det framgår av arbetskraftsundersökningen, AKU, för november i år, 2010, att antalet sysselsatta i åldern 15–74 år ökade med nära 100 000 personer jämfört med november 2009. Arbetslösheten var i november 7,1 procent. Det är absolut en alltför hög siffra, men det är ändå en fortsatt nedåtgående trend för både kvinnor och män.

Det är glädjande att vi kan se att den starka utvecklingen på arbetsmarknaden också innebär att långtidsarbetslösheten tenderar att minska. Den har minskat från 127 000 personer till 113 000 personer på ett år. Det är samma sak där. Det är alltför många, men det är på väg åt rätt håll.

Företrädare för både Statistiska centralbyrån, SCB, och Konjunkturinstitutet, KI, har vid informationstillfällen i utskottet under den tid som beredningen av detta ärende har pågått talat om en bred återhämtning på arbetsmarknaden. KI beräknade i september 2010 att sysselsättningen skulle öka med 140 000 personer mellan 2010 och 2012 men angav också inför utskottet i november att det inte är uteslutet att denna siffra kommer att justeras uppåt. Enligt institutets egna undersökningar ligger till exempel näringslivets anställningsplaner på en hög nivå. Andra positiva indikationer som institutet hänvisade till är att Arbetsförmedlingens uppgifter nu visar en starkt nedåtgående trend för varsel om uppsägning och en uppgång när det gäller antalet nyanmällda platser.

Fru talman! När sysselsättningen nu tar fart och arbetslösheten börjar minska är det centralt att säkra att arbetsmarknaden fungerar väl och att arbetsmarknadspolitiken anpassas till konjunkturutvecklingen. Då är det rimligt att de konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärderna minskar i omfattning i takt med att arbetsmarknadsläget förbättras. Jag vill ändå betona att det är förstås viktigt att det finns en hög beredskap för att vidta nya åtgärder om det skulle visa sig att arbetsmarknaden plötsligt skulle utvecklas svagare än enligt de bedömningar som har gjorts i budgetpropositionen. Detta är viktigt för att motverka risken att arbetslösheten biter sig fast och att människor slås ut från arbetsmarknaden.

Styrande för företagens beslut att anställa är hur konjunkturläget uppfattas och hur man ser på framtiden som företagare. Där understryks vikten av goda offentliga finanser och ett långsiktigt ansvarstagande för svensk ekonomi. Här skulle jag vilja påpeka att Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet avvisar sänkningen av socialavgifterna för unga. De anser inte att det är en åtgärd som skulle öka efterfrågan på personer med svag förankring på arbetsmarknaden – i det här fallet de unga. Det är ett bristande ansvarstagande inom arbetsmarknadspolitiken eftersom min bedömning är att en sådan åtgärd gör det svårare för unga att få jobb på grund av fördyringar för företagen. Enligt Svenskt Närings-

livs företagarbarometer som kom i somras anger 67 procent av Sveriges företagare att halveringen av arbetsgivaravgiften till de unga har haft betydelse för deras beslut att rekrytera. Uppenbarligen säger företagare själva att detta har betydelse för deras vilja att anställa. Det bör man ta i beaktande när man funderar över eventuella förändringar i den åtgärden.

Fru talman! Alliansen kan instämma med oppositionen om att det finns behov av satsningar på utbildning, i synnerhet att det är viktigt att ha slutfört grund- och gymnasieskola. Vi välkomnar därför att regeringen avser att vidga målgruppen för folkhögskolesatsningen, som ska motivera och underlätta för arbetslösa ungdomar att återuppta och genomföra sina studier. Insatserna ska nu erbjudas samtliga arbetslösa ungdomar under 25 år som saknar slutbetyg från grund- och gymnasieskolan.

Det kan finnas skäl att betona utbildningspolitikens betydelse för arbetsmarknadsutvecklingen och särskilt peka på de positiva förändringarna av gymnasieskolan, som bland annat syftar till att förbättra genomströmningen och minska antalet avhopp från skolan.

Vi vill också peka på den positiva utvecklingen av lärlingsfrågan. Här har vi en satsning från regeringen på en omfattande lärlingsutbildning, och här finns förslag på en särskild anställningsform för gymnasie-lärlingar och inrättande av lärlingsprovanställningar. Det här ska underlätta de ungas inträde på arbetsmarknaden.

Jag vill också i sammanhanget uppmärksamma regeringens viktiga satsning på yrkesutbildning. I budgetpropositionen för 2009 presenterade regeringen ett paket vars syfte var att utöka och uppvärdera svensk yrkesutbildning. Totalt planerades en satsning på 1,8 miljarder kronor under tre år för att ge fler möjlighet att läsa en yrkesutbildning och för att genom detta förbättra näringslivets konkurrenskraft. Yrkesutbildningspaketet innehöll tre delar som gäller olika skolformer. Utöver den gymnasiala lärlingsutbildningen är det gymnasial yrkesutbildning inom komvux och yrkeshögskola. För samtliga delar gäller att de ska anpassas till behoven på arbetsmarknaden.

Intresset för utbildningarna har också varit stort. Mot bakgrund av konjunkturläget och för att motverka arbetslösheten föreslår regeringen en utökad satsning på yrkesvux i hösttilläggsbudgeten. Regeringen föreslår att denna satsning ska fortsätta även under 2011. Det här tycker jag är bra och kan vara värdefullt för många, inte minst unga – som härmed kan få en större chans att få jobb.

Fru talman! De unga har under en längre period haft svårt på arbetsmarknaden. De har haft en utsatt situation. Det försämrade arbetsmarknadsläget har drabbat ungdomar hårt. Det kan också delvis förklaras av att unga oftare än vuxna har en svag förankring på arbetsmarknaden med tillfälliga arbeten eller begränsad anställningstid. Hela utskottsmajoriteten, det vill säga Alliansen, vill understryka att det här är allvarligt. Vi avser därför förstås att fortsätta med att försöka förbättra läget. De unga som saknar fullständig gymnasieutbildning har en särskilt utsatt situation. Att slutföra grund- och gymnasieskola är mycket viktigt för att få en förankring på arbetsmarknaden. Därför välkomnar vi i Alliansen regeringens satsningar på att motivera och underlätta för arbetslösa ungdomar att återuppta och avsluta sina studier med hjälp av högre studiebidrag för arbetslösa ungdomar som saknar grundskole- eller gymnasieutbildning. Jag återkommer till det eftersom det är så extremt viktigt.

Vi vill också visa vår uppskattning till att man fortsätter att förlänga och utvidga den folkhögskolesatsning som infördes 2010. Vi vill även lyfta fram utbildningspolitikens betydelse för arbetsmarknadsutvecklingen. Det hänger ihop. Sedan är vi fokuserade på att gymnasieskolan ska reformeras. Vi måste komma till rätta med de fallande kunskapsnivåerna. Detta arbete har påbörjats och fortskrider, men det tar sin tid att få full effekt när man lägger om ett så stort system som vårt utbildningssystem.

Fru talman! Vi i Alliansen vill också uppmärksamma att Nationella lärlingskommittén har överlämnat sitt andra delbetänkande, *Gymnasial lärlingsutbildning – utbildning för jobb* till regeringen. Lärlingskommittén har haft i uppdrag att stödja och följa upp försöksverksamheten med gymnasial lärlingsutbildning i första hand ur näringslivets perspektiv. Närmare 10 000 ungdomar deltar i försöksverksamheten med gymnasial lärlingsutbildning. Den har pågått sedan hösten 2008, och planen är att verksamheten nästa år ska permanentas inom den nya gymnasieskolan. Lärlingsutbildningen ska utgöra ett komplement till den skolförlagda yrkesutbildningen. Kommitténs undersökning visar att nio av tio företag som deltar i försöksverksamheten är positiva.

I sammanhanget kan även nämnas att regeringen har aviserat att fler vägar ska öppnas för ungdomars möjligheter till jobb. Det finns till exempel planer på att införa en ny tidsbegränsad anställningsform för elever som går lärlingsprogram inom gymnasieskolan och en möjlighet till lärlingsprovanställningar för personer upp till 23 år. Vi ser detta som verktyg för att få ned arbetslösheten bland de unga.

Här är det också viktigt att uppmärksamma IF Metall och arbetsgivarorganisationen Teknikföretagen, som i dagarna har tecknat kollektivavtal om yrkesintroduktion. Avtalet riktar sig till ungdomar under 25 år som saknar relevant yrkeserfarenhet och som på detta sätt kan få arbete och utbildning. Detta kan ses som ett exempel på när arbetsmarknadens parter tar ett ansvar för att unga ska ges en väg in i arbete.

Här är det också värt att notera att det finns ett starkt stöd för att införa lärlingssystem. I den företagarbarometer som Svenskt Näringsliv hade i somras, som jag tidigare hänvisade till, anser 73 procent av företagen att det är en mycket eller ganska viktig reform att genomföra för att öka sysselsättningen bland unga. Det här har starkt stöd över en stor del av det arbetsmarknadspolitiska fältet av de aktörer som är inblandade i detta arbete.

Jag vill poängtera att vi i Alliansen ser arbetslösheten, och i synnerhet ungdomsarbetslösheten, som en av de absolut mest angelägna frågorna för Sverige att få bukt med. De åtgärder som nu vidtas är mycket viktiga, och vi vill fokusera inte minst på satsningarna på ungdomar.

Vi har också ett antal förslag som gäller förstärkta resurser till arbetspraktik och coachning. Arbetsförmedlingen får också ytterligare resurser som kan användas för denna prioriterade grupp. Budgetförslaget innehåller även utökade möjligheter för unga att få stöd inom jobbgarantin.

Den halverade arbetsgivaravgiften för den som anställer ungdomar under 26 år ligger dessutom fast. Jag vill också lyfta fram de särskilda nystartsjobben som riktar sig till unga människor mellan 20 och 25 år som har varit arbetslösa i mer än sex månader. För den gruppen ges arbetsgivaravgiften en reducering som motsvarar normal arbetsgivaravgift.

Jag skulle också vilja säga något ord om forskningen, som har tagits upp här i talarstolen. Faktum är att vi i Sverige gör en rejäl satsning på svensk forskning. Den forskningsproposition som lades fram 2008 innebar en ökning av anslagen med 5 miljarder kronor. Aldrig någonsin har anslagen för forskning ökat så mycket på så kort tid. Därmed nådde vi också målet om att Sverige ska avsätta 1 procent av bnp till offentligt finansierad forskning.

Till sist, fru talman, skulle jag vilja säga när det gäller Sverigedemokraterna att internationell forskning visar att storleken på invandringen har mycket små eller obefintliga effekter på hur sysselsättningen utvecklas för de infödda. Arbetsmarknaden är helt enkelt inget nollsummespel där svenskar förlorar om invandrare vinner. Invandrare är också konsumenter och skattebetalare. Deras konsumtion bidrar till att efterfrågan ökar och att fler företag skapas, och därmed kan det bli fler jobb. Många utrikes födda som kommer till Sverige startar företag och skapar nya arbetstillfällen. Personer med utländsk bakgrund utgör även en värdefull kompetens i svenska företag och möjliggör exempelvis exportsatsningar och affärskontakter med andra länder.

Jag vill avsluta med att säga att vi jobbar för att stärka arbetsmarknaden och ge fler arbete. Vi har fått förtroende av väljarna att fortsätta det arbete vi påbörjade under förra mandatperioden, och vi avser att fortsätta detta även under denna mandatperiod.
(Applåder)

Anf. 65 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! Jag har några frågor till Hans Backman som rör arbetslöshetsförsäkringen.

Det står i betänkandet att regeringens inställning till "arbetslöshetsförsäkringen är att alla med fast förankring på arbetsmarknaden ska vara berättigade till inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning". I detta instämmer Hans Backman och de andra borgerliga ledamöterna.

Då är min fråga: Hur ska Alliansen åstadkomma det utan att höja taket i arbetslöshetsförsäkringen?

Om alla som har en fast förankring ska ha en inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning krävs det ju en rejäl höjning av taket, eftersom 90 procent av a-kassornas medlemmar i dag inte har en inkomstrelaterad ersättning därför att taket är så lågt satt att man bara får ut ett grundbelopp i praktiken.

Ert motstånd mot att höja taket i arbetslöshetsförsäkringen – det har vi hört från föregående talare – är kompakt, för det skulle vara oansvarigt och jag vet inte vad. Min fråga är då: Hur har ni tänkt er att nå den här målsättningen om ni själva inte ska höja taket? Eller har ni tänkt sänka den procent som man får ut från a-kassan för att uppnå detta? Det är ju ett annat medel att säga så här: Vi säger att folk ska få ut ungefär 50 procent av sin tidigare lön från a-kassan. Då blir det ju en ersättning ungefär som den ser ut i dag, där den genomsnittliga utbetalningen ligger på ungefär 50 procent av den tidigare lönen.

Jag vill gärna ha ett svar på frågan: Hur ska alla få en inkomstrelaterad ersättning utan att man höjer taket?

Anf. 66 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! Det vi fokuserar på är möjligheten att införa en obligatorisk a-kassa så att alla som arbetar har rätt till en arbetslöshetsförsäkring den vägen. Vår bild är att detta kan jämföras med sjukförsäkringen, att den som råkar ut för att bli arbetslös alltid har rätt att få en ersättning. Men så är det inte i dag – det är ett antal som inte är med i a-kassan. Vi ser det som en bra och riktig reform för att alla ska få en trygghet.

Anf. 67 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! Jag upprepar min fråga. Om man gör en försäkring obligatorisk betyder det inte nödvändigtvis att fler får ut ersättning. För det första finns det kvalifikationsvillkor. Jag utgår från att ni inte har tänkt slopa dem och göra det till en medborgarlön, utan det ska fortfarande finnas kvalifikationsvillkor.

Oavsett om man nu genom att sänka avgifterna, vilket vi tror är ett bättre sätt, får alla människor att vara med i försäkringen kvarstår frågan: Hur ska alla med fast förankring på arbetsmarknaden få rätt till en inkomstrelaterad ersättning utan att man höjer taket?

Är det så att den obligatoriska arbetslöshetsförsäkring som ni förespråkar och vill införa ska ge människor i genomsnitt drygt 50 procent i ersättning av deras tidigare lön? Det är nämligen hur det ser ut i dag. 90 procent av medlemmarna i a-kassan är i dag underförsäkrade och får ingen inkomstrelaterad ersättning. Man får bara ut maxbeloppet på 14 900 kronor i månaden. Det är inte en inkomstrelaterad ersättning för 90 procent av löntagarna.

Hur ska detta åstadkommas?

Anf. 68 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! Josefin Brink vet att vi ännu inte har satt några nivåer i den eventuella obligatoriska a-kassa som vi strävar efter att få till.

När det gäller hur nivåerna i a-kassan ser ut om man blir arbetslös är de satta till vissa procentsatser, och så kommer det att vara även i framtiden. Sedan kan vi alltid ha ett önskemål om att komma upp högre i ersättningar. Vi i Folkpartiet har bland annat sagt att vi skulle vilja uppnå att en större andel personer får ut 80 procent av sin lön, men samtidigt måste vi titta på kostnaderna för detta.

Det är dock ett försvarligt antal miljarder som skulle belasta staten om man genomförde de förslag som oppositionen har när det gäller a-kassan. Då har vi sagt att vi i dagsläget inte känner att det finns utrymme i statsbudgeten för de kostnadsökningarna.

Därför avser vi att jobba vidare på att få en a-kassa som alla som har arbetat är anslutna till så att man får en trygghet den vägen. Det ser vi som en viktig trygghetsreform, precis som sjukförsäkringen. Alla som har arbetat ska ha rätt till en a-kassa, och alla som är sjuka ska ha rätt till sjukförsäkring. Det är en princip som jag som liberal tycker att det är väldigt viktigt att stå bakom. Jag hoppas att vi ska kunna nå framgång där.

Anf. 69 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag fortsätter där Josefin Brink slutade. Min fråga till Hans Backman är: Vad menar du med en inkomstrelaterad försäkring?

Anf. 70 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! En del av den lön man har haft när man har jobbat ska man få ut i ersättning om man råkar bli arbetslös av någon anledning. Jag vidhåller då att det vi håller på att arbeta fram är viktigt, att vi ska få en a-kasseförsäkring som omfattar alla som har arbetat.

Jag kan ställa en motfråga till Ylva Johansson: Varför anser inte Socialdemokraterna att det är bra med en a-kasseförsäkring som alla som har arbetat skulle ha rätt till? Är det inte en väldigt bra trygghetsreform? Ni sympatiserar ju med den inställning som vi alla har när det gäller sjukförsäkringen, att alla ska ha rätt att få ersättning om man blir sjuk.

Anf. 71 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Vi vill gärna ha en a-kassan där alla har möjlighet att vara försäkrade.

Men frågan gäller att Hans Backman säger att han vill ha att arbetslöshetsförsäkring där många flera eller alla får en inkomstrelaterad ersättning. Han svarar nu och säger att inkomstrelaterad ersättning är att man får ut en viss andel av sin inkomst.

Hur är det möjligt att genomföra utan att kraftigt höja taken i a-kassan, något som ni hävdar är ansvarslöst att göra?

Anf. 72 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! Om man gör det innan man känner att vi i Sverige har de ekonomiska förutsättningarna för att göra det, då blir det ansvarslöst. Varje gång man gör en reform som kostar flera miljarder måste man ha täckning för den i statsbudgeten – det är fundamentalt.

Vi har från Folkpartiets sida sagt att vi långsiktigt gärna skulle se en möjlighet att höja ersättningsnivåerna, men då måste vi ha täckning för det finansiellt.

Den offensiva inställning som Socialdemokraterna nu har när det gäller a-kasseförändring är lite märklig, med tanke på att det är olika bud från olika företrädare – Sven-Erik Österberg har sagt en sak och så vidare. Det verkar som om ni inte känner er riktigt trygga med era egna förslag.

Anf. 73 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Fru talman! Även Hans Backman kritiserar Sverigedemokraternas politik och ställningstaganden utifrån något annat än just Sverigedemokraternas politik och ställningstaganden. Vi har aldrig påstått att det Backman kallar den inhemska befolkningen skulle bli mer arbetslös om man har en mycket stor invandring. Däremot säger vi att arbetslösheten ökar om man har en mycket stor invandring. Men det beror att de som kommer hit hamnar i arbetslöshet. Jag tror inte att någon av oss ifrågasätter att det är så. Det hoppas jag i alla fall, för all statistik pekar ju på samma sak.

Den stora invandring som ni har infört leder till utanförskap och arbetslöshet.

Men det betyder inte att invandring i sig måste vara dålig. Det har vi heller aldrig påstått. När vi talar om migration talar vi om människor som förflyttar sig. En människa som har en kompetens som ett land efterfrå-

gar har självfallet goda förutsättningar att bli en del av det samhället. Men det är inte alltid som de behoven finns.

Det är därför de flesta andra länder har en behovsprövad arbetskraftsinvandring. Det är därför länder som Kanada och Danmark har poängsystem som man uppdaterar årligen efter landets behov, just för att undvika att skapa utanförskap, som ni bygger.

Jag vill också kommentera detta med att Sverige har klarat sig bättre under krisen. Ja, det stämmer, men det beror inte på Alliansen utan väldigt mycket på det svenska folket, som var förnuftigt nog att inte rösta ja till medlemskap i EMU. Det är en av de absolut viktigaste enskilda förklaringarna till att Sverige har stått sig starkare än euroområdet under finanskrisen.

Anf. 74 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! För att börja med det sista: Jag skulle inte vilja koppla ihop våra framgångar med euron på det sätt som Sverigedemokraterna vill göra. Att vi har klarat oss så pass bra beror på att vi har haft en ansvarsfull ekonomisk politik i stort. Olika länder har klarat sig olika bra. När man tittar på deras resultat, till exempel i Spanien, kan man se att de har misslyckats med den inhemska ekonomiska politiken i mångt och mycket, vilket har drabbat dem. Det viktigaste är att man har en stabil och bra politik i stort.

När det gäller företagarna och arbetskraftsinvandring: Jag tror på företagare. När en företagare bedömer att det finns behov av en viss typ av arbetskraft i företaget som inte är tillgänglig i närområdet – det är ingen som söker jobben som finns när de annonseras ut – och företagaren plötsligt upptäcker att det utanför Sverige finns en grupp som skulle vilja komma hit och utföra jobbet, då litar jag helt enkelt på företagaren.

Vi har möjligen olika syn på företagare. Men jag tror att företagarna är bäst skickade att bedöma vilken typ av arbetskraft de behöver till sina företag och om det är nödvändigt för dem att gå utanför Sverige för att få tag på den arbetskraften.

När det gäller den stora biten med de invandrare som är här och inte har något jobb: Vi gör nu en satsning på en stor etableringsreform just för att komma till rätta med den långa tid som det kan ta att få ett arbete. Det tar i snitt sju år att komma in i arbete, vilket är helt absurt och är alldeles för länge.

När vi nu inför etableringsreformen blir det en fastställd etableringsplan: Vad har du med dig i bagaget när du kommer hit? Vilken utbildning har du? Vilka yrkeskunskaper har du? Vilka kunskaper har du från ditt gamla hemland som du skulle kunna validera här i Sverige för att kunna komma in på arbetsmarknaden?

Alla de åtgärderna är jätteviktiga för att komma till rätta med det problem som vi har haft med en integrationspolitik som inte har varit lyckad. Men det ska vi nu rätta till och jobba hårt med att åtgärda.

Anf. 75 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Fru talman! Återigen svarar Hans Backman på något annat än det jag säger. Jag sade att detta att vi har stått utanför EMU har varit gynnsamt genom finanskrisen. Det likställer Hans Backman med euron. Det är klart att det har varit gynnsamt att stå utanför eurosamarbetet också, eftersom

Prot. 2010/11:37
17 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

den svenska valutans utveckling har varit mer gynnsam för den svenska exportindustrin när finanskrisen var som djupast.

Men EMU-samarbetet innebär mer än så. Det innebär att vi har en fristående riksbank, som de borgerliga partierna själva var med och inrättade i början av 90-talet som ett av de absolut viktigaste instrumenten för att kunna hantera konjunktursvängningar. Man såg behovet av att ha ett räntevapen just för att bekämpa inflationen i Sverige och motverka överhettning. Även det är något som man skänker bort genom ett EMU-medlemskap. Men där har vi kunnat sätta räntorna efter våra behov också. Dessutom slipper vi agera stöd på samma sätt till Grekland och andra länder i södra Europa när eurosamarbetet nu kraschar eller ekonomin i alla fall ser väldigt dålig ut i vissa euroländer.

Vad gäller arbetskraftsinvandringen är problemen med era regelverk att de inte innebär någon behovsprövning. Vi kan redan se att många av dem som har kommit hit genom de nya regelverken har kommit just som restaurangbiträden och städare. Men med en sysselsättningsnivå på 72 procent kan det inte vara omöjligt att hitta folk i Sverige som kan jobba som restaurangbiträden och städare.

Jag vet att Dagens Nyheter i höstas gjorde något slags undersökning för att se vilka konsekvenser de nya regelverken har fått. Man har redan sett ett oerhört missbruk av systemet. Tidigare har vi kunnat se hur människor betalar hundratusentals kronor till flyktingsmugglare eller på andra sätt för att försöka ta sig in i Sverige. Självfallet är man också beredd att köpa ett arbetstillstånd om det krävs, ifall det är ett enklare sätt att ta sig in i landet. Det är väl inget konstigt med det.

Anf. 76 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! Det kan väl till äventyrs vara så att det inte alltid är så många som söker restaurangbiträdesjobben, och då är det klart att det finns behov av att få in någon annan som gör det jobbet.

Missbruk ska självfallet stävas på det här området, precis som på alla andra områden. Det är grundläggande.

Jag tycker ändå att den kritik som Sverigedemokraterna har mot alla förslag som rör invandring innebär att det egentligen är fel att några kommer hit över huvud taget. Det känns som en ganska udda syn på tillvaron, när vi känner till – och det står också i betänkandet – att Arbetsförmedlingen har gjort en rapport om generationsväxling på arbetsmarknaden.

Det framgår av rapporten att det mellan 2010 och 2025 blir 1,6 miljoner pensionsavgångar i Sverige. Det är ca 250 000 fler personer än under femtonårsperioden 1995–2010. Det framgår också att generationsväxlingen är särskilt omfattande i den offentliga sektorn. I vissa kommuner blir åldersavgångarna inom den offentliga sektorn större än tillskottet av ungdomar. Samtidigt ökar antalet personer på arbetsmarknaden med endast 40 000 under den kommande femtonårsperioden. Det kan jämföras med 218 000 personer under perioden 1995–2010.

Jag kan inte se någon annan väg för att klara av behoven av personal inom inte minst den offentliga sektorn än att vi är öppna för att personer kommer till Sverige både som arbetskraftsinvandrare men självfallet också av andra skäl, som flyktingskäl. Har vi en bra integrationspolitik

kommer de att vara enormt värdefulla för oss för att täcka upp inte minst inom välfärdsektorn i våra kommuner.

Ylva Johansson var tidigare inne på behovet inom till exempel demensvården. Det är ett behov som finns och kommer att finnas framöver. Det måste vi ha respekt för och ta hänsyn till, för jag vill inte att våra gamla ska sitta ensamma och ropa på hjälp utan att någon kommer. Det tycker jag vore ovärdigt ett välfärdsamhälle som Sverige.

Anf. 77 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! I dag debatterar vi utgiftsområde 14, arbetsmarknad och arbetsliv. Vi har tre framställningar från Riksrevisionen, flera motioner och ett utskottsinitiativ om ändringar i lagen för fiskarnas a-kassa. Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Vi debatterar det här i dag med en utgångspunkt som är rätt unik. Vi kan här i Sverige diskutera satsningar trots att vi nyligen började vända upp ur en av de djupaste globala kriserna i modern tid. Det är något som tydligen har gått oppositionen spårlöst förbi – det har vi hört när vi lyssnat på anföranden tidigare i dag.

Regeringens åtgärder har fokuserat på att lindra krisens effekter och samtidigt åstadkomma positiva effekter på sysselsättningen. De omfattande reformerna, som vi genomförde under förra mandatperioden för att stärka arbetslinjen, ökar inte bara den varaktiga sysselsättningen utan har också lindrat krisens effekter. Vi kan i utskottet konstatera att arbetsmarknaden fortsätter att utvecklas i positiv riktning.

Jag skulle vilja påstå att vi av oppositionen tidigare i dag har fått en viss onyanserad bild – det var snällt sagt. Man tar gärna upp arbetslöshetssiffrorna men glömmer i sammanhanget att konstatera att vi också har en ökad arbetskraft, totalt. Från 2006 fram till 2010 har arbetskraften ökat med 180 000 personer. Sysselsättningen har ökat med nästan 100 000 under den här tiden. Efter krisen är det också 100 000 som faktiskt har kommit tillbaka till arbete igen. Samtidigt ser vi att vi har en hög arbetslöshet.

Senaste siffran, som jag tror var rensad från säsong och liknande, landade på 7,1. Det finns mycket kvar att göra. Ändå kan vi konstatera att det bara något år tillbaka inte var någon som vågade tro att vi skulle landa på 7,1 vid årsskiftet 2010/11.

Det finns stora utmaningar kvar, men dem möter vi bäst genom att fortsätta på vägen att det ska löna sig att arbeta och genom att sänka kostnaden för att anställa. Det kombineras med riktade insatser till grupper som har svårt att få fäste på arbetsmarknaden, utbildning och matchning. Det är vår målsättning att alla som kan bidra ska kunna göra det efter sin egen förmåga.

Tomas Tobé tog förtjänstfullt upp alla de viktiga satsningar som vi gör på det här området. Jag räknar inte upp dem en gång till. Detta är inte bara ur ett samhällsekonomiskt perspektiv avgörande för hur vi ska kunna klara en bra skola, vård och omsorg, utan det är också en privatekonomisk förutsättning för att man ska kunna ta makt över sin egen vardag.

Men ett arbete betyder mycket mer än enbart ekonomi – jag gick in djupare på det området i förra årets budgetdebatt, och den som är intres-

Prot. 2010/11:37
17 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

serad kan gå tillbaka och titta på vad jag sade då. Vi har som grund att fortsätta med det arbete som vi gör, att fler ska få arbete.

Mot den här linjen står den rödgröna oppositionen. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet inriktar sina förslag på fyra huvudlinjer: höjda skatter på att arbeta, höjda skatter på att anställa, försvagad arbetslinje i socialförsäkringssystemen och i arbetsmarknadspolitiken och ett försämrat företagsklimat.

Om vi förra mandatperioden hade Socialdemokraternas talepunkter ”för sent” och ”för lite” skulle vi här kunna ha en talepunkt som hette: för dyrt och för dåligt.

Fru talman! Alliansregeringen gick till val på att minska utanförskapet genom att göra det lönsamt att arbeta, att sänka trösklarna till arbetsmarknaden och att göra det enklare att anställa. Vi har kommit en bra bit på vägen, då arbetskraften har ökat med nästan 180 000 sedan oktober 2006. Med alliansregeringens politik har det blivit mer lönsamt och mindre kostsamt att arbeta men också att anställa.

Syftet med alliansregeringens arbetsgivaravgiftsnedsättningar har varit att öka anställningsbarheten för de grupper som har en relativt svag förankring på arbetsmarknaden. För unga och äldre utgör de viktigaste åtgärderna nedsättningar i arbetsgivaravgifterna. De består dels av generella sänkningar, dels av riktade sänkningar för anställningar av unga och äldre.

Totalt har vi sänkt arbetsgivaravgiften under mandatperioden med betydande belopp, ca 30 miljarder kronor. Med jobbskatteavdraget, som enligt Riksrevisionen kan ha en långsiktig sysselsättningseffekt på över 80 000 fler i arbete, har vi gjort insatser just för att öka sysselsättningen.

En nedsättning som vi har riktat mot unga har varit en viktig åtgärd som vi också står kvar vid. Dagens unga i Sverige drömmer mer än något annat om ett jobb att gå till på morgnarna och möjligheten att stå på egna ben. Att alla behövs och vill bidra är en viktig del i det här sammanhanget. Många unga vaknar upp och känner att de inte behövs. Det är där någonstans vi måste möta dem. Det finns en enorm potential bland dagens unga, men vi kan se att den svenska arbetsmarknaden inte är tillräckligt flexibel för att man riktigt ska kunna ta till vara dessa resurser.

Arbetslösheten är tre gånger så hög för ungdomar som för den övriga befolkningen. Därför kommer vi att fortsätta med fler insatser. Det handlar om en starkt gymnasieutbildning men också om den folkhögskolesatsning som vi gör för att ungdomar ska kunna komplettera sina betyg efter avslutad ej godkänd gymnasiegång. Men också lärlingsutbildning och lärlingsprovanställningar är delar i det här för att ungdomar ska få in en fot.

Den rödgröna oppositionen pratar varmt om att Sverige behöver fler jobb, men det de också gör är att höja kostnaden för att ha ungdomar anställda. Vi kan bara konstatera att den sänkning som man från De rödgröna föreslår har vi redan i vår budget. Den som har varit arbetslös länge har redan en nedsättning till noll i fråga om arbetsgivaravgiften.

Det kommer att försvinna ungdomsjobb om De rödgrönas förslag skulle gå igenom. Men det handlar också om synen på ungdomar på arbetsmarknaden. Det handlar om att faktiskt ha en möjlighet att komma in och få lära sig och prova. Där har vi lärlingsprovanställningen, som vi nu kommer att utreda och så småningom genomföra.

Exakt hur den här straffskatten när det gäller att anställa ungdomar, som man vill införa, skulle kunna bidra till att minska ungdomsarbetslösheten har varit svårt, tycker jag, att förstå. För vissa branscher handlar det om oerhört många. Inom detaljhandeln eller hotell och restaurang har vi oerhört mycket ungdomar anställda. Men även kommuner och landsting skulle få höjda avgifter med detta förslag.

Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har även en reservation som rör Sverige och globaliseringen, där de målar upp ett hot om en gränsöverskridande arbetskraft eller baksida med globaliseringen, som de kallar det.

Europa är i dag i en svår ekonomisk situation. Lågkonjunkturen och finanskrisen bidrar båda till ett ökat reformbehov, och det gör att det är än viktigare att vi genomför långsiktiga förbättringar i vårt samhälle för att komma starkare ur krisen. Behovet av att samarbeta över gränserna är stort, eftersom människor, företag och nationer är extremt beroende av varandra. EU:s mest positiva effekter och största framgångar har att göra med den fria rörligheten.

EU har utvecklats stegvis under lång tid. Att skapa gemensamma regler för så många länder i Europa har varit en lång och mödosam process av enorm betydelse för var och en som bor inom Europa. Att man kallar denna utveckling för baksida, som oppositionen gör, har jag svårt att förstå.

Centerpartiet har alltid stått upp för öppenhet och människors lika värde och haft en tilltro till människor. Både arbetstagare och företagare måste inse och acceptera att detta är ett faktum. Att ens kalla den gränsöverskridande arbetskraften för baksida är för mig att stänga gränser och stänga utveckling och framtid ute. Det är snarare så att utan det här samarbetet hade den polske rörmokaren förblivit arbetslös i Polen medan det varit arbetskraftsbrist på Irland, och svenska byggarbetare hade förblivit arbetslösa när svenska byggföretag hade svårt att rekrytera på 90-talet, när de spikade för fullt nere i Berlin.

Vi är beredda att anta utmaningen och utveckla det här tillsammans. Vi värnar om fri konkurrens men också om rörligheten och öppenheten.

Den nya rörligheten över gränserna och befrielsen av våra grannländer har också kommit att illustrera frågan om arbetstagares rätt att konkurrera. Konkurrens skapar valfrihet för konsumenten. Restriktioner begränsar den. Konkurrens är också det som följer om det råder frihet att etablera sig. Oavsett vad man väljer har konkurrensen bidragit till att förbättra kvaliteten. Om det finns få barriärer för frivilligt utbyte kommer det också att finnas konkurrens mellan olika länder.

Fru talman! När det gäller arbetslivspolitikens allmänna inriktning är arbetsmiljön och arbetsmiljöpolicen av stor betydelse för att möjliggöra regeringens jobbpolitik, en politik där målet är tydligt. Alla som vill och kan arbeta ska ha möjlighet att göra det utifrån sina egna förutsättningar utan att riskera sin hälsa.

Vi har gjort mycket för att få fler i arbete, och våra åtgärder har gett resultat. Vi kan dock inte luta oss tillbaka. Vi måste hitta nya områden och angreppssätt för att bryta utanförskapet för alla dem som av olika anledningar befinner sig utanför arbetsmarknaden. Alliansregeringen har en ambition att förnya arbetsmiljöpolicen och i samband med detta

arbete har det passat väl in att också ta fram en handlingsplan för området. Det har vi inte tidigare haft.

Även om vi har bland de bästa arbetsmiljöförhållandena i världen kan det alltid bli bättre. Varje enskilt olycksfall eller varje enskilt dödsfall är ett olycksfall eller dödsfall för mycket. Arbetslivet förändras, och då måste även arbetsmiljöpolitiken utvecklas. Det är dessutom fortfarande alltför många som blir sjuka och skadas på våra arbetsplatser. Det blir därför orimligt höga kostnader till följd av att vår arbetsmiljö inte är tillräckligt bra.

I detta arbete har vi jobbat mycket på att fortsätta den kontrollfunktion som Arbetsmiljöverket har, alltså tillsyn ute på arbetsplatser och speciellt inom riskområden. Det vi också ser att regeringen nu gör är att den ser till att jobba fram olika nivåer och olika sätt att införa sanktioner, just för att se till att det får konsekvenser om man inte jobbar med dessa frågor.

Det som också är nytt i uppdraget till Arbetsmiljöverket handlar om hur en god arbetsmiljö kan främjas. Generaldirektören för Arbetsmiljöverket har också sagt, apropå den informationssatsning vi beskriver i vår proposition, att han ännu inte har träffat på någon som inte vill jobba för en god arbetsmiljö. Det är dock inte alltid man har kunskap om vad som gäller eller hur man skulle kunna göra det. Där har Arbetsmiljöverket en oerhört viktig roll för att stärka arbetsmiljön i arbetslivet i Sverige.

Med detta avslutar jag mitt anförande, och jag yrkar som sagt bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 78 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! Annika Qarlssoen undviker precis som de föregående borgerliga talarna att tala om det riktigt stora problemet, nämligen den stora och växande långtidsarbetslösheten. Vi har 80 procent högre långtidsarbetslöshet i dag än 2006. Jag kan förstå varför man inte vill prata så mycket om detta, för det är onekligen ett stort misslyckande för politiken.

Vad gör då regeringen för de långtidsarbetslösa? Vilka insatser finns till hands? Jag skulle vilja börja med att citera Annika Qarlssoen från en debatt vi hade för ganska exakt fyra år sedan här i kammaren. Då sade Annika Qarlssoen: ”Vi tror på våra idéer och presenterar nu en hel politik för flera jobb och flera i jobb. Inte plusjobb, som var en tillfällig lösning med skamligt låga löner och utan anställningstrygghet.”

Plusjobben var en insats för långtidsarbetslösa som fanns fram till dess att den borgerliga regeringen avskaffade den. Det var som mest 19 700 personer som hade plusjobb. De hade en lön som i genomsnitt låg på 15 500, i enlighet med kollektivavtal som var tecknat med Kommunal i enlighet med deras nivåer för lägsta lön.

Detta, så kallade skamligt låga löner utan anställningstrygghet, har sedan dess ersatts med jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas. Den innehåller i dag betydligt fler personer, nämligen 24 000, och ersättningen är över huvud taget ingen lön, vilket den faktiskt var för plusjobbarna. Den så kallade skamligt låga lönen har i stället ersatts med en ersättning från aktivitetsstöd eller socialbidrag, vilket om man har aktivitetsstöd innebär att man har en inkomst på mellan 4 900 som minst och 14 900 som mest för att arbeta heltid utan någon som helst anställningstrygghet.

Jag undrar: På vilket sätt är detta en mindre skamlig åtgärd för de långtidsarbetslösa, Annika Qarlsson?

Prot. 2010/11:37
17 december

Anf. 79 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! När det gäller arbetsmarknaden kan vi bara konstatera att det har hänt rätt mycket sedan 2006.

Vi kan göra en liten repetition: Jämfört med 2006 har vi i dag 110 100 fler jobb på den reguljära arbetsmarknaden. Vi har alltså under denna period sett till att möjliggöra för många fler människor att ha fast jobb, fast anställning och lön varje månad utan någon form av åtgärd ifrån vare sig plusjobb eller fas 3. Det var denna beskrivning vi såg fram emot skulle komma.

Vi hade under 2008 en situation där hela världen gick i spagat – eller vad man nu ska konstatera att den gjorde – när först finansmarknaderna kraschade och exportindustrin gick från sitt bästa kvartal någonsin till sitt sämsta kvartal med bara en månads varsel. Vi hade oerhört många som fick gå från sina jobb och många som gick ned i lön för att klara av att ha jobben kvar.

Nu när vi har kommit upp ur den värsta krisen är vi tack vare starka finanser ett av de länder som kan diskutera satsningar i stället för neddragningar, ändrad pensionsålder, ändrade pensioner, sänkningar av välfärd och så vidare. I detta läge har vi trots det vi har gått igenom 110 100 människor som faktiskt har varaktig sysselsättning – varaktigt jobb – varenda dag.

Vi är inte nöjda med detta. Vi vill göra ännu mer. Problemet med den tidigare regeringskonstellationen var att man tyckte att det var rätt bra som det var med jobblös tillväxt. När vi nu har sett till att göra insatser som gör att många fler har jobb ser jag fram emot att vi ska se till att ännu fler kommer tillbaka till den reguljära arbetsmarknaden.

Anf. 80 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! Jag tror att alla är glada över att talartiden gick ut där, för Annika Qarlsson var tvungen att prata om precis vad som helst bara hon slapp svara på frågan på vilket sätt jobb- och utvecklingsgarantins fas 3 är en bättre åtgärd för de långtidsarbetslösa än vad plusjobben var, givet att man får en betydligt lägre ersättning i fas 3-jobben.

Man får ingen lön, utan man får arbeta för att få lov att få ersättning från aktivitetsstödet eller för att få ekonomiskt bistånd från kommunen. Man har ingen anställningstrygghet, och man kvalificerar sig inte till någon ny ersättning – ingenting. Det finns inga som helst garantier att man senare blir erbjuden ett jobb hos arbetsgivaren. På vilket sätt, Annika Qarlsson, har ni i Alliansen förbättrat situationen för de långtidsarbetslösa?

Det är nu 24 000 som utför detta gratisarbete, och inom de närmaste åren beräknas de vara dubbelt så många. Det är alltså 50 000 personer, fler än det bor i hela Alingsås kommun, som kommer att vara hänvisade till att arbeta utan någon lön över huvud taget och för en väldigt låg ersättning – jämfört med plusjobben, som Annika Qarlsson hävdade hade skamligt låga löner och som Sven-Otto Littorin vid flera tillfällen har sagt var dåliga, otrygga jobb. Det var ju inga jobb, utan det var en arbets-

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

marknadspolitisk åtgärd för att hjälpa människor som var långtidsarbetslösa.

Alliansregeringen avskaffade den, för här skulle det bli riktiga och bra jobb. Nu har vi betydligt fler personer som jobbar gratis med betydligt sämre villkor än vad som fanns med de tidigare insatserna för långtidsarbetslösa. Det var det jag ställde min fråga om, Annika Qarls-son. På vilket sätt är det mindre skamligt att jobba utan lön för att få lov att få en ersättning på 4 900 kronor i månaden, eller socialbidrag, än vad det var att ha ett jobb med Kommunals minimilöner?
(Applåder)

Anf. 81 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att långtidsarbetslösheten sjunker. Även om det är från en hög nivå och det fortfarande finns mycket att jobba på inom detta område kan jag bara konstatera att den under det senaste året har sjunkit från 127 000 till 113 000.

De jobb jag hänvisar till och som faktiskt har kommit till stånd under den förra mandatperioden har kommit till med anledning av att vi har fört en helt annan politik. Jag förstår att Josefin Brink inte vill höra mig prata i två minuter om den skillnad som alliansregeringens politik gör jämfört med den rödgröna politiken, som ledde till att det även i den högkonjunktur vi hade 2006 inte blev några jobb. Man fick inga jobb. Det enda svaret på det handlade om att man införde plusjobben.

Fas 3 är inte någon drömsituation för någon. Jag ska ta det med mig, för jag kan känna att vi där måste fundera på hur vi ska se till att det finns fler möjligheter att komma tillbaka till jobb även från den. Där tror jag att det finns mer arbete att göra, för jag tror inte att någon av oss är nöjd förrän vi har kommit till en situation där fler får jobb och hjälp i fas 1 och 2, alltså i första skedet. Problemet för dem som är inne i fas 3 nu är att de var inne i fas 1 och fas 2 när hela arbetsmarknaden till följd av en global kris hade en oerhört tuff situation.

Josefin Brink raljerar över dessa 50 000 i Alingsås kommun, som kanske så småningom befinner sig i fas 3. Det vet vi ingenting om än med anledning att arbetsmarknaden ändå utvecklas mycket positivt just nu. Men under förra mandatperioden såg alliansregeringen till att tre kommuner av Alingsås kommuns storlek faktiskt fick jobb, ett jobb att gå till varenda dag med lön och ersättning och allt vad det innebär som inte är ett plusjobb.

(Applåder)

Anf. 82 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Annika Qarls-son, för anförandet! När det gäller arbetsmiljö, som jag uppfattade var en av huvudfrågorna i Annika Qarls-sons anförande, skulle jag vilja ställa några frågor för att bringa klarhet i vad det är som egentligen händer. I betänkandet är det olika typer av besked som skulle kunna tolkas som att det satsas lite här och lite där.

Den senaste arbetsmiljöundersökning som ett av fackförbunden har gjort visar väldigt tydligt att det har hänt vissa saker inom området. En sådan sak som har hänt är att den psykosociala miljön har försämrats. Väldigt mycket tyder på detta, det är inte någon enskild undersökning eller enkät, utan mycket tyder på att detta har skett. Vi har sett ett trend-

brott. Det har blivit bättre och bättre, och just den senaste undersökningen visar att det har vänt lite. Det oroar naturligtvis både Annika Qarlsso, mig och alla andra i utskottet.

Vad har det då lämnats för besked från den regering som Annika Qarlsso's Centerparti är underlag för? Jo, dessa problem ska informeras bort. Det står i betänkandet bland annat att man har lyckats informera en hel del. I Arbetsmiljöverkets årsredovisning för 2009 konstateras att den satsning som gjorts har fått stor betydelse och att det har märkts en rejäl ökning av trafiken på webbplatsen under året. Det står lite som ett svar på den reservation som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har om att det har dragits ned lite för mycket kanske.

Vad tycker Annika Qarlsso om det?

Anf. 83 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! Jag tror att den allra viktigaste platsen för arbetsmiljöarbete är själva arbetsplatsen. Även om vi har ett aldrig så stort arbetsmiljöverk och även om vi hade en som kunde gå på varje arbetsplats är det inte där som det viktiga arbetet görs. En ledning på en arbetsplats måste ha en kunskap och förmåga att se till att omge sig med lämpliga personer och bra strukturer för detta.

Beträffande den psykosociala miljön tror jag att en del av förklaringen kan handla om att det i tuffa tider är varsel, att man får dra ned, att man inte kan anställa extra. Jag tror att det har en viss betydelse för den psykosociala miljön. Den delen kan vara svår att komma ifrån. Jag tror att det är viktigt att man som ledning har med sig det.

Den andra delen, som vi från politiskt håll i så fall har ett större ansvar för och en större möjlighet att göra någonting åt, handlar om den typen av åtgärder som gör att det inte accepteras att den psykosociala miljön inte är okej. Jag tycker att det har funnits brister både i Arbetsmiljöverkets agerande och i arbetsmarknadens parter agerande. Det fanns en serie i Svenska Dagbladet i våras kopplad till de här frågorna där man beskrev det som att det inte är någons ansvar. Det blir bara den som mår fruktansvärt dåligt som har ansvaret att se till att ta sig därifrån. Jag tror att det här är en fråga som inte har varit uppmärksammas och där det inte är tydligt vems ansvar det egentligen är.

Därför tror att den psykosociala miljön kommer att vara ytterligare en fråga att lyfta upp och jobba med på ett helt annat sätt än vad man har gjort tidigare. Jag kan säga att i vissa delar är det ett trendbrott, och det tror jag att man kan koppla till den finansiella krisen, men i den andra, stora viktiga delen är det en fråga som inte har varit tillräckligt uppmärksammas.

Anf. 84 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Fru talman! Jag kan säga att vi i alla fall från delar av oppositionen är beredda till konstruktiv samverkan, för det här är ett viktigt område. Som jag tidigare anförde gäller det de flesta människor i Sverige, nämligen dem som har jobb. Det är oerhört viktigt att få in fler människor i arbete så att det blir möjligt att till vara de erfarenheter och kunskaper som människor har och som annars går till spillo. Då är det oerhört viktigt att de arbetsplatser som de kommer till har en bra "bolstring" kring dessa så att de inte far illa.

Prot. 2010/11:37
17 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

I betänkandet framgår att de satsningar som har gjorts bland annat har lett till att antalet besök per inspektör har ökat med 5 procent under 2009, och det är jättebra. Det är bra att människor är effektivare och att de hinner med att besöka fler arbetsplatser. Men ett problem uppstår i och om att det i grunden handlar om att vi får en mer stressande arbetsmiljö. Ett av grundproblemen när det gäller arbetsmiljö är att vi får människor att jobba ännu mer effektivt och hinna med ännu mer saker.

Det vi sade under föregående mandatperiod gäller tyvärr fortfarande. Det kommer inte att räcka om färre får dra ett tyngre lass på den här myndigheten. I vår reservation skriver vi att när anslaget minskas på Arbetsmiljöverket med nära 115 miljoner kronor får det naturligtvis till effekt att det blir färre arbetsplatsbesök. Antalet inspektioner har minskat med en tredjedel. Det tycker vi från Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet inte är acceptabelt.

Vad avser du att göra för att den här viktiga frågan även i framtiden lyfts upp och prioriteras?

Anf. 85 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! Jag tror att i frågan om syftet är vi väldigt nära varandra. Där finns inte någon skillnad. Vi vill se en god arbetsmiljö. Möjligtvis ser vi lite olika vägar dit och lägger lite olika vikt vid vad de olika sakerna har för betydelse.

När det gäller antalet inspektörer på Arbetsmiljöverket var det en kraftig ökning under senare delen av förrförra mandatperioden. Den nivå som vi sänkte tillbaka till låg inte så långt tillbaka i tiden. Den var en nivå som hade funnits tidigare. Vi har gjort den bedömningen att det här är en rimlig nivå.

Men vi måste också fundera på olika arbetssätt, alltså inte enbart ha den reaktiva arbetsmiljöpolicen och i efterhand säga: Fy på dig, nu gjorde du fel. Vi ska mer försöka hitta ett arbetssätt att jobba proaktivt och få fler att vara aktivt med i ett tidigare skede så att man själv kan se till att skapa en god arbetsmiljö. En av de saker som ändå kan ses som positiv är att allt fler tar del av rön och försöker skapa en bra arbetsplats. Det blir ett viktigt sätt att behålla kompetent personal inom företag för att de inte ska söka sig vidare till någonting annat.

Även om man kan raljera lite över informationen och tro att det inte går att informera bort tror jag att det är ett viktigt sätt att arbeta på, för det skapar incitament hos arbetsledningarna att jobba på ett klokare och bättre sätt, som i sin tur skapar en bättre arbetsmiljö utan att det handlar om att inspektörer kommer och säger: Fy på dig, nu var det fel här.

Beträffande det andra har vi tillsatt en utredning för att se över sanktionerna kopplat till arbetsmiljöbrott. Vi ska inte tro att vi bara ska vara snälla och gulliga och bara jobba förebyggande. Det måste finnas sanktioner som är rimliga i förhållande till de arbetsmiljöbrott som begås så att det blir en rimlighet i det hela och vi får ett system som stärker möjligheterna att göra rätt i ett tidigt skede.

Anf. 86 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Fru talman, ledamöter! När vi möter en person för första gången ställer vi ofta frågan: Vad jobbar du med? Människors värde förknippas många gånger med innehavet av ett traditionellt förvärvsarbete, vilket är

ett både farligt och totalt felaktigt synsätt, farligt därför att den som är eller blir arbetslös kan känna sig värdelös, felaktigt därför att människans värde ligger i det faktum att hon är en människa med ett unikt värde, oavsett om vederbörande har ett arbete eller inte.

I människans natur ligger ett behov av att känna gemenskap med andra, att ta ansvar och utvecklas tillsammans med andra människor, också på en arbetsplats. Arbete är viktigt för den enskilde både national-ekonomiskt och ur försörjningssynpunkt men också för självkänslan och för makten att styra över sitt eget liv.

Egentligen är arbetslöshet slöseri med mänskliga resurser. Därför är full sysselsättning ett viktigt politiskt mål. Därmed är det viktigt att vi som beslutsfattare skapar förutsättningar för ekonomisk tillväxt, som ger fler jobb och välfärd.

Efter den globala finanskrisen kan vi konstatera att situationen på arbetsmarknaden nu är positiv. Det blir bättre. Vi har klarat krisen bättre än de flesta andra länder.

Enligt AKU:s novembersiffror ökade antalet sysselsatta i åldrarna 15–74 år med närmare 100 000 personer jämfört med samma månad 2009. Antalet arbetslösa och personer med aktivitetsstöd minskade i november månad jämfört med november i fjol, och det är första gången sedan augusti 2008 som det sker.

Under november fick 48 000 personer någon form av arbete, vilket är 8 000 fler än under samma period förra året. Antalet personer med nystartsjobb är nu 40 000, nästan dubbelt så många som för ett år sedan. Antalet lediga platser som anmälades till Arbetsförmedlingen var 48 000. Det är 19 000 fler än för ett år sedan. Listan med statistik kan göras lång. Jag ska inte dra fler siffror, men det här är naturligtvis glädjande siffror för vårt land, även om det ser olika ut i olika delar av Sverige.

I min egen valkrets, Örebro län, har arbetslösheten sjunkit, enligt Arbetsförmedlingens månadsstatistik, med 25 procent sedan november månad i fjol. I reda siffror handlar det om drygt 2 000 färre personer som är arbetslösa än i november 2009.

Hur ser då prognosen ut för framtiden? Jo, den är fortfarande ljus. Sysselsättningen väntas enligt KI öka med minst 140 000 personer under perioden 2010–2012. Trots den ljusnande situationen på arbetsmarknaden är arbetslösheten fortfarande hög, för närvarande 8,4 procent. Arbetsförmedlingen räknar med att den nästa år kommer att ligga på 7,8 procent för att året därpå hamna på 7,5 procent. Det är en hög arbetslöshet.

Fru talman! Jag vill här och nu lyfta fram tre grupper som har särskilt svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Det är de unga, de nyanlända från andra länder och personer med funktionsnedsättning som många gånger har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden.

Om vi börjar med ungdomarna kan vi konstatera att i oktober 2010 var ca 23 procent i åldrarna 15–24 år arbetslösa. Av dessa vet vi att nästan hälften också var heltidsstuderande. Vid sidan av sina studier sökte de arbete.

Det finns en annan grupp unga som är särskilt utsatt på arbetsmarknaden, och det är ungdomar som saknar fullständig gymnasieutbildning. Därför har Kristdemokraterna tillsammans med sina allianskamrater genomfört en viktig satsning för att få ungdomar att slutföra grund- och

gymnasieutbildningarna. Genom högre studiebidrag till unga arbetslösa som saknar fullständiga betyg ska fler unga motiveras att återuppta och avsluta sina studier. Dessutom förlängs och utvidgas folkhögskolesatsningen som infördes i år. Genom att byta ut den vanliga skolmiljön och pedagogiken mot en folkhögskolemiljö kan förhoppningsvis studiemotivationen öka och ge resultat. Utöver detta planeras också försöksverksamheten för gymnasial lärlingsutbildning, som pågått sedan 2008, att permanentas. Undersökningar bland de företag som deltar i försöksverksamheten visar att nio av tio är positiva till den. Det finns dessutom planer på att införa en ny tidsbegränsad anställningsform för elever som går lärlingsprogram inom gymnasieskolan och en möjlighet till lärlingsprovanställningar, som vi har hört tidigare i debatten, för personer upp till 23 år.

Inom jobbgarantin för unga har vi också utökat aktiviteterna. Delta-garna kan numera även ta del av starta-eget-bidrag och arbetslivsinriktad rehabilitering.

Ett bra initiativ för att minska ungdomsarbetslösheten finns, som vi också hört tidigare i debatten, i det kollektivavtal som IF Metall och Teknikföretagen nyligen tecknat. Avtalet riktar sig till ungdomar under 25 år som saknar relevant yrkeserfarenhet och som på det här sättet kan få arbete och utbildning – oerhört positivt.

Tre månader efter det att en ungdom blivit arbetslös träder jobbgarantin in. Men redan från dag ett erbjuds coaching och jobbsökaraktiviteter. Detta kallar De rödgröna i oppositionen för aktivitetsförbud. Det är synnerligen anmärkningsvärt, tycker jag, hur man kan betrakta uppgiften att söka arbete som ett aktivitetsförbud.

Oppositionen vill också satsa mer på arbetsmarknadsutbildning och riktar kritik mot att det nu dragits ned på denna, som vi också hört tidigare i debatten. Det är viktigt att slå fast att när vi nu går en ljusnande framtid till mötes med ett högkonjunktorellt läge är det naturligt att dra ned på arbetsmarknadsutbildningarna. Arbetsförmedlingen har också meddelat att de har svårt att fylla alla platser i arbetsmarknadsutbildningarna med personer som har förutsättningar att tillgodogöra sig och avsluta sådana studier. Att i det läget kraftigt öka dessa utbildningar skulle vara oansvarigt. Samtidigt ska vi komma ihåg att vi satsar mycket på utbildning, inte minst på yrkesutbildning. Totalt planeras en satsning på 1,8 miljarder under tre år för att ge fler möjlighet att läsa en yrkesutbildning.

Fru talman! Även nyanlända invandrare har drabbats hårt av krisen. Arbetslösheten har det senaste året, enligt SCB, ökat med 2,6 procent i denna grupp. Vi hörde tidigare Erik Almqvist öppna upp för att också vi i Sverige skulle kunna ha en arbetskraftsinvandring, samtidigt som hans partikollega Kent Ekeröth den 4 november sade att Sverige aldrig har behövt ha arbetskraftsinvandring och heller aldrig kommer att behöva det. Det är lite konstigt att det kommer två så tydliga besked från ett och samma parti. Det jag undrar då är vem man ska tro på av de här två. Vem är det som står för partiets politik? Är det möjligen Kent Ekeröth, som säger att det aldrig kommer att behövas arbetskraftsinvandring och att det heller aldrig har behövts? Det tycker jag vore anmärkningsvärt med tanke på det vi vet av historien, hur viktiga dessa personer har varit för vårt välstånd.

Jag vill nämna etableringsreformen, som just har lanserats och kommit i gång. Den är oerhört viktig för att människor som nyanlända ska kunna komma in på den svenska arbetsmarknaden. Jag vill passa på att fråga oppositionen varför de inte anser att nyanlända själva är kapabla att välja en lots som kan guida henne eller honom in i det svenska samhället. Självklart kan den nyanlände få tolkhjälp och annat i detta val, men varför anser ni inte att hon eller han är kapabel att själv göra detta val?

Ni säger nej till externa lotsar och vill i stället att Arbetsförmedlingen tar hand om det. Varför? Ja, inte kan det vara för att Arbetsförmedlingen har lyckats bättre. Jämför man hur externa kontra interna coacher har fungerat har de externa lyckats bättre att få de arbetslösa i jobb än vad de interna coacherna har gjort. Fram till juli 2010 hade var tredje deltagare fått arbete inom 90 dagar efter avslutad insats. Nio av tio som deltagit i extern jobbcoachning var nöjda eller mycket nöjda efter avslutad insats – detta enligt Arbetsförmedlingens egen rapport.

För mig som kristdemokrat är det viktigt att vi har en arbetsmarknad som är öppen för alla. En grupp som oavsett konjunkturläge eller regering stått utanför arbetsmarknaden i alltför stor utsträckning är personer med funktionsnedsättning. Man räknar med att en halv miljon människor har en funktionsnedsättning som medför att deras arbetsförmåga är nedsatt. År 2008 hade endast hälften av dem sysselsättning. Sysselsättningen har minskat bland personer som har nedsatt arbetsförmåga på grund av funktionsnedsättning samtidigt som den ökat bland icke-funktionsnedsatta.

Regeringen har genomfört en rad viktiga insatser för att vända på denna situation. Införandet av nystartsjobb har varit särskilt lyckad för denna grupp. Av samtliga som hade nystartsjobb under 2009 hade cirka en fjärdedel en funktionsnedsättning.

Det är glädjande att regeringen avser att ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att genomföra en informationskampanj för att uppmärksamma arbetsgivare på vilka insatser som går att göra.

Jag tror att det är viktigt att fokusera på arbetsgivarna i denna fråga. Vi behöver lyfta fram de goda exempel som finns på arbetsgivare som har insett dessa människors potential. Jag tänker framför allt på arbetsgivarna Ica, hamburgerkedjan Max, Ikea och Eniro. Det är fyra företag som gjort ett aktivt val att rekrytera personer med olika former av funktionsnedsättning, och där har vi sett ett mycket lyckat resultat.

Som kristdemokrat anser jag att det är viktigt att kommuner, landsting och stat går före och utgör goda exempel på arbetsgivare som tar till vara funktionsnedsattas kompetens. Tyvärr är det så att det offentliga traskar patrull i dag, vilket är allvarligt.

Inför valet förde vi som parti fram ett förslag om att stat, landsting och kommun skulle anställa 10 000 personer med funktionsnedsättning de närmaste åren. Förslaget innebar att hälften skulle anställas med hjälp av trygghetsanställning. Andra halvan skulle utgöras av reguljära anställningar där lönebidrag kunde vara en del av finansieringen.

Trygghetsanställningar är ett alternativ till skyddat arbete hos Samhall. Syftet är att ge arbetsgivare en möjlighet att erbjuda anpassat arbete för personer som annars är hänvisade till anställning hos Samhall.

Vi fortsätter som parti att driva frågan om att ge de ekonomiska förutsättningarna för att dessa 10 000 jobb ska kunna bli verklighet. Jag vill

uppmåna mina allianskolleger att göra detsamma, både på riks-, kommunal- och landstingsnivå. Det är ett viktigt steg mot ett samhälle där alla som vill och kan jobba också ska få möjlighet att göra det.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag poängtera att en arbetsmarknadsdebatt i riksdagen inte enbart får handla om fördelning och åtgärder av olika slag. För att lyckas måste arbetsmarknadspolitiken också vara direkt kopplad till närings- och företagspolitiken – eller om man så vill: Arbetslinjen måste kompletteras med företagarnlinjen.

Vi får aldrig stirra oss blinda på utbudet utan också se till efterfrågan. Hur underlättar vi för företagare att utvecklas? Hur får vi fler människor att våga starta företag?

Det är genom företagande och entreprenörskap som vi skapar arbetstillfällen och dessutom skatteintäkter för att finansiera välfärden. Men företagande och politik för företagande är inte bara en rent ekonomisk fråga om mer skattemedel. Det handlar också om att låta människor utvecklas och få möjlighet till större egenmakt.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 87 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Det är spännande att vara med i Arbetsmarknadsutskottet första debatt. Den spänner över allt från makroekonomi via internationell politik till mikronivå där det kan handla om skydd över sågblad på fabriken.

Jag tänkte dock inte ta med allt detta i mitt anförande utan försöka hålla mig till arbetsliv och arbetsmiljö. Vad tänker man på när man hör ordet arbetsmiljö? Jag tänker på inflytande, anställningsformer, arbetstider och fysisk och psykisk miljö. Jag tänker också på möjligheterna att få kompetensutveckling, vilken arbetsorganisation man befinner sig i, delegering på jobbet och möjligheter men även på skaderisker, trivsel och stress.

Alltför många på dagens arbetsplatser beskriver sin arbetsmiljö med orden stress, för hög arbetsbelastning, känsla av otillräcklighet och dålig stämning. Man har monotona och ensidiga arbetsuppgifter som skapar rädsla för förslitning och kommande sjukskrivningar. På en del arbetsplatser får man inte prata för mycket; det finns ett åsiktsförtryck – och framför allt inget inflytande.

Det förvånar mig att Tomas Tobé inte tog upp dessa frågor i sitt anförande – han talade mer ur makroperspektiv – för ni säger från majoritetens sida att arbetsmiljön är jätteviktig och en förutsättning för vår framtida konkurrens. Och den är jätteviktig.

Frågan är vad ni levererar till dem som finns på jobbet. Vad gör ni åt tjänstemännens känsla av otillräcklighet som Mehmet Kaplan så förtjänstfullt beskrev med anledning av deras arbetsmiljöundersökning? De kan inte alltid ta ut fyra veckors semester i rad. Skulle ni vilja ha det så? Många behöver fyra veckors semester för att återhämta sig. Jag ser det på min fru som är familjevåldsutredare. Det är ett jobb med tung belastning, och hon behöver sina fyra veckor för att återhämta sig. Det är dock svårt eftersom det inte finns tillräckligt många poliser. Man får i stället dela upp veckorna. Det är ett stort och växande problem.

Vad har ni gjort då, kära majoritet? Jo, ni har skurit ned på viktiga instrument och verktyg. Det vet ni själva, och ni kan inte ge ett vettigt svar på varför ni har gjort det. När jag frågade tidigare ansvarigt statsråd varför man skulle lägga ned Arbetslivsinstitutet, med samlad forskning och dessutom ledande i världen inom sitt område, fick jag svaret att pengarna behövs för att bekämpa utanförskapet. Dessutom skulle inte staten lägga sig i vilken forskning som skulle bedrivas. Ändå bedrivs en massa forskning med hjälp av statliga pengar, och det säger ni inget om.

Sedan skar ni ned på Arbetsmiljöverket. På vilket sätt främjar det en utveckling mot bättre arbetsmiljö? Det handlar inte om pengar, säger ni, utan det är andra åtgärder som ska till. Dessutom anfördes skäl att det gjordes för att minska byråkratin. Pengarna behövdes för att bekämpa utanförskapet.

Dessutom har ni skurit ned på möjligheterna att bedriva skyddsombudsutbildning.

Ni säger att arbetsmiljön är viktig, men ni har gjort tvärtom. Ni har skurit ned på de viktiga instrument som finns och som alla som förvärvsarbetar i Sverige har nytta av och en del är beroende av.

Det är märkligt. Kanske Hans Backman eller Tomas Tobé kan förklara det här. Ni resonerar inte så när det gäller polisen. Ni säger inte: För att bekämpa mer brott säger vi upp poliser.

Å andra sidan gjorde ni så när det gällde Skatteverket. När det enorma skattefelet och skattefusket ligger på 133 miljoner kronor tvingar ni Skatteverket att säga upp 900 personer. Jag förstår inte tanken. Kan någon av er reda ut det?

På vilket sätt har arbetsmiljöarbetet i Sverige förstärkts, blivit bättre och nått ut längre genom de åtgärder som ni har gjort? Det kanske finns en möjlighet att någon av er svarar på det.

Vad gör regeringen för analyser? Ingår det i er så kallade arbetslinje att försvåra förbättring av arbetsmiljön? Var tror ni en stor del av utanförskapet uppstår om inte på arbetsplatserna? Det är ju där vi har en stor utslagning av människor, Hans Backman. Visst är det så.

Det har vi sett på Ovako hemma i Hofors. Det är en stor utslagning av människor som sker på arbetsplatserna. Det ni kallar för utanförskap skapas på arbetsplatserna. Varför backar ni in i framtiden?

Tomas Tobé svarade i ett replikskifte och sade: Nu har vi fått en arbetsmarknadsminister som är engagerad i arbetsmiljöfrågorna. Det låter jättebra. Hon har dessutom en facklig bakgrund, så det borde ligga drivkraft hos henne i dessa frågor. Det låter också jättebra.

Frågan är: Vad ser vi av detta i dag? Det gör vi inte. Men hon kanske i framtiden kommer att lägga fram förslag som främjar arbetsmiljön. Det kan ju vara hoppfullt. Vi får väl se.

Jag ska inte referera till den arbetsmiljöundersökning som Unionen gjorde och som Mehmet Kaplan tog upp. Jag ska referera till en annan från ett fack som heter GS. Det är en sammanslutning för grafiker och dem som jobbar inom skog och trä. Den är allvarlig, och den kom ganska nyligen.

Man har undersökt på sina arbetsplatser, och det är många tusen som har varit med och svarat. Två medlemmar i GS-facket drabbas varje kalenderdag hela året runt av en allvarlig arbetsolycka. Dessutom leder

mer än varannan av dessa olyckor till medicinsk invaliditet. Det är djupt allvarligt.

Kvinnliga träindustriarbetares risk att drabbas av arbetsolycksfall som leder till mer än 30 dagars sjukskrivning är sex gånger högre jämfört med kvinnor i andra yrkesgrupper. Mörkertalet är stort för dem som inte anmäler arbetsskador. Det är 35 procent enligt undersökningen.

De pekar på att den viktigaste lösningen på detta är att det måste bli mindre arbetsbelastning och stress och mer varierande arbetsuppgifter. Jag kommer återigen till detta med arbetsorganisationen.

Sedan är det också andra saker som händer. Det finns en forskare som heter Joel Rasmussen vid Örebro universitet som har studerat detta med arbetsmiljöarbetet. Han hittade ett resultat som inte jag kände till och som kanske inte heller ni känner till.

Det var att tonvikten nu alltmer läggs på individen att ta ansvar för arbetsmiljön. Det kan i och för sig låta vettigt. Ett exempel av många som han använde är om man har roterande klinga på en maskin i en fabrik som saknar skydd.

Det finns naturligtvis en uppenbar risk att man kan skada eller kapa fingrarna på denna klinga. Hur ska man förhindra det? Ska man ta dit och montera ett dyrt skydd? Eller ska man lära arbetaren att hon eller han ska vara försiktig?

Han avslutar med att säga att det är en nyliberal hållning som kallas för BBS, Behaviour-Based Security. Det är billigare att ta till än att skydda bort arbetsskador och risker. Det är också någonting. Är det bra eller dåligt?

Vi är vana från tidigare att vi ska försöka bygga bort alla risker som finns. Det är alltför många som skadas i sitt arbetsliv. Det är många skyddsombud i dag som vittnar om att det är svårare att ställa krav i dag än tidigare. En del säger till och med: Jag törs inte ställa för stora krav, jag har också ett jobb att tänka på.

Då ska ni veta, kära majoritet, att det jag talar om är branscher där det finns fackliga organisationer, kollektivavtal och skyddsombud. Men tänk på alla de andra branscherna. Ni säger att ni har en arbetslinje, är det då vilka jobb som helst? Menar ni jobb där det inte finns någon kontroll?

Menar ni de jobb som man inte hittar, som Arbetsmiljöverkets generaldirektör sade till oss i utskottet? Det går inte att hitta dem. Det finns inga avtal och absolut inga skyddsombud. Det är skumraskaffärer och ett utnyttjande av människor.

Fru talman! Om jag vill vara riktigt elak så här på fredagseftermiddagen kan jag säga att jag någonstans i bakhuvudet är övertygad om att detta med kollektivavtal är ni inte så noga med fast ni säger det.

Jag kommer ihåg från Hofors, Hans Backman, när en kommunal företrädare krävde att ett företag som skulle göra affärer med kommunen hade kollektivavtal. Vad säger då Hans Backman i tidningen? Detta förstör företagsklimatet.

Menar Hans Backman kanske att kollektivavtal är dåligt för företagsklimat? Tomas Tobé fanns också med i den rullan i kritiken. Det är logiskt att tänka det.

När statsminister Reinfeldt skulle besöka Gävle så besökte han ett så kallat gasellföretag som inte hade något kollektivavtal. Då var mitt husblad Arbetarbladet där och intervjuade Reinfeldt. Han fick frågan varför

han besökte ett företag där det inte fanns något avtal. Då sade han: Jag är inte här för att recensera företaget. Jag är här för att studera drivkrafter där jobben växer.

Samtidigt i den artikeln intervjuades en tjej som jag tror hette Linda – Tomas Tobé kanske kommer ihåg det – som var deras bästa säljare. Hon sade så här: Det vore väl skönt att kunna ha en fast lön. Dagarna är ju så olika, och man är i olika form olika dagar. Hon hade en lön som låg på 12 000 kronor. Misstanken finns där.

Det är samma sak när det gäller arbetsmiljöfrågor. Man kan ta fastighetsbranschen, byggbranschen, tvätterier och hotell och restaurang där det finns ett stort utnyttjande. Det är bara några av branscherna som jag nämner nu. Det finns ett stort utnyttjande av arbetskraft.

Hur gör majoriteten, regeringen och Tomas Tobé för att säkerställa att det är sjyst arbetsmiljö inom dessa branscher? Varför säger ni nej till en så enkel åtgärd som att låta ett regionalt skyddsombud kunna besöka andra företag? Varför är ni emot det? Ni är ju för att det ska vara en bra arbetsmiljö. Det är en konkurrensfördel.

Ni är emot rufflerier och utnyttjande. Varför tillåter ni inte detta? Det är en enkel sak. Ni har dragit ned på Arbetsmiljöverket. Inspektionerna minskar kraftigt. Varför kan ni inte då se till att facken får ställa upp och ta en större del i det hela? Det säger ni nej till.

Fru talman! Regeringens nedskärningspolitik inom arbetslivsområdet har blivit starkt kritiserad av berörda parter. Ni vet att det är så. Det har blivit svårare att rekrytera skyddsombud. Vad sade Mikael Sjöberg, generaldirektör vid Arbetslivsverket, när han var hos oss? Han sade: Skyddsombuden är en omistlig del i arbetsmiljöarbetet, men det är så svårt att rekrytera. Vad gör ni för att underlätta rekryteringen? Vad gör ni för att stärka skyddsombudens roll? Vad gör ni för att stärka skyddsombudens kunskaper?

Ni gör ingenting, utan ni kommer och säger att Arbetsmiljöverket gör en informationskampanj. Det kan väl vara bra. Men vad gör ni direkt ute på arbetsplatserna? Frågan blir: Vad levererar ni?

Vi socialdemokrater väljer en annan väg. Det gör vi tillsammans med två andra partier som är kloka i dessa frågor. Vi sätter fokus på ett hållbart arbetsliv. Vi har ett mål om en bättre arbetsmiljö. Vi vill göra det stegvis och tillföra lite mer pengar till Arbetsmiljöverket för mer tillsyn och information och mer pengar till utbildning av skyddsombud. Vi vill stärka de regionala skyddsombudens ställning.

Vi vill ta ett initiativ för att kartlägga och stärka arbetsmiljöforskningen som ni har slagit sönder.

Men, Tomas Tobé, vad gör du för att förbättra arbetsmiljön på de många arbetsplatserna? Vad säger du till dem som finns i förvärvsarbete? (Applåder)

Anf. 88 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! Raimo Pärssinen tar upp en mycket viktig del av arbetsmarknadspolitiken, och det är självklart arbetsmiljön. Allting är inte perfekt, långt därifrån. Varje arbetsolycka är ett misslyckande.

Men med tanke på den svartmålning som Raimo Pärssinen gör av regeringens politik inom arbetsmiljöområdet vill jag säga att antalet arbetsolyckor som medför mer än tre dagars sjukfrånvaro och antalet ar-

Prot. 2010/11:37
17 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

betssjukdomar stadigt minskar enligt statistik från Eurostat. Frekvensen av arbetsolyckor är betydligt lägre i Sverige än inom EU 15, alltså de 15 medlemsländer som ingick i EU när Kyotoprotokollet tecknades. Antalet dödsolyckor fortsätter också att minska. Dessutom fortsätter sjukfrånvaron i sin helhet att minska. Det är de tendenser som vi ser. Det känns därför som om det ändå görs en hel del bra inom arbetsmiljöområdet.

Jag ska till sist säga något om Itell och kollektivavtal. Jag och många företagare uppskattar kollektivavtal. Alla arbetstagarorganisationer uppskattar naturligtvis kollektivavtal. Men den situation som Raimo Pärssinen tog upp gällde företaget Itell i Hofors. Det var en situation där de anställda själva över lag inte ville ha kollektivavtal. Min invändning var framför allt att kollektivavtal ska tecknas mellan arbetsgivaren och arbetstagarorganisationer och inte av kommunalråd.

Anf. 89 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Fru talman! Om Hans Backman tycker om kollektivavtal, varför sade han då att de skulle förstöra företagsklimatet? Det förstår jag inte. Det är i och för sig kanske lite dumt av mig att ta upp en gammal historia. Men så var det. Det är klart att det måste testas. Det kan inte vara så att Hans Backman eller Tomas Tobé säger en sak här och en annan hemma. Så kan det inte vara. Jag utgår från att det måste vara samma åsikt hela tiden.

Det är klart att man kan välja ordet svartmålning och säga att det är det som jag håller på med. Men jag beskriver ett problem. Jag beskriver en situation som många förvärvsarbetande befinner sig i. Då är frågan: Vad gör vi åt det? Då säger Hans Backman att det ser bra ut i Sverige jämfört med övriga Europa. Ja, självklart är det så eftersom det har funnits en linje och en tanke när det gäller arbetsmiljöfrågorna när tidigare regeringar har jobbat med dessa frågor. Bland det sista vi gjorde innan vi förlorade valet var att bland annat öka anslaget till Arbetsmiljöverket för att få bättre koll på arbetsmiljön.

Hans Backman säger: Vi måste ha gjort en hel del bra eftersom statistiken pekar på det.

Men tala då om vad ni har gjort. Säg inte bara att det ser bättre ut här än i Italien. Vad har ni gjort? Vad menar ni med att ni har gjort en hel del bra, Hans Backman? Är det tio punkter så vill vi höra dem. Är det tre punkter så vill vi höra dem.

Anf. 90 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! Vi får först gå tillbaka till Hofors. Det är en kär kommun för mig och Raimo Pärssinen. Jag har aldrig sagt att kollektivavtalen förstör företagsklimatet. Däremot tyckte jag att det var ett problem när man avvek från den svenska modellen och från politiskt håll började lägga sig i tecknandet av kollektivavtal. Det var det som jag sade störde företagsklimatet. Det är en annan sak.

När det gäller satsningar på arbetsmiljön görs det viktiga saker. Vi har i och för sig höjt anslaget till Arbetsmiljöverket under de senaste åren. Det är positivt i sig.

De satsningar som vi gör för att möjliggöra för fler att komma i arbete är viktiga. Man kan exempelvis titta på den offentliga sektorn i framtiden med satsningar på fler nya svenskar som kan arbeta inom

äldreomsorgen och demensvården. Det kommer att minska stressen inom den sektorn. Det är åtgärder som är viktiga för att skapa en bättre arbetsmiljö, att man har råd att anställa tillräckligt många människor inom den offentliga sektorn.

De diskussioner som förs om att föra in arbetsmiljöfrågorna i utbildningen på exempelvis högskolenivå för blivande chefer är viktiga. Man kan titta på exempelvis Ovako i Hofors, som Raimo Pärssinen tog upp. Kan man få ett bra arbetsmiljötank hos cheferna, inte minst mellancheferna som jobbar med de anställda på golvet, har man nått långt. Det är mycket man kan göra på arbetsplatsen i dialog mellan mellancheferna, det fackliga ombudet och de anställda. Den vägen kan man lösa problem på plats. Det är en viktig sak som jag tycker att man ska fortsätta att satsa på för att på sikt förbättra arbetsmiljön.

När det gäller forskningen tycker vi i Alliansen självklart fortfarande att det är viktigt med arbetslivsforskning. Vi tror däremot att det finns andra aktörer som kan bedriva forskningen på olika universitet och högskolor. Men vi kan också konstatera att regeringen avser att närmare utreda behovet av och förutsättningarna för en sammanhållande aktör för kunskapsförmedlingen inom området. Det har vi också skrivit i betänkandet.

Det var så mycket jag hann med på två minuter.

Anf. 91 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Fru talman! Jag håller med Hans Backman om att det är viktigt att man kan ha denna utbildning – bättre arbetsmiljö, BAM – med de anställda tillsammans med cheferna. Men det är ingenting som är nytt. Detta har vi gjort sedan 70-talet. Det är bara bra att man bygger på den och har nya förslag där.

Det är också bra om man lägger in mer utbildning om arbetsmiljö inom högre utbildningar, speciellt för dem som ska bli civilingenjörer och kanske bli chefer i ett stålverk. Det är bra med mycket mer sådana kunskaper.

Hans Backman talar om att man lägger sig i kollektivavtalen från politiskt håll. Men det gör ju vi här. Vi är politiker. Vi står i riksdagens kammare och tycker att kollektivavtal är bra, eller hur? Det är också ett sätt att lägga sig i – ett positivt sätt, tycker jag.

Att fler kommer i arbete är bra. Men som jag sade i mitt anförande: Är det bara det som gäller, att det blir fler i arbete? Jag frågade vad det är för jobb. Nu säger Hans Backman att det blir fler händer i vården. Jag uppfattade det så. Det beror på hur det finansieras, om det ska finansieras, och om den viljan finns, eller om man väljer att använda pengarna på ett annat sätt, till exempel till skattesänkningar. Vi får se hur ni tänker göra.

I den tidigare debatten talade man om bemanningstal inom demensvården, om jag inte missuppfattade det. Det sade ni nej till. Hade man gjort så hade det blivit fler händer där. Det lät inte alltför trovärdigt.

Ni slår först sönder forskningen, och nu säger ni att ni ska utreda hur ni ska kunna samla den igen. Betyder det att Hans Backman, precis som jag, tycker att det var ett jättestort misstag att slå sönder den forskningen? Om Hans Backman tycker det tycker vi samma sak.

Anf. 92 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Fru talman! Tydligen handlar det i dessa replikskiften mycket om vad som händer i Gävleborgs län. Jag får fortsätta på det spåret eftersom jag också har mina rötter där uppe.

Om vi går tillbaka till förra sekelskiftet vet vi att infektionssjukdomarna var den stora farsoten i vårt land. Då dog människor som flugor.

Vi lyckades, framför allt genom att tränga undan misären men också genom att vaccinera mot infektionssjukdomarna, tränga undan denna farsot. Jag anknyter till Gävleborg och kan berätta att min mormor, till exempel, var med och vaccinerade 1 061 barn och ungdomar i Järvsö under några år som lärarinna. Man utnyttjade de personer som fanns.

Sedan kom industrisamhället och dess sjukdomar. Vi har fått bekräftat att dessa sjukdomar långsamt har minskat även om de naturligtvis inte har upphört. Nu har vi lämnat industrisamhället; nu handlar det om det postindustriella samhällets sjukdomar och informationssamhällets sjukdomar. Där ser vi att det finns stora problem. Jag håller med Raimo Pärssinen om att man måste bli bättre både på att förebygga och på att få hjälp från sjukvården, helt enkelt, där man många gånger har stått handfallen inför dessa sjukdomar. Sjukvården har varit ganska bra på industrisamhällets sjukdomar, men de här sjukdomarna har varit svåra att greppa. Där måste vi bli bättre.

Men det handlar inte bara om arbetets tyngd. Vi vet att också människor som går arbetslösa får stressrelaterade sjukdomar. Du framställer det som om det bara vore arbetet det handlar om, men det gäller även arbetslösa.

Anf. 93 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Fru talman! Det är precis som Lars-Axel Nordell säger: Det är ett trauma för många när man blir arbetslös. Det gör i sin tur att man mår sämre. Jag håller fullständigt med om det.

Däremot är det också en sanning att vi har gått in i en fas i samhället som kallas för det postindustriella, men att vi samtidigt har många arbetsplatser som är ganska traditionella. Vi har stålverksarbetare, vi har pappersarbetare, vi har dem som delar ut posten och dem som jobbar inom vården och så vidare. Där finns arbetsmiljöproblemen kvar.

Det som har kommit till nu i allt större omfattning är det som en gång i tiden kallades för direktörssjukan, det vill säga stressen, otillräckligheten, kraven och att aldrig kunna lämna jobbet utan att arbetsliv och arbetstid flyter ihop med fritiden. Det är många som har det så.

Frågan som vi hela tiden måste ställa oss är: Vad kan vi från politiken leverera som är relevant för att förstärka och förbättra de arbetsmiljöer som finns?

Men att ställas utanför ett arbete förbättrar så klart inte hälsan. Det vet vi.

Anf. 94 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Fru talman! Jag håller med om att det var ganska mycket svartmålnings i Raimo Pärssinens första inlägg. Du såg det som att det finns någon sorts ont uppsåt hos många arbetsgivare. Jag menar att varje chef med självaktning lär sig vad arbetsmiljölagen säger. Man har ett lagstadgat ansvar. Oavsett om man har kollektivavtal eller inte har man detta an-

Man pratar om stödjande miljöer. De är viktiga både på arbetsplatsen och i hemmet, i föreningslivet och så vidare. Det är inte bara på arbetsplatsen som man upplever detta, utan det kan många gånger finnas också i andra sociala miljöer.

När du nu framställer detta på det här sättet tycker jag att du lite grann bortser från det ansvar som alla arbetsgivare har.

Anf. 95 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Fru talman! Jag önskar av hela mitt hjärta att jag skulle kunna dela den bilden med Lars-Axel Nordell. Men det är faktiskt inte så. Det finns många arbetsgivare som är väldigt goda arbetsgivare. Jag känner också till många sådana exempel, där man verkligen ser till att det finns en delaktighet i hela situationen på arbetsplatsen. Man kan vara med och bestämma arbetstider och så vidare lite flexibelt för att personalen ska kunna pussla ihop arbetsliv med fritid, med barn, med äldre och så vidare. Det fungerar jättebra.

Men tyvärr finns det också arbetsgivare som ställer sig bredvid. Och inte nog med det – de vill inte betala skatt och de vill absolut inte ha någon facklig anslutning eller något avtal. De vill hålla på med skumraskaffärer.

Prata med Dag Klackenborg på Svensk Handel! Han säger att det finns gallerior där alla affärsinnehavare som har butiker där vet att just i ett visst hörn finns det en rufflare. Men man kommer inte åt honom eller henne. Alla arbetsgivare som är seriösa vill ha ordning och reda, för det är en konkurrensförutsättning. Det finns ett utbrett missnöje bland arbetsgivarnas branschorganisationer med detta. De säger: Sätt dit rufflarna! De säger att de har kollektivavtal, men de betalar inte efter det!

Men hur kommer vi åt dem? Jag träffar arbetsgivare som säger: Snälla du, kan du hjälpa mig att se till att vi får ett skyddsombud här? Världen är inte bara ljuv och fin. Vi önskar att den skulle vara det. Men det finns tyvärr en stor del som försöker leva på andras bekostnad, Lars-Axel Nordell.

Anf. 96 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Fru talman! Jag börjar med att hälsa min valkretskollega Raimo Pärsinen välkommen till hans första debatt med arbetsmarknadsutskottet. Jag noterade, fru talman, att han hann säga mitt namn Tomas Tobé nästan lika många gånger som jag sade ordet arbetslinje i mitt tal. Det tycker jag var en bedrift, och det förtjänar ett replikskifte!

Raimo Pärssinen hyser en oro för arbetsmiljön. Men låt oss börja med den svenska modellen. Både du och jag tycker att det är en klok ordning att ha en arbetsmarknadsmodell med parter som tar ansvar. Det är sant, Raimo Pärssinen. Men jag tror att det är viktigt när man har den insikten att man också respekterar att vi har avtalsfrihet i det här landet. Vi anser inte att vi ska lagstifta fram kollektivavtal. Det är möjligtvis där vi kan skilja oss något åt. Du har bland annat valt att försvara en lokal politiker

som anser att en politiker ska avgöra vilka företag som ska ha kollektivavtal eller inte.

Om vi ser på den bild som målas upp av Raimo Pärssinen av arbetsmiljön skulle man nästan kunna tro att det här landet är på väg att rämna och slås sönder och samman. Det finns en del problem på ett antal arbetsplatser. Men det positiva är att Sverige ligger i framkant när det gäller de här frågorna. Det beror bland annat mycket på det ansvar som de arbetsmarknadspolitiska parterna har tagit. Det är ett arbete som vi ser som väldigt positivt.

Men allt detta tycks koka ned till det som handlar om anslaget till Arbetsmiljöverket. Nu ökar vi det. Alliansen föreslår en ökning eftersom vi har tagit ekonomiskt ansvar och kan gå fram med en satsning.

Socialdemokraterna föreslår en ökning på 40 miljoner. Det borde det vara i stället för en ökning på 16,4 miljoner, tycker de. Skillnaden blir summa summarum 591 miljoner eller 40 miljoner. Är det detta som är skillnaden mellan den goda arbetsmiljön och den dåliga arbetsmiljön?

Anf. 97 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Fru talman! Nej, men Tomas Tobé måste väl erkänna att det är ett steg, eller hur? Det är ändå mer pengar. Vi ser ju behovet. Vi ser behovet av att de seriösa företagen också ska veta att de oseriösa får ett besök och en inspektion just för att kunna utröna hur det egentligen står till och vad det är för affärer de gör. Här måste man samverka med skattemyndigheter och andra. Det är precis vad Mikael Sjöberg sade: Vi hittar inte de här. Vi behöver hjälp med att hitta dem.

Tomas Tobé kan raljera och göra en stor affär av att det inte är mycket pengar som skiljer. Nej, men det fanns en gång i tiden mycket mer pengar till detta som Tobé var med och tog bort. Varför inte ta steget med oss? Vi är ju båda så övertygade om att det är rätt åtgärd. Vi är båda så övertygade om att en god arbetsmiljö och ordning och reda främjar företagsklimat, konkurrens och kraften för framtiden.

Det här med Itell är roligt. Nu tog jag det företagsnamnet i min mun också. Hofors kommun skulle göra affärer med det företaget. Tomas Tobé kan ju säga att det var en politiker, men det var en ansvarig för kommunen som uttalade sig och sade: Ja, vi kan göra affärer om ni har kollektivavtal.

Javisst, sade de, det har vi. Det ska vi ordna.

När man sedan inte gjorde det klev två herrar från Alliansen fram och skrek i högan sky om att detta förstör företagsklimatet och att det är avtalsfrihet, och Hans Backman säger att de anställda inte ville ha detta. Det är otroligt. Ville inte de anställda veta vad de skulle få i lön? Det är mycket märkligt, Hans Backman och Tomas Tobé.

Anf. 98 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Fru talman! Jag tänker avstå från att ta upp mer kammartid med detta lokala företag i Hofors. Jag fortsätter gärna i många andra arbetsmarknadsdebatter att prata om hur vi får en bra modell på arbetsmarknaden som har inslag av både trygghet och flexibilitet.

Raimo Pärssinen tycker att jag ska ansluta mig till den rödgröna satsningen på Arbetsmiljöverket. Vi väljer att lägga fram en budget utifrån vad vi tycker att vi kan finansiera och de satsningar som vi vill göra.

Min poäng var snarare att försöka nyansera bilden något. Raimo Pärssinen försöker ge en bild av att Alliansen inte tycker att arbetsmiljöfrågorna är viktiga, och detta ska tydliggöras genom denna skillnad som ändå får konstateras vara marginell i det stora sammanhanget.

Vi väljer däremot att lyfta fram andra förslag. Vi presenterar bland annat ett förslag på coacher över tröskeln. Vi har noterat att det finns en hel del problem när människor som har varit borta länge från arbetsmarknaden får möjlighet att komma till en arbetsgivare. Många arbetsgivare vill i sin välvilja göra detta, men de är okunniga. De klarar inte av detta. Då tror vi att coach skulle kunna följa med över tröskeln för att hjälpa både den som har kommit in på arbetsplatsen och arbetsgivaren. Det tycker jag är positivt. Det borde vara någonting som Raimo Pärssinen i sitt engagemang för arbetsmiljön i sådana fall skulle kunna ansluta sig till.

Anf. 99 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Fru talman! Jag noterar att Tomas Tobé inte har något större engagemang när det gäller arbetsmiljöfrågorna. Han nämner dem inte ens i sitt anförande. Nu ställer han en fråga till mig som handlar om en coach över gränsen, medan jag för ett resonemang om arbetsmiljön. Jag pratar om möjligheter att förbättra arbetsmiljön, och då börjar han prata om andra saker. Det visar att det är tomt prat, Tomas Tobé.

Jag frågade Hans Backman tidigare, och han sade att en hel del har gjorts. Då pratade han om en arbetsmiljöutbildning som har funnits jättelänge.

När jag frågade Tomas Tobé vad ni vill göra för att förbättra det hela, börjar Tomas Tobé prata om coacher som ska in över tröskeln. När jag frågar vad Tomas Tobé kan bidra med för att se till att det är fler i Sverige som får en bättre arbetsmiljö, säger han att det inte är någon större skillnad. Han vill inte ansluta sig till våra 40 miljoner plus för att stärka den möjligheten.

Jag noterar och konstaterar tyvärr att det finns ett alltför dåligt intresse för de här frågorna som berör alla som förvärvsarbetar i Sverige i dag. Det handlar om alla som upplever stressen och pressen, som inte får ihop det och som inte kan ta semester när det är så välbehövligt. De blir sjuka. Allting som har med arbetsmiljö att göra kommer senare att leda till att det blir en sämre produktivitet. Man blir kanske sjuk. Man gör ett sämre resultat.

Vårt alternativ bygger på att vi fokuserar på detta för att kunna leverera bra förslag som stärker konkurrensmöjligheterna. Vi börjar framför allt en resa mot det vi kallar för det goda arbetet. Jag hoppas av hela mitt hjärta att vi kan få med Tomas Tobé på den resan också.

Anf. 100 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Fru talman! Friår innebär enkelt uttryckt att en person med anställning byter plats med en arbetslös under en tid. I Sverige kunde, på Miljöpartiets initiativ, ett antal anställda ta ledigt tre till tolv månader medan en arbetslös vikarierade för den friårslediga från 2005 tills den moderatledda regeringen tog bort möjligheten 2007. Den friårslediga fick en ersättning som motsvarade 85 procent av den ersättning som hon eller han skulle ha fått som arbetslös. Vikarien fick vanlig lön. Friårsreformen

var en kombinerad frihetsreform och arbetsmarknadsreform. Intresset var stort, och långt ifrån alla som ansökte om friår fick det.

Det finns all anledning att återinföra friåret. Friår är nämligen något så sällsynt som en sann vinna-vinna-lösning. De friårslediga får ökad makt över sina liv och en chans att frigöra sin kreativitet och samla nya krafter samtidigt som olycksbringande arbetslöshet minskar. Friåret är en unik livskvalitetsreform eftersom ledigheten är kravlös. En friårsledig är fri. Han eller hon har verklig makt över sitt liv under en begränsad tid. Kanske är det därför friåret väcker så starka känslor. De som fick chansen att ta en paus från arbetslivet, liksom de arbetslösa som fick friårsvikariat, var förstås mycket nöjda, men friåret möter också ett djupt känsloladdat och irrationellt motstånd.

Det handlar om grundläggande värderingar, människosyn och vilket samhälle vi vill ha. Vår gröna människosyn uttrycks så här i Miljöpartiets partiprogram: "Människan är en aktiv och skapande varelse som vill och kan ta ansvar. Människors kreativitet och vår ständiga förmåga att finna nya lösningar är en förutsättning för att vi ska nå ett långsiktigt hållbart samhälle."

Jag citerar betänkandets motivering mot friår: "Utskottet finner det anmärkningsvärt att Miljöpartiet de gröna anser det vara en god sysselsättningspolitik att betala människor för att vara helt utan sysselsättning, i synnerhet i ett arbetsmarknadsläge med alltför hög arbetslöshet."

Jag undrar på vilket sätt det är en bättre politik att betala människor, om än ofta alldeles för lite, för att utföra meningslösa, rent av förnedrande aktiviteter i mer eller mindre konstlade arbetsmarknadsprojekt. Friårsvikariat ger däremot en riktig lön, riktiga arbetsuppgifter och en större chans att få ett nytt jobb därefter. Varför ska vuxna människor till varje pris sysselsättas som om de vore barn som hittar på rackartyg om de inte hålls ständigt upptagna med något, meningsfullt eller ej?

Utskottets majoritet konstaterar också att man i IFAU:s utvärdering av det svenska friåret fann att de som varit friårslediga inte arbetade i större omfattning efter friåret, att de i genomsnitt fick 3 procents lägre månadslön, inte minskade sin sjukfrånvaro men däremot gick tidigare i pension. Och detta menar man är ett argument mot friåret.

Att avfärda hela friårsreformen utifrån detta finner jag anmärkningsvärt. Argumentationen ger enligt min mening uttryck för en snäv människosyn och en föråldrad och inskränkt syn på arbete och arbetsliv. De som varit friårslediga kanske prioriterar annat i livet än att maximera lön och tid på jobbet, ständigt ökad konsumtion och materiell standard. I så fall är de föredömen för oss alla.

Ska vi klara att hejda klimatförändringarna och utarmningen av naturresurser måste vi nämligen finna vägar bort från ett överdrivet lönearbete och den miljöbelastande överkonsumtion det möjliggör. Därtill visar forskningen att människor som har mindre materialistiska värderingar mår bättre än andra. De är helt enkelt i allmänhet mer nöjda och lyckliga. Ser man det så kan IFAU:s utvärdering tolkas så att friåret varit en framgång på andra sätt än strikt ekonomiska. Människan är så mycket mer än en kugge i produktionen och en aldrig tillfredsställd konsument. Människan är så mycket större än ett anställningsnummer och ett kundnummer.

Arbetslivsinstitutet utvärderade för övrigt också friårsreformen ur andra perspektiv och drog andra, mer positiva slutsatser än IFAU.

Att arbetslösheten är hög är också något som talar för att införa friåret. Då finns det ju större anledning att dela mer rättvist på lönearbete och fri tid till nytta för alla, och det är lättare att finna friårsvikarier.

Utskottet påpekar vidare att syftet med de arbetsmarknadspolitiska programmen är att de ska stärka den enskildes möjligheter att få eller behålla ett arbete. Friåret gör just detta för friårsvikarierna. Det är en mycket bra arbetsmarknadsåtgärd, och det är därför konstigt att utskotts-majoriteten väljer att avfärda det.

Utskottsmajoriteten påpekar slutligen att ett återinförande av friåret skulle vara ett kraftigt avsteg från arbetslinjen. Javisst, och det vore på tiden. Friåret är ett sätt att, åtminstone tillfälligt, befria arbetet från den överspelade funktionen av disciplineringsinstrument. Det grundläggande mänskliga behovet att behövas, att få bidra till det gemensamma bästa efter förmåga och att få utlopp för sin skaparkraft kan tillgodoses på olika sätt, varav lönearbete bara är ett, ofta överskattat. All verksamhet som någon avlönas för att utföra är nämligen inte meningsfull eller nyttig. Lika sant är att oavlönat arbete kan vara mycket viktigt. Lönearbete är bara en del av arbetet, och arbetet är bara en del av livet.

I Finland finns en motsvarighet till friåret, altemneringsledighet. Efter en försöksperiod, som inleddes 1996, infördes en visstidslag 2002, och nu har man valt att permanenta altemneringsledigheten. Syftet med reformen, liknande den svenska, är att bryta långtidsarbetslöshet, höja arbeidskraftens kompetens, förlänga tiden i arbete, undvika marginalisering och underlätta rehabilitering och sådant som att vårda barn eller andra anhöriga. I Finland har fackföreningar, arbetsgivarorganisationer, samtliga partier och allmänhet gått från att vara kritiska till reformen till att se dess fördelar. En höjd blick och en sansad debatt vore välgörande även i Sverige.

Låt mig citera Moderaternas idéprogram: ”I tider av snabba förändringar passar den positiva synen på människans möjligheter bättre in än misstrons och missunnsamhetens ideologier.” Och i Socialdemokraternas partiprogram står: ”Liksom frihet förutsätter jämlikhet sociala strukturer och ekonomiska villkor, som ger alla lika rätt och lika förutsättningar till utveckling och delaktighet.”

Att ta ledigt från arbetet utan krav är nu förbehållet ett litet lyckligt lottat fåtal med förstående arbetsgivare och mycket god privatekonomi. Ett friårssystem skulle kunna öppna en möjlighet för alla att utveckla sig – om vi unnar varandra det och inte misstror varandra. Mycket kreativitet kan släppas loss när människor får frihet och förtroende.

Redan 1848 beskrev socialliberalen John Stuart Mill i sitt huvudverk *Nationalekonomins principer* hur samhället skulle kunna se ut när ”kampen för överlevnad inte längre upptar all energi”. När de industriella framstegen minskar behovet av arbete i samhället såg Mill framför sig hur det kommer att finnas utrymme för kultur och andliga och sociala framsteg.

Även nationalekonomen John Maynard Keynes förutsåg en ny epok i mänsklighetens historia när effektiviteten i produktionen ökat så att vi inte längre behöver slita så hårt. När människor fått sina materiella behov uppfylla tänkte sig även Keynes att vi kunde inrätta oss själva och samhället därefter. Vi är där nu.

Herr talman! Friår vore inte det enda men *ett* sätt att ta till vara möjligheterna till social och kulturell utveckling, *ett* steg på vägen framåt. Vi gröna menar att friåret gagnar både samhälle och individer. Vi i Sverige har allt att vinna på att följa det finska exemplet.

Anf. 101 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Sverige har genomgått en av de värsta kriserna sedan 30-talet. Samtidigt som många andra länder tvingas dras med budgetunderskott och neddragningar kommer Sverige starkt ur krisen. En ansvarsfull politik från regeringens sida är en bidragande orsak till detta. Återhämtningen börjar visa sig. Vi börjar nyanställa, och tillväxten och sysselsättningen börjar öka. Men trots den ökade sysselsättningen och tillväxten går det inte att luta sig tillbaka.

Stora utmaningar finns på arbetsmarknaden, inte minst när det gäller unga. Arbetslösheten bland unga är ingen ny företeelse. Oavsett konjunkturläge har många unga fått betala ett högt pris genom att stå utanför. Att få bukt med ungdomsarbetslösheten är därför en av våra mest angelägna frågor.

Herr talman! Orsakerna till en hög ungdomsarbetslöshet är många, och det finns inte endast en lösning på problemet. En svag utbildningsbakgrund är gemensam för dem som har svårast att komma in på arbetsmarknaden, att få tag på ett arbete. Det beror på att man inte har fullständiga betyg från vare sig grundskola eller gymnasieskola.

Skolan är helt avgörande för att få en bra start i livet. Därför välkomnas satsningarna på att motivera och underlätta för arbetslösa ungdomar att återuppta och avsluta sina studier genom högre studiebidrag för arbetslösa ungdomar som saknar just grundskole- eller gymnasieutbildning.

År 2011 träder många reformer i kraft på utbildningsområdet, och utbildningspolitiken har stor betydelse för arbetsmarknadsutvecklingen. Vi har nu den nya gymnasiereformen och lärlingsplatser i yrkesförberedande utbildningar.

Herr talman! Det betänkande vi nu behandlar innehåller åtgärder särskilt riktade till ungdomar för att få bukt med ungdomsarbetslösheten. Vi har förstärkt resurserna när det gäller arbetsmarknadspraktik och coaching. Budgetförslaget innehåller även utökade möjligheter för unga att få stöd inom jobbgarantin. Nystartsjobben riktar sig till unga mellan 20 och 25 år som varit arbetslösa i minst sex månader. Vi ser också möjligheter till lärlingsprovanställningar för personer yngre än 23 år. Alliansens halverade arbetsgivaravgift för den som anställer en ungdom under 26 år ligger fast.

Herr talman! Nya moderaterna, Sveriges enda arbetarparti, blundar inte för de stora utmaningarna med att få in unga på arbetsmarknaden. Vårt mål är fortsatt att alla som vill och kan arbeta ska ha möjlighet till det utifrån sin egen arbetsförmåga. Sysselsättningen har ökat med 100 000 på ett år. 30 000 fler unga är i sysselsättning om man jämför med november 2009. Givetvis räcker inte detta. Vi måste hela tiden arbeta för att fler ska komma i arbete. I stället för passivitet prioriterar vi aktiva insatser med detta förslag.

(Applåder)

Herr talman! Jag tänkte ägna mitt anförande åt något som jag personligen tycker är bland de viktigaste arbetsmarknadsinsatser som kan göras för människor som står långt från den reguljära arbetsmarknaden, nämligen det sociala företagandet.

Det sociala företagandet missförstås ibland av personer som inte riktigt är insatta i det. De tror att det handlar om socialt entreprenörskap, att företag har ett socialt engagemang. Men det är närmast att förväxla med corporate social responsibility, alltså CSR-arbete, som kan bedrivas på olika sätt.

År 2009 gav regeringen Tillväxtverket i uppdrag att genomföra en stor informationssatsning om socialt företagande. Helt kort innebär socialt företagande att företagen konkurrerar på marknaden på samma sätt som alla andra företag men med en mycket viktig skillnad, nämligen att de kombinerar marknadens behov av varor och tjänster med individens behov av arbete och särskilda behov av rehabilitering. De erbjuder fler typer av arbetstillfällen än vad den reguljära arbetsmarknaden kan erbjuda.

Syftet med uppdraget till Tillväxtverket var att öka den allmänna kunskapen hos myndigheter och i samhället i stort. Tillsammans med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, företrädare för kommunerna och företagsrådgivarna Coompanion, som finns på 25 platser i landet, togs krafttag för att öka kunskapen om det sociala företagandet, men jag kan konstatera att den, trots denna insats, fortfarande är låg. Därför är jag väldigt glad över den text som finns i utskottets betänkande på s. 61 och 62, där man mycket bra beskriver Tillväxtverkets satsning på detta.

Men vad är det egentligen, och varför behövs de sociala företagen? Att jag är så förtjust i den här formen av företagande har att göra med att de organiseras för att människor ska arbeta tillsammans för att åstadkomma någonting. De organiseras så att var och en kan arbeta 100 procent av sin förmåga och bidra till företagets utveckling.

Sociala företag bidrar också till att skapa arbete för grupper som har särskilt svårt att återvända till vad vi kallar den reguljära arbetsmarknaden. Då vidgar man helt enkelt arbetsmarknaden genom att kombinera offentligt stöd och arbete. Beroende på enskilda förutsättningar kan människor gå från bidrag till egen försörjning. Det tror jag att vi alla önskar.

De sociala företagen utvecklar ständigt nya affärsidéer inom olika områden och branscher, inte minst inom arbetslivsinriktad rehabilitering.

Socialt företagande har också mer och mer börjat omfatta ungdomar som har gått på gymnasiesärskola. Det är ungdomar som har aktiva föräldrar som inte accepterar att deras barn och ungdomar ska gå till någon daglig pysselverksamhet. De vill att deras ungdomar ska gå till ett arbete, och ungdomarna vill det själva. De har följt en gymnasieutbildning med inriktning mot kanske hotell och restaurang eller bygg eller vad det nu kan vara och vill ha ett arbete. I de sociala företagen finns också möjlighet att tillgodose de behoven. Det är en grupp som vi absolut inte får glömma bort. Det är också dessa personer som skulle kunna gå i det vi tidigare kallade förtidspension. De har en stor potential, och det finns möjlighet att skapa riktiga företag med riktiga arbeten.

Herr talman! Framför allt ger de sociala företagen hopp till människor som inte har trott sig om att klara något på väldigt lång tid. Det ger hopp till dem som ingen annan har velat jobba med.

Jag vill gärna delge er några av mina favoritexempel på varför socialt företagande är så bra. Det kom in ett gäng före detta kriminella till företagsrådgivarna Coompanion i Göteborg. Fullt tatuerade och så vidare kom de in och sade: Vi skulle vilja starta företag! De fick rådgivning och träffades i flera omgångar för att fundera över vad de skulle kunna starta för slags företag, vad affärsidén var och vilken bransch de skulle starta sitt företag i. Efter ett tag kom de fram till att vad man i det här gänget var bäst på var att sitta inne. Det var deras bästa erfarenhet, och vad kunde man göra av det? Jo, man kom på att det svåra är att komma ut från ett fängelse och bli uppskattad som en person med potential att klara ett riktigt arbete. Därifrån kom idén om det som också kallas halvvägs-hus, alltså att man har ett mellanting mellan eget boende och tillsyn men framför allt både boende, sysselsättning och gemenskap med andra. Vägen ut-kooperativen i Göteborg är numera en fantastisk verksamhet som har en stor omsättning med många affärsverksamheter som ger människor arbete och också blir mer och mer lönsamt.

Ett annat exempel är kvinnan i Hudiksvall som arbetade inom vården. Hon var ensam med två barn som hade olika bokstavskombinationer. En dag tog det bara stopp, och hon blev sjukskriven i över två år. Till slut sade man på Försäkringskassan: Vi vet inte vad vi ska göra med dig. Du får gå till det sociala arbetskooperativet Källan, och om inte det skulle fungera vet vi inte vad vi ska hitta på.

Hon gick dit. Hon visste inte så mycket om det. Att få komma dit på sina egna premisser, där orken styrde insatsen per dag, efter att det hade varit otroligt svårt att komma ut över huvud taget, betydde mycket. Att någon vid arbetsdagens slut, oavsett dagens längd, sade "Vi ses väl i morgon, hoppas jag!" började betyda mer och mer för henne. Efter tre år jobbar hon numera vad vi räknar som heltid och är dessutom arbetsledare för andra personer som kommer in i det sociala företaget.

Resultaten för de 150–170 sociala företag som finns i landet i dag är över lag goda, och det stärker min uppfattning att man bör fortsätta informera om och arbeta med detta. Men det finns problem, och problemen ligger oftast på kommunal nivå. Det krävs nämligen en ekonomisk insats av kommunerna i form av betalning av hyra eller handledare.

Kapitalförsörjningen för den här typen av företag behöver därför förbättras om affärsutvecklingen ska kunna gå framåt. Jag har även motionerat om behovet av ett särskilt regleringsbrev för det sociala företagandet, vilket finns i Finland, bland annat för att inte oseriösa aktörer ska ta på sig uppdrag att jobba med socialt företagande. Det är människor som måste få tid att komma tillbaka och komma i fas med sig själva och sin arbetsförmåga.

(Applåder)

Anf. 103 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Mitt anförande i den här debatten om arbetsmarknadsutskottets betänkande AU2 tänkte jag hålla i tre delar. Jag tänkte börja med att berätta lite om bakgrunden till en del i betänkandet, och det är då framför allt arbetslöshetsförsäkringen som jag ska koncentrera mig på.

Jag tänker börja med bakgrund och sedan gå igenom vår syn på hur arbetslöshetsförsäkringen borde se ut. Jag kommer slutligen att ha några kommentarer till arbetsmarknadsutskottets moderate ordförande Tomas Tobés anförande och också kommentera en lätt bisarr debattartikel som samme utskottsordförande under dagen har låtit publicera.

Låt mig börja med bakgrunden till läget i arbetslöshetsförsäkringen. Under förra mandatperioden ägnade den här regeringen och den dåvarande majoriteten i den här kammaren väldigt stor energi åt just arbetsmarknadsfrågorna, och kanske framför allt åt arbetslöshetsförsäkringen. Man menade att om man kraftfullt försämrade en tidigare välfungerande arbetslöshetsförsäkring skulle det vara en av de bärande delarna i den moderatledda regeringens jobbskapande politik. Det var motivet till att man raserade arbetslöshetsförsäkringen.

Vi som satt i arbetsmarknadsutskottet under förra mandatperioden hade en ganska intensiv period. Propositionerna från regeringen stod som spön i backen, och den ena försämringen hann knappt torka i trycket innan nästa försämring kom, och det var väldigt mycket debatter här. Hela tiden försvarade man sina försämringar med att det skulle leda till att folk skulle få arbete.

Vad som skedde under mandatperioden är historia. Vi kunde konstatera att det bara blev sämre och sämre med sysselsättningen. Det blev bara högre och högre arbetslöshet trots alla de försämringar som man genomförde. Vi drabbades naturligtvis också av finanskrisen i Sverige som alla andra länder, och bakom den gömde sig den moderatledda regeringen och sade: Det är där felet ligger – det är inte vår politik det är fel på.

När regeringen nu gör sina prognoser ser vi att man räknar med att i den bästa av världar kommer kanske den destruktiva politik man har genomfört att innebära att man kan nå ned till de arbetslöshetssiffror som rådde när man tog över, om vi inte drabbas av nya problem på finansmarknaden eller ute i världen. Det är mot den bakgrunden man måste se regeringens politik för att förstå den. Tomas Tobé och hans kolleger här i riksdagen samt arbetsmarknadsministern, finansministern och statsministern utger sig för att vara nöjda med resultatet av sin politik. Det kan därför inte vara arbetslösheten man har varit ute efter.

Man har varit ute efter det som tidigare talare, bland annat Ylva Johansson, har pekat på, nämligen en helt annan arbetsmarknad. Det har inte nödvändigtvis handlat om att sänka arbetslösheten utan om att skapa större klyftor, en låglönearbetsmarknad och ett nytt Sverige, det vill säga ett grundskott mot den svenska modellen. Man har varit ute efter en kraftfull systemförändring. Man har varit ute efter ett annat samhälle, ett annat Sverige. Det har varit grunden. Det måste man se för att förstå regeringens politik. Förstår vi motiven förstår vi varför man är så nöjd och belåten. Man håller på att uppnå de mål man har satt upp, nämligen ökade klyftor, ett annat samhälle, en annan samhällsmodell och det systemskifte som har varit Moderaternas mål i politiken ända sedan demokratin genomfördes.

Frågan är hur vi ser på arbetslöshetsförsäkringen. Det är den bärande delen. Det finns andra delar också, men man har sagt att arbetslöshetsförsäkringen är en av de bärande delarna i politiken. Det ser ut som om det inte kommer att hända så mycket. Det ser man på listan över förväntade

propositioner. Där är det ganska tomt på vårt utskottsområde. Nu är väl strategin att giftet ska få verka långsamt. Man kan misstänka att det är tanken de kommande fyra åren.

Vi har en helt annan uppfattning om vad som leder till ett bra och starkt samhälle, ett samhälle som skapar människor som vill, kan och får delta i samhället och arbetet. Ylva Johansson presenterade i stora drag vår syn på näringspolitik, jobbskapande åtgärder, utbildning och så vidare. När det gäller en konstruktiv politik för att bygga ett samhälle ser vi en stark och bra arbetslöshetsförsäkring som en viktig arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Det är så vi ser det. Därför vill vi förbättra arbetslöshetsförsäkringen. Vi vill sänka kostnaden för att vara med i arbetslöshetsförsäkringen så att det inte kostar mer än ca 80 kronor i månaden – lika för alla – så att inte de som kanske bäst behöver försäkringen slås ut för att de inte har råd att vara med.

Vi vill höja ersättningsnivån. Vi vill höja taket. Det vill vi göra på ett betydligt kraftfullare sätt än det som Hans Backman försökte sig på att förklara i ett tidigare replikskifte. Vi har konkreta förslag på hur det skulle gå till. Vi vill höja taket så att alla som tjänar ca 25 000 kronor i månaden får ut 80 procent i ersättning i sin arbetslöshetsförsäkring om man drabbas av arbetslöshet. Då, Hans Backman, har man en inkomsttrygghet vid arbetslöshet. Då har man en försäkring som är knuten till inkomsten. Vi vill höja taket till 930 kronor i ett första steg, sedan till 950 kronor. Det är vårt förslag på hur det skulle kunna se ut. Det är vår syn på en försäkring. Vi vill att det ska vara en frivillig försäkring. Den ska vara solidariskt finansierad.

Det är vår syn på arbetslöshetsförsäkringen. Den är tydlig. Vårt alternativ till arbetslöshetsförsäkringen framgår tydligt i vårt betänkande. Det är inga konstigheter eller nyheter i detta. Det kanske man kan kritisera oss för. Vi har varit tydliga med vad vi vill när det gäller att sänka kostnaderna för att vara med och att höja ersättningarna, hur försäkringen ska vara finansierad och vem som ska hantera den. Det finns ingen tvekan om vad vi vill på den punkten.

Jag ska beskriva försäkringen. Om vi får den politiska makten vill vi leverera en ny hållbar lösning för arbetslöshetsförsäkringen, en som svenska folket behöver och vill ha och som vi tror på och har råd med. A-kassan ska vara en omställningsförsäkring, en bro mellan ett jobb och ett annat. Det är den inte i dag. Inkomstbortfallsprincipen har förlorat sin betydelse. Vår a-kassa är Europas kanske sämsta skydd vid arbetslöshet. Inga yrkesgrupper går säkra för arbetslöshet. En högre lön hjälper föga om man blir av med jobbet och lånen på bostadsrätten eller huset ska betalas. Många tjänstemän är i dag skyddslösa vid arbetslöshet.

Så vill vi beskriva vår inställning till arbetslöshetsförsäkringen.

Jag ska kort kommentera arbetsmarknadsutskottets moderate ordförande Tomas Tobés anförande. Kanske lika många gånger som min kollega Raimo Pärssinen nämnde Tomas Tobé vid namn i sitt anförande återkom Tomas Tobé till att han var oerhört upprörd och förvånad över att Socialdemokraterna lägger fram skarpa förslag i kammaren och vill driva sina förslag till omröstning. Jag kan förstå att man som moderat politiker är förvånad över det. Vi har inte sett ett enda skarpt förslag i det här betänkandet som ni driver till omröstning. Det är en helt tom verktygslåda som ni ställer upp till beskådande. Det är det stora bekymret

med arbetsmarknadspolitik. Ni lämnar folk utan åtgärder. Ni har inga skarpa förslag. Det har vi. Vi driver givetvis fram skarpa förslag som vi står för till omröstning. Vi yrkar bifall till dem och kommer att stödja dem när de så småningom kommer till omröstning. Hur kan det vara förvånande? Det är lite märkligt och säger mer om arbetsmarknadsutskottets ordförande än om oss socialdemokrater.

Debattartikeln i Svenska Dagbladet i dag går åt samma håll. ”Dra tillbaka förslaget om a-kassa, Ylva Johansson”, är rubriken. Varför skulle Ylva Johansson gå upp i talarstolen och yrka att vi ska dra tillbaka förslaget om a-kassan? Vidare står det: ”Ett viktigt område handlar om a-kassan där De rödgröna gemensamt föreslår en kraftig utgiftsökning de kommande åren utan att presentera en hållbar finansiering. Det är ansvärlöst men ännu mer allvarligt är att de verkar vara beredda att driva det till skarp omröstning i riksdagen.”

Jag undrar vad arbetsmarknadsutskottets ordförande har för uppfattning om politik. Demokratin och politiken bygger på att det finns olika förslag som man har att ta ställning till, både som ledamot i kammaren och som väljare. Om arbetsmarknadsutskottets ordförande först nu har förstått att det finns folk som tycker annorlunda, gör andra analyser av samhället och lägger andra politiska förslag är det ett sent men bra uppvaknande. Då kanske det finns hopp om att arbetsmarknadsutskottets ordförande kommer på bättre tankar. Han har tydligen inte förstått att det finns alternativ till den ensidiga och enögda borgerliga arbetsmarknadspolitik.

I artikeln kommer man till någon sorts Orwellskt nyspråks höjdpunkt när man beskriver sin egen politik: ”För att ytterligare förbättra trygghetssystemen har Alliansen under våren tillsatt en parlamentarisk utredning som ska se över hur arbetslöshets- och socialförsäkringarna långsiktigt kan bli mer sammanhållna, balanserade och bidra till en högre sysselsättning.” Man har ju krossat hela socialförsäkringssystemet inklusive arbetslöshetsförsäkringen, och man har inte lyckats nå någon högre sysselsättning. Gud bevara oss för en sådan fortsatt politik!

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till våra reservationer 1, 6 och 15.

(Applåder)

Anf. 104 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Herr talman! Det var intressant och som vanligt uppfrysande att lyssna på Patrik Björck i denna kammare.

Vi har publicerat en debattartikel i dag. Vi har också här i kammaren i dag försökt peka på några saker som vi tycker är underliga. Vi noterar utanför denna kammare och utanför det arbete som sker i utskotten att ledande företrädare tar avstånd från de förslag som ligger till grund för den a-kassesatsning som De rödgröna vill driva till skarp omröstning i kammaren. Man tycker inte att förslaget om fastighetsskatt är bra. Man tycker inte längre att förslaget till förmögenhetsskatt är bra. Läser man den socialdemokratiska valanalysen kan man konstatera att inte heller förslaget om höjd bensinskatt var bra.

Jag har full förståelse för att man måste ta tid för en förnyelse i ett parti som har förlorat ett val. Men då har man också ett val som opposition. Vi tycker att det är oansvarigt att driva ett förslag till sin spets och

erbjuda Sverigedemokraterna en möjlighet att rösta fram en stor utgiftsökning utan att man står bakom de förslag som ligger till grund för finansieringen av ett sådant förslag.

Det är precis den oppositionen vi mötte i valet, och jag inledde mitt anförande med att säga detta. Det var en utgiftskarusell, och det var en avsaknad av en arbetslinje.

Vi menar att man måste ta ansvar för de förslag man presenterar i den här kammaren. Ni ska driva opposition. Ni ska kritisera oss. Men ni kan inte utanför kammaren dra tillbaka de förslag som ligger till grund för det som ni driver till omröstning här i kammaren.

Anf. 105 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Herr talman! Huruvida vi skulle kunna det eller inte är en fullständigt hypotetisk fråga. Vi skulle däremot aldrig drömma om att göra det.

Det är självklart att vi står för samma politik i denna kammare som vi står för utanför denna kammare. Det är på något sätt fullständigt elementärt. Jag förstår inte alls vad det är Tomas Tobé syftar på.

Vår politik när det gäller till exempel arbetslöshetsförsäkringen – fastighetsskatten och bensinskatten kanske vi kan ta vid något annat tillfälle, herr talman – är oerhört tydlig. Läser man i vår reservation framgår det väldigt tydligt var vi står.

I en annan del i denna kritik hävdar Tomas Tobé, i artikeln, i sitt tidigare anförande och nu igen i sin replik, att vi driver saker till sin spets. Tidigare beskyllde han oss för att ha skarpa förslag.

För mig kan det aldrig vara någon kritik mot en politiker som har en skarp och tydlig politik att politikern sedan står för den politiken fullt ut – den politik som vi har gått till val på, den politik som vi har presenterat i utskottet och den politik som vi nu presenterar i den här kammardebatten och sedan självklart står upp för. Det hade väl varit oerhört märkligt om vi hade följt det lätt bisarra rådet om att dra tillbaka vår politik. Möjligen kunde det ha varit en önsketanke från en lätt förvirrad och genererad företrädare för en minoritetsregering som har insett att man inte har majoritet i kammaren. Det skulle ju vara väldigt praktiskt om oppositionen då drog tillbaka sin politik.

Men på vilka grunder hävdar man det seriöst som riksdagsledamot i Sverige? Det talas om att ge Sverigedemokraterna ett utrymme. Jag tror det var ett ordagrant citat. Var kommer detta ifrån? Vi lägger fram våra förslag. Vi röstar på dem. När det gäller frågan om vem som i övrigt röstar på dem ger jag Tomas Tobé utrymme att rösta på våra förslag!

Anf. 106 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Herr talman! Jag tror att man måste ta lite mer allvarligt på sina förslag än vad Patrik Björck gör. Om jag nu ska se på ert förslag seriöst, eftersom ni driver det till en skarp omröstning, och det väljer ni att göra genom att yrka på era reservationer, kan jag konstatera att det är en utgiftsökning på 5 miljarder nästa år. Tittar vi på 2012, 2013 och 2014 är det 14 miljarder. Samtidigt går era främsta företrädare ut och säger att de inte längre står bakom de skattehöjningar som skulle finansiera en sådan reform.

Jag tycker inte, herr talman, att det är underligt att i det läget begära att man som opposition tar ett ansvar. Det hade varit mer rimligt att i det

läget konstatera att kanske är det så att vi har en egen omprövning av a-kassan i vårt eget parti. Kanske är det som vår egen partiledare säger, att det var fel på vår politik.

I det läget gör man sin hemläxa, och sedan återkommer man med nya förslag. Jag skulle välkomna ifall Socialdemokraterna i det här läget kunde göra sin hemläxa och återkomma inom ramen för Socialförsäkringsutredningen. Vår hand är definitivt utsträckt. Vi vill göra förbättringar i trygghetssystemen, och vi hoppas kunna göra det tillsammans med Socialdemokraterna, Miljöpartiet och andra partier som väljer att ansluta sig till detta.

Men att vi kräver ett ansvar för de förslag som ni driver till sin spets i kammaren är inget underligt.

Patrik Björck talade tidigare om ett gift. Jag undrar om det är hög tillväxt, 100 000 fler sysselsatta, världens näst mest konkurrenskraftiga ekonomi och bäst ordning i ekonomin i Europa som är det gift Patrik Björck är så orolig för?

Anf. 107 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Herr talman! Jag vet inte hur jag ska göra för att övertyga arbetsmarknadsutskottets ordförande om att det faktum att vi yrkar bifall till våra reservationer är ett rätt vanligt förekommande fenomen i den här kammaren. Möjligen kunde vi ha någon utbildning även för icke nyvalda ledamöter. Det är ett förslag till talmansstaben.

När jag beskrev vår uppfattning om arbetslöshetsförsäkringen sade jag så här: Vi måste leverera en ny, hållbar lösning för arbetslöshetsförsäkringen, en som svenska folket behöver och vill ha och som vi samtidigt tror att vi har råd med. A-kassan ska vara en omställningsförsäkring, en bro mellan ett jobb och ett annat. Det är den inte i dag. Inkomstbortfallsprincipen har tappat sin betydelse. Vår a-kassa ger kanske Europas sämsta skydd vid arbetslöshet. Det finns inte längre några yrkesgrupper som går säkra för arbetslöshet. En högre lön hjälper föga när man blir av med jobbet och lånen på bostadsrätten eller huset ändå ska betalas. Många tjänstemän är i hög grad skyddslösa vid arbetslöshet.

Jag citerar ordagrant från min partiordförandes senaste uttalande om den svenska a-kassan. Då finns det naturligtvis inget som helst fog för de dumheter och det trams där man påstår att vi har en viss politik på ett ställe och en annan politik i den här kammaren.

När jag i mitt anförande ordagrant citerar vad vår partiordförande uttalar sig om gällande arbetslöshetsförsäkringen är både jag, min partiordförande och vårt parti väldigt trovärdiga i den här frågan och ingenting annat.

Anf. 108 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! När man tittar på a-kassan och nivåerna som Patrik Björck tar upp, så visst, det är alltid bra om man kan förbättra nivåer och så. Vi i Folkpartiet har sagt att vi är beredda att titta på det men först när vi har en ekonomi som så tillåter. De här kostnadsökningarna är betydande utgiftsposter för staten. Det måste man ta i beaktande.

Vi gör till exempel väldigt mycket satsningar på yrkesvux, yrkesskola och lärlingsutbildning för att folk snabbare ska komma i arbete och

Prot. 2010/11:37
17 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

slippa gå länge med a-kassa. Det gäller alltså att värdera vad man tar för steg och ta dem i rätt ordning.

Patrik Björck tycker att a-kassan är en väldigt viktig trygghetsförsäkring. Då vill jag fråga: Varför är då Patrik Björck emot att alla ska ha rätt till en a-kassa, det vill säga att man inför en obligatorisk a-kassa som alla har som en trygghetsförsäkring? Det borde ju enligt Patrik Björcks sätt att se det ändå vara en bra reform.

Eftersom a-kassan är viktig för mig, Patrik Björck och alla som kan bli av med jobbet, borde då inte alla ha en naturlig och självskriven rätt att vara med i a-kassan?

Anf. 109 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Herr talman! Om vi börjar bakifrån kan jag citera den moderate finansministern Anders Borg eller möjligen arbetsmarknadsutskottets nuvarande ordförande men tidigare ledamot som kallar det som Hans Backman nu slåss för en straffskatt på arbete.

Då har jag bara citerat allianskamrater till Hans Backman i den här kammaren, och därför skulle jag rekommendera Hans Backman att gå tillbaka och diskutera det med statsministern, finansministern eller för den delen arbetsmarknadsutskottets nuvarande ordförande. Straffskatt på arbete är beteckningen på Hans Backmans förslag.

Alla kommer inte att få a-kassa ens med det förslaget. Det är mitt svar. Det är inte det svar som Hans Backman skulle få om han frågade sin moderata kollega. Mitt svar är att om man gör som Hans Backman säger blir det lika få som får a-kassa som i dag. Det löser inte problemet.

Vad vi socialdemokrater och oppositionen är ute efter är att ge alla en rättighet och möjlighet att vara med i en a-kassa. Rättigheten att vara med i en kassa finns. Möjligheten ger vi genom att sänka avgiften och skapa villkor och ersättningar som gör det rimligt att välja att vara med. Det är vår politik – och den är tydlig.

Hans Backman är inne på diskussionen om nivåer och inkomstbortfallsprincipen. Jag förstår inte hur Hans Backman vågar sig in på det spåret med tanke på den diskussion som var tidigare i dag. Hans Backman säger att det är bra att införa den principen. Men företrädare för regeringen säger att det inte kommer att ske denna mandatperiod. Hans Backman säger att den ska införas när vi har ekonomi. Rimligen gör Hans Backman prognosen att med den här regeringens politik kommer vi inte att ha en ekonomi värd namnet under den här mandatperioden, och jag tror att Hans Backman har helt rätt.

Anf. 110 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Vår ekonomi står stark, men jag sade att man måste välja att göra rätt saker i rätt ordning. Fokus är att reformera ett utbildningssystem som har fallerat, vilket jag anser att Socialdemokraterna har stor skuld till. Då ska vi exempelvis satsa på att uppvärdera yrkesutbildningar så att det finns större möjlighet att få ett arbete när man hamnar utanför arbetsmarknaden. Med en obligatorisk a-kassa skulle alla som har kvalificerat sig för a-kassa få rätt till a-kassa. Så är det inte i dag. Det är en viktig reform som kan ge fler trygghet om man råkar ut för arbetslöshet.

Jag vill gå in på ett annat intressant spår. En av de saker vi har debatterat mycket i kammaren de senaste fem sex åren är lärlingsutbildningar. Nu har IF Metall och arbetsgivarorganisationen Teknikföretagen tecknat ett kollektivavtal om yrkesintroduktion. Avtalet riktar sig till ungdomar under 25 år som saknar relevant yrkeserfarenhet och som på detta sätt kan få arbete och utbildning.

Är Patrik Björck positiv till att IF Metall har tagit detta initiativ och i förlängningen, om Patrik Björck är positiv till detta initiativ, är Patrik Björck också i nuläget positiv till de initiativ som alliansregeringen är beredd att ta för att förstärka och förbättra möjligheterna att gå en lärlingsutbildning?

Anf. 111 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Herr talman! Jag är positiv till att vi än så länge har fackföreningar och parter på arbetsmarknaden som kan sluta avtal. Det är jag positiv till. Med er politik lär det bli svårare framöver, men så länge möjligheten finns är det fantastiskt att det fungerar. Det är en styrka i Sverige att vi har möjligheten att parterna kan sluta avtal.

Sedan var det frågan om den obligatoriska a-kassan. Eftersom Hans Backman inte vill lyssna på sina moderata kolleger i riksdagen och regeringen om varför det inte ska finnas en sådan a-kassa kan Hans Backman prata med Svenskt Näringsliv. Då kan Svenskt Näringsliv berätta för Hans Backman varför de inte vill ha obligatorisk a-kassa. Jag har redan berättat för Hans Backman varför jag inte vill ha det. Det finns många strängar på den lyran – om Hans Backman inte är helt tondöv.

Då går vi vidare till frågan om svensk ekonomi. Hans Backman säger att den står stark. Men inför då en inkomstbortfallsprincip i a-kassan – om nu ekonomin står stark. Det var det som var hindret mot att införa den. Där får någonstans Hans Backman välja vad han vill.

Jag ska hjälpa Hans Backman ur den jobbiga situationen att välja mellan att antingen stå för vad man tycker, att införa en inkomstbortfallsprincip, eller erkänna att den svenska ekonomin är dålig. För Hans Backman blir det svårt vilket spår han än väljer.

Det räcker inte att säga att man ska införa en inkomstbortfallsprincip när man har råd med det. Hur mycket pengar man än får in i landet väljer man inte en princip för ett försäkringssystem för att det är roligt eller för att man har råd med det. Man väljer det för att man tror att det är bra för ekonomin.

Vi socialdemokrater tror att vi stärker ekonomin med en bra arbetslöshetsförsäkring. Det är inte någon sorts julklapp som vi tar till om vi har råd med det. Där någonstans ska Hans Backman fundera över varför Folkpartiet förr om åren stod för ett välfärdssamhälle och starka socialförsäkringar. Det var inte för att man var snäll utan för att man var klok. Hans Backman ska gå tillbaka i tiden och läsa på varför Folkpartiet stod bakom den politiken förr. Det var inte snällhet, det var klokskap.

Anf. 112 MARIA PLASS (M):

Herr talman! För ett par veckor sedan tog arbetsmarknadsutskottet ett utskottsinitiativ angående Sveriges fiskares arbetslöshetskassa. Det finns också med i dagens betänkande. Utskottsinitiativet om fiskarnas a-kassa innebär en förändring i lagen om arbetslöshetsförsäkring. Syftet är att

trygga Sveriges fiskares a-kassa som har ett vikande antal medlemmar och som har hamnat i en ansträngd ekonomisk situation. A-kassan har därför begärt att en sammanslagning möjliggörs med Handelsanställdas a-kassa.

Sveriges fiskares arbetslöshetskassa försäkrar yrkesfiskare. Totalt utbetalades 15 miljoner i inkomstrelaterad ersättning under 2009. Under det året var antalet ersättningstagare 551, vilket innebär att nästan 80 procent av medlemmarna fick ersättning någon gång under året. Medlemsantalet har sjunkit stadigt under senare år och har halverats sedan 2003. I slutet av augusti 2010 var 650 personer medlemmar i kassan.

Syftet med utskottsinitiativet var att snabbt få till stånd en lagändring för att en specialreglering i form av en avbrottsförsäkring som finns i fiskarnas a-kassa ska kunna behållas. Det handlar om regler som ger rätt till ersättning när fiske omöjliggörs av särskilda omständigheter, till exempel ishinder.

Jag tycker att det är glädjande att vi snabbt kunde få till stånd denna förändring i bred enighet så att Sveriges fiskare fortsatt kan få en trygg försäkring mot arbetslöshet. I denna fråga har hela utskottet haft ett bra samarbete, och yrkesfiskarna, inte bara de hemma hos mig i Bohuslän utan även runt om i Sverige, gläds över detta positiva besked.

Herr talman! Arbetslöshetsförsäkringen ska fungera som en omställningsförsäkring. Det har framhållits i betänkandet och även här i debatten. Det är alltså en ekonomisk ersättning vid ofrivillig arbetslöshet under en period av omställning mellan två arbeten.

Sedan 2006, när alliansregeringen tillträdde, har omfattande reformer genomförts. Alliansregeringen såg då regeringen tillträdde stora problem med hur a-kassan var utformad. I stället för att vara ett stöd då man sökte ett nytt jobb bidrog utformningen till att människor hölls kvar i arbetslöshet. Därför genomförde regeringen ett antal reformer för att tydliggöra a-kassans roll som just en omställningsförsäkring och för att stärka drivkrafterna för arbetslösa att söka arbete. En bortre parentes och en tydligare inriktning på anställningsstöd, matchning och ökat stöd för jobbsökande infördes. A-kassan ska tillsammans med övriga arbetsmarknadspolitiska åtgärder ge ett bra stöd på vägen till arbete.

Den svenska arbetslinjen ska prioriteras. Det ska vara lönsamt att arbeta. Vi har en arbetslinje att tacka för att Sverige går bättre än många andra länder. Alliansen prioriterar välfärdens kärna, ansvar för de offentliga finanserna och förstärkning av åtgärder så att människor kan komma tillbaka i arbete. Därför uppgår taket för ersättning från arbetslöshetsförsäkringen till 680 kronor per dag medan den rödgröna oppositionen och Sverigedemokraterna vill höja detta tak, vilket skulle innebära kraftiga utgiftsökningar. Detta innebär försämringar på andra områden, alternativt att förslaget är ofinansierat.

Trots att Patrik Björck har varit mer än tydlig i sitt anförande är det ibland oklart vad Socialdemokraterna egentligen vill. Beroende på vem som uttalar sig kan man vara för eller emot en bortre parentes, för skattesänkning eller skattehöjning, för högre eller lägre ersättningsnivåer.

När det gäller Sverigedemokraterna – jag noterar att sverigedemokraten Erik Almqvist redan har gått – kan man fråga sig om det handlar om ideologi eller retorik. Man säger att grunden för välfärd och trygghet är arbete. Man är emot vänsterkartellens bidragslinje, men man vill ändå

höja taket. Det är mycket oklart hur man har tänkt sig att detta ska finansieras. Man vill framstå som ett ansvarstagande parti, men det verkar vara mest i ord och mindre i handling.

Graden av egenfinansiering i arbetslöshetsförsäkringen har ökat, och avgifterna till arbetslöshetskassorna har differentierats.

Regeringen har genomfört reformer för att tydligare koppla a-kassans utgifter för arbetslöshet till avgifter. Vi ser inga skäl att ändra avgiftsdifferentieringen. En utjämning av avgifterna innebär att man försämrar arbetsmarknadens funktion och att staten får högre utgifter. I motsats till detta vill Socialdemokraterna ha lika avgift för alla, oavsett inkomst.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 113 JOHAN ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att notera att det ansvariga statsrådet inte finns i salen. Däremot finns utskottet och dess ordförande här, och det är positivt.

Arbetsmarknadspolitik är någonting som berör oss alla och kanske inte minst oss som är folkvalda i denna församling. Arbetsmarknadspolitik är svårt.

Det finns en snårskog med olika regler och lagstiftning som reglerar vår gemensamma arbetsmarknad. Det finns vissa grundläggande delar i en väl fungerande arbetsmarknad, och en sådan del är den svenska modellen, som det nu verkar finnas en majoritet för här i kammaren. Det känns tryggt, även om ingångarna i detta naturligtvis kan vara olika utifrån våra olika politiska övertygelser. Det är väl någonting som vi kommer att få debattera vidare här i kammaren.

Jag tänkte ta ett exempel från levande livet på hur viktigt det är med en väl fungerande arbetsmarknadspolitik.

År 2003 drabbades min hemkommun Motala av ett oerhört stort varsel. En licenstillverkare av elektronikprodukter, Sanmina, varslade över en natt och utan förvarning hela sin arbetsstyrka om att man skulle lägga ned sin tillverkning. Skälet härför var att man ville flytta tillverkningsutömlands.

År 2003 hade vi en socialdemokratisk regering, som var väldigt snabb med att tillskjuta extra medel till den lokala arbetsförmedlingen i Motala och inte minst dåvarande länsarbetsnämnden.

Det var 620 anställda som varslades om avsked. Många av dem var lågutbildade. De hade jobbat inom industrisektorn med ganska lågintensiva och lågkvalificerade jobb, vilket naturligtvis hade inneburit att företaget inte hade kompetensutvecklat i den omfattning som man borde ha gjort.

Det beviljades ett extraanslag till arbetsförmedlingen på 8 miljoner kronor vid det tillfället. Det var ett sätt att kunna kompetensutveckla och ställa om till andra, kvalificerade arbeten, till andra yrkesval över huvud taget. Efter ett år hade 80 procent av de 620 fått nya jobb. Det var naturligtvis väldigt positivt.

Med det vill jag visa på att arbetsmarknadspolitik och framför allt rätt arbetsmarknadspolitik verkligen gör skillnad i möjligheten för människor att känna trygghet och få ett väl fungerande arbete.

Prot. 2010/11:37
17 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

Inom arbetsrätten, som är mitt ansvarsområde i den socialdemokratiska gruppen i utskottet, verkar det inte som att regeringen har så många nya förslag att komma med inför nästkommande budgetår. Förra mandatperioden genomfördes en del drastiska förändringar inom området, vilket ledde till ett massivt motstånd, och det är säkert detta som har fått regeringen att ligga lågt med ytterligare förslag inför kommande budgetår.

Jag kommer i mitt fortsatta anförande att inrikta mig på att förklara vårt ställningstagande i det särskilda yttrandet nr 1 som vi lämnat tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Där pekar vi tydligt på att vi vill ta bort regeringens aktivitetsförbud på Arbetsförmedlingen som tvingar unga att vänta minst tre månader på att få utbildning eller praktik. Vi tycker att det känns orättfärdigt. Varför ska en ung människa som är arbetslös tvingas vänta på detta?

Vi pekar också på att många unga som inte får jobb saknar en fullständig gymnasieexamen. Vår långsiktiga ambition inom det området är att alla före 25 års ålder ska ges en fullvärdig gymnasieexamen. Om det området har flera pratat mycket i dag. Ylva Johansson har på ett bra sätt vidareutvecklat vad vi tycker när det gäller de frågorna.

Inom arbetsrättens område vill vi lagstifta så att det blir svårare för arbetsgivare att systematiskt utnyttja ofta unga och kvinnor genom att stapla visstidsanställningar på varandra. Vi ser att det i dag finns arbetsgivare som missbrukar arbetsrättens möjligheter till detta.

Vi vill se till att företrädesrätten till återanställning inte sätts ur spel när arbetsgivare hyr in personal från bemanningsföretag. Det kan vara så att en person blir varslad ena dagen och återanställd dagen därpå av ett bemanningsföretag på samma arbetsplats. Vi menar att man kränker arbetsrätten mycket med ett sådant förfaringsätt.

Vi vill att alla som arbetar i Sverige ska behandlas lika. Vi vill riva upp lex Laval, revidera utstationeringsdirektivet och verka för att EU ska anta ett juridiskt bindande socialt protokoll för fackliga rättigheter.

Slutligen skiljer sig regeringens syn från vår syn, där vi vill att regeringen tar mer aktiv del i att stödja och underlätta för dem som nu mist sina arbetstillfällen till följd av den lågkonjunktur som vi gått igenom. Där vill jag återigen hänvisa till det exempel jag gav. En aktiv arbetsmarknadspolitik gör saker annorlunda.

Vi föreslår därför ett flertal åtgärder för att skapa fler jobb för framtiden. Vi tror nämligen, till skillnad från Alliansen, att vi som politiker kan vara med, inte för att skapa arbetstillfällen men för att möjliggöra att nya arbetstillfällen kommer till. Därför säger vi i vårt yttrande att vi ser möjligheter att skapa 100 000 nya jobb.

Det är viktigt att vi inte halkar efter utan står bättre rustade för att möta den konjunktursvängning som nu är på väg. Vi är på väg mot en högkonjunktur – det pekar alla siffror på. Vi får det rapporterat på nästan varje sammanträde i utskottet, vilket naturligtvis är positivt och glädjande.

Det jag kan vara oroad för är långtidsarbetslösheten. Vi som har varit aktiva länge i arbetslivet vet från tidigare lågkonjunkturer att risken är uppenbar att man lämnar en grupp människor efter sig som inte kommer in i arbetslivet igen utan riskerar att hamna i ett långvarigt utanförskap, vilket i allra högsta grad är viktigt att vi bryter.

Jag tänkte glädja utskottet och kammaren med att jag inte har för avsikt att tala i de tolv minuter som jag hade anmält. Timmen är sen. Vi har haft en intensiv debatt, vilket jag tycker har varit väldigt positivt. Som nyvald ledamot i arbetsmarknadsutskottet känner jag att det verkligen är ett utskott där det finns många olika ideologiska åsikter. Det är positivt – det är alltid roligt när man jobbar med politik.

Avslutningsvis vill jag bara instämma i Ylva Johanssons och andras yrkanden när det gäller våra reservationer och särskilda yttranden.
(Applåder)

Anf. 114 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Johan Andersson talade om aktivitetsförbud. Det finns inte något sådant. Det fanns dock under S-regeringen, men det avskaffades av denna regering 2006. Att säga att ungdomar har ett aktivitetsförbud när de från dag ett på en arbetsförmedling får stöttning av en jobbcoach, antingen vidare till studier eller vidare till ett arbete, är ett lågvattenmärke.

Däremot undrar jag om De rödgröna fortfarande tycker att det är enkelt att det blir dubbelt så dyrt att anställa en ung människa och om det är någonting som ökar ungdomars möjligheter till arbete.

Anf. 115 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Tack för de frågorna, Jenny Petersson! Jag börjar med den sista frågan, om arbetsgivaravgiften.

Det vi har sett i fråga om sänkningen av arbetsgivaravgiften är att den som tjänade allra mest på det var McDonalds. Men det blev inte flera ungdomar sysselsatta där, utan man hade ändå sysselsatt dessa ungdomar.

Jag måste säga att det förslag vi har är väldigt bra. Man måste se det i sin helhet. Vi har många andra delar när det gäller de unga, inte minst kompetenssatsningar och annat som inte finns i Alliansens politik, och det uppmuntrar vi till i första hand.

Beträffande aktivitetsförbudet och Arbetsförmedlingen vill jag vidhålla det jag sade. Arbetsförmedlingen har i och för sig inrättat coacher. Men det är återigen så att man som ung får vänta ganska lång tid innan man kommer in i en åtgärd. Har man skaffat en jobbcoach så ordnar man inte utbildningsplats direkt.

Det finns många sådana delar – därav vårt förslag. Vi tycker att de unga är värda mer än att behöva gå i väntan på någon form av åtgärd, jobb eller utbildning.

Anf. 116 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Syftet med coachningsinsatserna är att förkorta tiden för de arbetslösa unga till att hitta ett arbete, matcha dem rätt till arbete. Det individuella stödet är mycket viktigt för en ung som har behov av det.

Som sagt: Något aktivitetsförbud finns inte. Att säga att den här stöttningen är ett aktivitetsförbud står jag fast vid är fel.

Min fråga återstår: Hur kan unga människor som står utanför arbetsmarknaden få jobb genom att man gör dem dyrare att anställa? Jag fick inget svar på den frågan.

Anf. 117 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tar om mitt svar när det gäller den delen.

Man måste se vår politik i dess helhet. Vi satsar mer i form av utbildningsinsatser för de unga. Vi tror att det ger bättre effekt genom att de unga på så sätt får del av utbildningsutbudet och satsningar i den här delen. Med den politik som vi för när det gäller flera jobb och annat tror vi också att det möjliggör för de unga i den här delen.

Jag vill återigen hänvisa till McDonalds. Det var ett ganska avskräckande exempel, där ett företag som ändå har väldigt många ungdomar anställda får del av detta. Det känns väldigt knepigt med en sådan politik.

Vi vill alltså se en helhet på ett annat sätt när det gäller ungdomsarbetslösheten, att man möter den genom inte minst utbildningsåtgärder.

Anf. 118 KERSTIN NILSSON (S):

Herr talman! Att vara sist i kammaren en fredag eftermiddag är att vara efterlängtat.

Jag vill börja med att instämma i Ylva Johanssons yrkande om bifall till reservationerna 1, 6 och 15.

Det finns ett område som jag ska lyfta fram. Det är arbetsmarknadsåtgärderna för de personer som har någon form av funktionsnedsättning.

Personer med funktionsnedsättning kan inte delas in i en gemensam grupp. Det gemensamma för dem är att det är de som alltid hamnar längre bak i möjlighetskön när det gäller chanserna till ett arbete.

Alla har olika funktionsnedsättningar och olika sätt att hantera dem. De begränsningar som syns är oftast de som vi lättare kan förstå innebörden och effekterna av. De begränsningar som inte syns utanpå har vi i omgivningen svårare att hantera. Ibland talas det tyst om de funktionsnedsättningarna.

När det gäller bemötandet och möjligheterna på arbetsmarknaden är det den enskilde som har funktionsnedsättningen. Handikappet – om vi nu ska använda det ordet – finns faktiskt oftast hos omgivningen, hos arbetsgivare och arbetskamrater. Det finns också hos utbildningsanordnare. Vi ser det också när de med funktionshinder hamnar i arbetslivsinriktade åtgärder som inte är anpassade efter den enskildes behov och möjligheter.

Jag vill också nämna att det behövs en bättre sammanhållen organisation när det gäller personliga eller arbetstekniska hjälpmedel. I dag bOLLAS enskilda från den ena myndigheten till den andra och sedan tillbaka igen. Det har också visat sig att det är svårt för arbetsgivare att få en överblick över de stöd för anställning av funktionshindrade som finns.

I dagens tuffa arbetsklimat verkar det som om alla ska prestera mer än vad arbetet egentligen kräver. Rädslan att anställa en person med funktionshinder ökar. Arbetskamrater kan vara oroliga över att de får mer att göra om de får en ny kollega med ett funktionshinder.

Egentligen kan det inte vara mer fel. Här finns mycket arbetsvilja, jäklar anamma och en stor och bred kompetens. Oavsett funktionsnedsättning eller inte är vi alla olika och arbetar på olika sätt.

Det är en rättighet men också en plikt att arbeta efter förmåga. Det finns väldigt många funktionshindrade som bara önskar och söker möjlighet att få göra sin plikt.

Vi säger att arbetslivet ska vara öppet och tillgängligt för alla. Inves-
teringar i god arbetsmiljö och förutsättningar för ökad tillväxt gör att
många fler kan jobba.

En funktionsnedsättning får aldrig vara ett hinder för ett jobb. Arbets-
livet kan och ska anpassas efter människors förutsättningar, så att effek-
terna av sjukdom eller funktionsnedsättning kan minimeras. Det ska
också förhindra att nya funktionshinder uppstår.

De som har funktionshinder är också de som behöver stöd och extra
resurser för att komma in i arbetslivet. Målet måste vara varaktiga an-
ställningar som ger trygghet över tid.

I första hand ska alla ges möjlighet att arbeta på den reguljära arbets-
marknaden. Det kan behövas åtgärder och stöd i form av flera subvent-
ionerade anställningar. För dem som står väldigt långt från arbetsmark-
naden kan det behövas någon form av utvidgad arbetsmarknad. Tillsam-
mans med näringsliv, stat, kommuner och ideella organisationer vill vi ta
fram förslag och pröva olika former för subventionerade anställningar.

I mitt yrkesliv har jag arbetat med att hitta arbetsträning och arbete
för personer med funktionshinder. Jag har sett många drömmar krossas
när arbetsträningar och provningar har lett till ... ingenting. Det händer
ofta och väldigt nära mållinjen att förhoppningarna grusas av underligt
formulerade motiveringar från tilltänkta arbetsgivare.

Men jag har också sett människor som har fått vingar för att kunna
flyga i väg med glädje och självförtroende. Jag har fått ett arbete, jag
kan, jag duger!

Arbetsmarknadsminister Hillevi Engström angav i sitt svar på min
skriftliga fråga i november att regeringen under år 2011 kommer att fast-
ställa en ny strategi för funktionshinderspolitiken som ska sträcka sig
fem år framåt och att ett antal myndigheter, däribland Arbetsförmedling-
en, har i uppdrag att ta fram förslag på delmål över hur handikappolitiken
ska genomföras. Tomas Tobé har också nämnt satsningar i fråga om
funktionshindrades möjligheter.

Om dessa satsningar ligger i linje med det jag har framfört blir jag
nöjd i den delen. Men vi får väl se.

Klart är att det brådskar, eftersom det varje dag finns nya människor
som blir så vingklippta att flygförmågan för alltid försvinner.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 december.)

8 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Trafikutskottets betänkande
2010/11:TU1 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Finansutskottets betänkanden
2010/11:FiU2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning
2010/11:FiU3 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner
2010/11:FiU4 Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.

Prot. 2010/11:37
17 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

KOM(2010)733 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om kvalitetsordningar för jordbruksprodukter

17 december

KOM(2010)738 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 1234/2007 vad gäller handelsnormer

KOM(2010)745 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) om ändring av rådets förordning (EG) nr 1290/2005 om finansieringen av den gemensamma jordbrukspolitiken och om upphävande av rådets förordningar (EG) nr 165/94 och 78/2008

KOM(2010)747 Grönbok Minskad byråkrati för medborgarna: att underlätta fri rörlighet i fråga om officiella handlingar och erkännande av verkningarna av civilståndshandlingar

9 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 17 december

2010/11:126 Vårdnadsbidrag i stället för förskola

av *Veronica Palm* (S)

till statsrådet Nyamko Sabuni (FP)

2010/11:127 Användandet av överskottet av de svenska utsläppsriktena

av *Matilda Ernkrans* (S)

till miljöminister Andreas Carlgren (C)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 december.

10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 17 december

2010/11:187 Skydd mot förorening av Västerdalälven

av *Jan Lindholm* (MP)

till miljöminister Andreas Carlgren (C)

2010/11:188 Sveriges överskott av utsläppsrikt

av *Jens Holm* (V)

till finansminister Anders Borg (M)

2010/11:189 Fiskestopp för ål

av *Jens Holm* (V)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2010/11:190 Kurdiska tv-kanalen Roj TV

av *Jacob Johnson* (V)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

2010/11:191 Förmånsbeskattning

av *Jacob Johnson* (V)
till finansminister Anders Borg (M)

2010/11:192 Kringgående av lagstiftning mot överskuldsättning

av *Amineh Kakabaveh* (V)
till statsrådet Peter Norman (M)

2010/11:193 Annullering av utsläppsätter

av *Sara Karlsson* (S)
till miljöminister Andreas Carlgren (C)

2010/11:194 Syrebrist i Östersjön

av *Christer Engelhardt* (S)
till miljöminister Andreas Carlgren (C)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 21 december.

11 § Kammaren åtskildes kl. 16.10.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till och med 6 §
anf. 31,
av talmannen därefter till och med 7 § anf. 64 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 7 § anf. 100 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Eva-Lena Ekman

1 § Meddelande om skriftliga frågor och svar under juluppehållet.....	1
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
3 § Anmälan om inkommet protokollsutdrag från utskott	2
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	3
5 § Förnyad bordläggning.....	3
6 § Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m.....	3
Socialutskottets betänkande 2010/11:SoU1	3
Anf. 1 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP).....	3
Anf. 2 KENNETH JOHANSSON (C).....	3
Anf. 3 LENA HALLENGREN (S).....	6
Anf. 4 KENNETH JOHANSSON (C) replik	9
Anf. 5 LENA HALLENGREN (S) replik	10
Anf. 6 KENNETH JOHANSSON (C) replik	11
Anf. 7 LENA HALLENGREN (S) replik	11
Anf. 8 MATS GERDAU (M).....	12
Anf. 9 LENA HALLENGREN (S) replik	14
Anf. 10 MATS GERDAU (M) replik.....	15
Anf. 11 LENA HALLENGREN (S) replik	16
Anf. 12 MATS GERDAU (M) replik.....	16
Anf. 13 AGNETA LUTTROPP (MP).....	17
Anf. 14 BARBRO WESTERHOLM (FP).....	18
Anf. 15 LENA HALLENGREN (S) replik	20
Anf. 16 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik.....	20
Anf. 17 LENA HALLENGREN (S) replik	21
Anf. 18 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik.....	21
Anf. 19 AGNETA LUTTROPP (MP) replik.....	22
Anf. 20 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik.....	22
Anf. 21 AGNETA LUTTROPP (MP) replik.....	22
Anf. 22 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik.....	22
Anf. 23 PER RAMHORN (SD)	22
Anf. 24 EVA OLOFSSON (V).....	24
Anf. 25 ANDERS ANDERSSON (KD).....	27
Anf. 26 EVA OLOFSSON (V) replik	30
Anf. 27 ANDERS ANDERSSON (KD) replik	31
Anf. 28 EVA OLOFSSON (V) replik	31
Anf. 29 ANDERS ANDERSSON (KD) replik	32
Anf. 30 LENA HALLENGREN (S) replik	33
Anf. 31 ANDERS ANDERSSON (KD) replik	33
Anf. 32 LENA HALLENGREN (S) replik	34
Anf. 33 ANDERS ANDERSSON (KD) replik	34
Anf. 34 MARGARETA B KJELLIN (M).....	34
Anf. 35 EVA OLOFSSON (V) replik	36
Anf. 36 MARGARETA B KJELLIN (M) replik.....	37
Anf. 37 EVA OLOFSSON (V) replik	38

Anf. 38 MARGARETA B KJELLIN (M) replik	38
(Beslut skulle fattas den 20 december.)	38
7 § Arbetsmarknad och arbetsliv	39
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2010/11:AU2	39
Anf. 39 YLVA JOHANSSON (S)	39
Anf. 40 MEHMET KAPLAN (MP)	42
Anf. 41 ERIK ALMQVIST (SD)	45
Anf. 42 YLVA JOHANSSON (S) replik	47
Anf. 43 ERIK ALMQVIST (SD) replik	48
Anf. 44 YLVA JOHANSSON (S) replik	48
Anf. 45 ERIK ALMQVIST (SD) replik	49
Anf. 46 JOSEFIN BRINK (V)	49
Anf. 47 TOMAS TOBÉ (M)	52
Anf. 48 YLVA JOHANSSON (S) replik	56
Anf. 49 TOMAS TOBÉ (M) replik	56
Anf. 50 YLVA JOHANSSON (S) replik	57
Anf. 51 TOMAS TOBÉ (M) replik	57
Anf. 52 JOSEFIN BRINK (V) replik	58
Anf. 53 TOMAS TOBÉ (M) replik	58
Anf. 54 JOSEFIN BRINK (V) replik	59
Anf. 55 TOMAS TOBÉ (M) replik	60
Anf. 56 ERIK ALMQVIST (SD) replik	60
Anf. 57 TOMAS TOBÉ (M) replik	61
Anf. 58 ERIK ALMQVIST (SD) replik	61
Anf. 59 TOMAS TOBÉ (M) replik	62
Anf. 60 MEHMET KAPLAN (MP) replik	62
Anf. 61 TOMAS TOBÉ (M) replik	63
Anf. 62 MEHMET KAPLAN (MP) replik	63
Anf. 63 TOMAS TOBÉ (M) replik	64
Anf. 64 HANS BACKMAN (FP)	64
Anf. 65 JOSEFIN BRINK (V) replik	68
Anf. 66 HANS BACKMAN (FP) replik	69
Anf. 67 JOSEFIN BRINK (V) replik	69
Anf. 68 HANS BACKMAN (FP) replik	69
Anf. 69 YLVA JOHANSSON (S) replik	69
Anf. 70 HANS BACKMAN (FP) replik	70
Anf. 71 YLVA JOHANSSON (S) replik	70
Anf. 72 HANS BACKMAN (FP) replik	70
Anf. 73 ERIK ALMQVIST (SD) replik	70
Anf. 74 HANS BACKMAN (FP) replik	71
Anf. 75 ERIK ALMQVIST (SD) replik	71
Anf. 76 HANS BACKMAN (FP) replik	72
Anf. 77 ANNIKA QARLSSON (C)	73
Anf. 78 JOSEFIN BRINK (V) replik	76
Anf. 79 ANNIKA QARLSSON (C) replik	77
Anf. 80 JOSEFIN BRINK (V) replik	77
Anf. 81 ANNIKA QARLSSON (C) replik	78
Anf. 82 MEHMET KAPLAN (MP) replik	78
Anf. 83 ANNIKA QARLSSON (C) replik	79

Anf. 84	MEHMET KAPLAN (MP) replik.....	79	Prot. 2010/11:37
Anf. 85	ANNIKA QARLSSON (C) replik.....	80	17 december
Anf. 86	LARS-AXEL NORDELL (KD).....	80	
Anf. 87	RAIMO PÄRSSINEN (S).....	84	
Anf. 88	HANS BACKMAN (FP) replik	87	
Anf. 89	RAIMO PÄRSSINEN (S) replik.....	88	
Anf. 90	HANS BACKMAN (FP) replik	88	
Anf. 91	RAIMO PÄRSSINEN (S) replik.....	89	
Anf. 92	LARS-AXEL NORDELL (KD) replik.....	90	
Anf. 93	RAIMO PÄRSSINEN (S) replik.....	90	
Anf. 94	LARS-AXEL NORDELL (KD) replik.....	90	
Anf. 95	RAIMO PÄRSSINEN (S) replik.....	91	
Anf. 96	TOMAS TOBÉ (M) replik	91	
Anf. 97	RAIMO PÄRSSINEN (S) replik.....	92	
Anf. 98	TOMAS TOBÉ (M) replik	92	
Anf. 99	RAIMO PÄRSSINEN (S) replik.....	93	
Anf. 100	ANNIKA LILLEMETS (MP)	93	
Anf. 101	JENNY PETERSSON (M).....	96	
Anf. 102	PENILLA GUNTHER (KD).....	97	
Anf. 103	PATRIK BJÖRCK (S)	98	
Anf. 104	TOMAS TOBÉ (M) replik	101	
Anf. 105	PATRIK BJÖRCK (S) replik	102	
Anf. 106	TOMAS TOBÉ (M) replik	102	
Anf. 107	PATRIK BJÖRCK (S) replik	103	
Anf. 108	HANS BACKMAN (FP) replik	103	
Anf. 109	PATRIK BJÖRCK (S) replik	104	
Anf. 110	HANS BACKMAN (FP) replik	104	
Anf. 111	PATRIK BJÖRCK (S) replik	105	
Anf. 112	MARIA PLASS (M)	105	
Anf. 113	JOHAN ANDERSSON (S)	107	
Anf. 114	JENNY PETERSSON (M) replik	109	
Anf. 115	JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	109	
Anf. 116	JENNY PETERSSON (M) replik	109	
Anf. 117	JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	109	
Anf. 118	KERSTIN NILSSON (S)	110	
	(Beslut skulle fattas den 20 december.).....	111	
8 §	Bordläggning.....	111	
9 §	Anmälan om interpellationer.....	112	
10 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	112	
11 §	Kammaren åtskildes kl. 16.10.....	113	

